

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
RESİM ANABİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİNE
İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Serdar SAKA

TRABZON
Şubat, 2020

**TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
RESİM ANABİLİM DALI**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİNE
İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ**

Serdar SAKA

**Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nce Yüksek
Lisans Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Danışmanı
Prof. Yusif ALİZADA**

**TRABZON
Şubat, 2020**

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Resim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 14 / 02 / 2020

Tez Danışmanı : Prof. Yusif ALİZADA

Üye : Prof. Mansur CAFEROV

Üye : Doç. Dr. Merve GÜVEN ÖZKERİM

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Prof. Dr. Bülent GÜVEN
Enstitü Müdürü**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Karadeniz Teknik Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Serdar SAKA
14 / 02 / 2020

ÖN SÖZ

Sanat eğitiminin amacına uygun yapılması Ülkemizin geleceği ve gelecek nesillerin yetişmesi adına çok büyük önem taşımaktadır. Görsel sanatlar eğitimi bireylerin ruhsal, bedensel ve sanatsal gelişimini destekleyen ve her bireyin faydalanması gereken önemli alanlardan bir tanesidir. Bu nedenle ortaokullarda okuyan öğrencilerin Görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarını bilmemiz, dersin gerekliliğini anlamamız açısından son derece önemli görülmektedir. Ortaokullarda yapılan Görsel sanatlar derslerinin amaçlarını ve öğrencilerin gelişimlerine katkısını, öğrencilerin derse olan tutumlarını bilimsel bir tavırla ortaya koyabilmemiz, günümüz eğitim sistemindeki sanatın rolü ve öneminin daha iyi anlaşılmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Bu yüzden araştırmada görsel sanatlar dersine ilişkin tutumlar öğrenci görüşleriyle belirlenerek, dersin önemi vurgulanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın konusu ve seçiminde, planlanmasında ve yürütülmesinde değerli fikirleri ve önerileriyle ufkumu açan, araştırmamın her aşamasında bana sürekli yardımcı olan, yol gösteren çok değerli danışman hocam sayın Prof. Yusuf ALİZADE'ye, teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmanın veri toplama aracı olan anket ve istatistiksel çalışmalarında desteğini bana hiçbir zaman esirgemeyen önemli görüş ve düşüncelerinden her zaman yararlandığım Doç. Dr. Zuhâl DİNÇ ALTUN'a, teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma sürecinde bilimsel bakış açısı, bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım Dekanımız sayın Prof. Dr. Sonay ÇEVİK'e, ayrıca her zaman yanımda olan, bana olan inancını hiçbir zaman kaybetmeyen, huzur ve güç veren aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Şubat, 2020
Serdar SAKA

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
GRAFİKLER LİSTESİ	XI
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	XIII
KISALTMALAR LİSTESİ	XV
GİRİŞ	1-4

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ.....	5-7
1.1. Araştırmanın Amacı	5
1.2. Araştırmanın Önemi.....	5
1.3. Yöntem.....	5
1.3.1. Araştırmanın Modeli	5
1.3.2. Evren ve Örneklem	6
1.3.3. Veri Toplama Araçları	6
1.3.4. Verilerin Analizi	7
1.4. Problem	7

İKİNCİ BÖLÜM

2. SANAT	8-16
2.1. Sanat Nedir?.....	8
2.2. Sanat'ın Doğuşu.....	9
2.3. Toplum ve Sanat	12

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SANAT EĞİTİMİ	17-54
3.1. Sanat Eğitimi.....	17
3.2. Sanat Eğitiminin Amaçları.....	20
3.3. Sanat Eğitiminin Gerekliği	21
3.4. Sanat Eğitiminin Yararları	22
3.5. Sanat Eğitiminde Çocuk Resimlerinin Önemi	24
3.6. Çocuk Resimlerine Yaklaşımlar	25
3.6.1. Çocuk Resimlerine Gelişimsel Yaklaşım.....	25
3.6.1.1. Karalama Dönemi (2-4 Yaş Arası)	27
3.6.1.2. Şema Öncesi Dönem (4-7 Yaşlar Arası).....	28
3.6.1.3. Şematik Dönem (7-9 Yaş).....	31
3.6.1.4. Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9-12 Yaş).....	33
3.6.1.5. Görünürde Doğalcılık Dönemi (12-14 Yaş).....	33
3.6.2. Çocuk Resimlerine Psikolojik Yaklaşım	35
3.6.2.1. Okul Fobisi Resimleri.....	38
3.6.2.2. Güvensizlik Yansıtan Resimler.....	39
3.6.2.3. Hiperaktif Çocukların Resimleri.....	39
3.6.2.4. Cinsel Kimlik Karmaşası Yansıtan Resimler	40
3.6.2.5. Ailede İletişim Problemlerini Yansıtan Resimler	41
3.6.2.6. Çocuğun Konuşma Problemini Yansıtan Resimler	43
3.6.2.7. Çocuğun Zihinsel Gelişimlerini Yansıtan Resimler	43
3.6.2.7.1. Zihinsel Yetersizliği Yansıtan Resimler	43
3.6.2.7.2. Üstün Yeteneği Yansıtan Resimler.....	44
3.6.3. Çocuk Resimlerine Sanatsal Yaklaşım	45
3.7. Görsel Sanatlar Dersi	47
3.7.1. Görsel Sanatlar Dersi Programının Yapısı.....	48
3.7.2. Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçları (İlköğretim 1-8.Sınıflar)	50
3.7.3 Görsel Sanatlar Dersinin Genel Faydaları.....	51
3.7.4. Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumlar	53

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM	55-77
4.1. Ortaokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları	55
4.1.1.Betimsel Bulgular	55

4.1.2. Ölçek ve Alt Boyut Puanlarının Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılmasına Ait Bulgular	56
4.1.3. Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular	63
4.2. Anket Sorularının Grafikselleştirilmesi Ve Değerlendirilmesi	63
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	78
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	81
EKLER.....	84
ÖZGEÇMİŞ.....	88

ÖZET

Bu araştırma da Görsel Sanatlar dersine yönelik ortaokul öğrencilerinin tutumları ölçmeyi amaçlanmış ve Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumların ortaya koyularak dersin önemi incelenmiştir. Görsel Sanatlar Eğitimi alanında oluşan problemlerin çözümü için yapılan çalışmalar ortaokullar da son derece yetersiz görülmektedir. Bu nedenle nitelikli bir sanat eğitiminde karşılaşılabilecek sorunların giderilmesi ve bu problemlerin çözümünün ne kadar önemli olduğunun vurgulanması için ortaokulda okuyan öğrencilerin Görsel Sanatlar dersine ait görüşlerinin incelenmesi çalışmanın önemini arttırmaktadır. Bu araştırma kapsamında sanat eğitiminin ortaokul öğrencilerine katkısı ve eğitimde kalitenin artması için sanat eğitiminin gerekliliği öğrenci görüşleriyle bir kez daha ortaya koyulması düşünülmüştür.

Bu çalışma 2018-2019 eğitim yılında, Trabzon ilindeki ortaokullarda okuyan toplam 999 öğrenci katılımıyla yürütülmüştür. Araştırmada kullanılan anket iki bölümden oluşmuştur. Öğrencilerin demografik bilgilerinin yer aldığı 6 madde anketin birinci bölümünde yer alırken, Görsel Sanatlar dersine yönelik öğrenci görüşlerini ifade eden 25 madde anketin ikinci bölümde bulunmaktadır. Ölçekte “Derse Yönelik Sevgi Ve Olumlu Tutum”, “Aktif Olarak İcra Etme İsteği” ve “Sanata Hayranlık Ve Saygı” olmak üzere 3 boyut şeklinde değerlendirilmiştir.

Araştırmada, Görsel Sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği ve derse yönelik sevgi ve olumlu tutum alt boyut puanlarının “yüksek düzeyde olumlu”, aktif olarak icra etme isteği alt boyut puanlarının “düşük düzeyde”, sanata hayranlık ve saygı alt boyut puanlarının “çok yüksek düzeyde olumlu” olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre; Ortaokul öğrencilerine yönelik yapılan tutum ölçeğinden ve alt faktörlerinden elde edilen puanların arttığını gösteren bulgular bize Görsel Sanatlar dersine yönelik olumlu tutumun yükseldiğini ve buna bağlı olarak ortaokullarda sanat eğitimine verilmesi gereken değeri bir kez daha ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Görsel Sanatlar Dersi, Ortaokul Öğrencileri, Tutum Ölçeği.

ABSTRACT

In this research, it is aimed to measure the attitudes of secondary school students towards visual arts course and the importance of the course is examined by revealing the attitudes about the visual art course. Studies to solve the problems in the field of Visual Arts Education are seen as inadequate in secondary schools. In this study, it is thought that the importance of art education and the necessity of art education in order to increase the quality in education should be put forward once again with the opinions of students. Therefore, in order to eliminate the problems that may be encountered in a qualified art education and to emphasize how important the solution of these problems is, it is important to examine the views of secondary school students about Visual Arts Course.

This research was carried out with 999 secondary school students in Trabzon in 2018-2019 academic year. A questionnaire consisting of two parts was used in the study. In the first part of the questionnaire, there are 6 items that contain the demographic information of the students, and in the second part there are 25 items expressing the students' views towards the Visual Arts Course. The scale was evaluated in three dimensions as Love and Positive Attitude towards the Lesson, the desire to actively perform and admire and respect Art. As a result of the study, the increase in the scores obtained from the scale and the sub-factors of the attitudes towards the secondary school students show us that the positive attitude towards the visual arts course has increased. The attitude scale for the visual arts course and the affection and positive attitude subscale scores for the course were highly positive. It was found that the subscale scores of the desire to actively perform were low level and that the admiration and respect to art subscale scores were very high positive.

Keywords: Art, Visual Arts Course, Secondary School Students, Attitude Scale.

TABLolar LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı.....	55
2	Ölçek ve Alt Boyutlarına Ait Betimsel İstatistikler.....	56
3	Ölçek Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması.....	57
4	Ölçek Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması.....	57
5	Ölçek Puanlarının Not Ortalamasına Göre Karşılaştırılması.....	59
6	Ölçek Puanlarının Anne Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılması.....	60
7	Ölçek Puanlarının Baba Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılması	61
8	Ölçek Puanlarının Ailenin Aylık Toplam Gelirine Göre Karşılaştırılması.....	62
9	Ölçek Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki.....	63

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik Nr.	Grafik Adı	Sayfa Nr.
1	Birinci Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi.....	64
2	İkinci Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi	64
3	Üçüncü Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi	65
4	Dördüncü Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi.....	65
5	Beşinci Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi.....	66
6	Altıncı Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi.....	66
7	Yedinci Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi	67
8	Sekizinci Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi.....	67
9	Dokuzuncu Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi	68
10	Onuncu Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi	69
11	On Birinci Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi.....	69
12	On İkinci Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi.....	70
13	On Üçüncü Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi	70
14	On Üçüncü Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi	71
15	On Dördüncü Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi	72
16	On Beşinci Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi.....	72
17	On Altıncı Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi.....	73
18	On Yedinci Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi	73
19	On Sekizinci Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi	74
20	On Dokuzuncu Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi	74
21	Yirminci Anket Sorusunun Grafikselsel Sonuçları ve Değerlendirilmesi	75

22	Yirmi Birinci Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi	75
23	Yirmi İkinci Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi	76
24	Yirmi Üçüncü Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi	76
25	Yirmi Dördüncü Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi	77
26	Yirmi Beşinci Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi	77

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf Nr.	Fotoğraf Adı	Sayfa Nr.
1	Avrupa'nın Bilinen En Eksi Alta Mira Mağarası Resimleri M.Ö. (35.000 yıl)	9
2	Fransa'daki Lascaux Mağarası Resimleri M.Ö.(17.000 yıl)	10
3	Azerbaycan'daki Gobustan Kaya Resimleri M.Ö. (11.000 yıl)	11
4	Grafiti Sanatını Kaldırım Duvarına Yansıtan Resim.....	11
5	Wynwood Bölgesinde Sokak Sanatçısı Tarafından Duvara Çizilen Bir Resim.....	12
6	Leonardo da Vinci'nin İncelediği Birçok Kadavradan Sonra	13
7	Leonardo da Vinci'nin Ana Rahmindeki Fetus Tasviri.....	14
8	Leonardo'nun İnsan Orantılarını Belirten Meşhur Çizimi (Vitruvius Adamı).....	14
9	Leonardo da Vinci'nin Hayallerini Gösteren Eskizler	15
10	Leonardo da Vinci'nin Mekanîğe Olan Merakını Gösteren Eskizler	15
11	Leonardo'nun Bilinen En Önemli Çizimlerinden "Mona Lisa"	16
12	İki Yaş Karalama Dönemi Örnekleri	27
13	İki Yaş Karalama Dönemi Örnekleri	28
14	Dört Yaş İnsan Figürü Resimleri.....	29
15	Dört Yaş Hayvan Figürü Resimleri	29
16	Beş Yaş Çocuk Resimleri Örnekleri.....	30
17	Altı Yaş Çocuk Resimleri Örnekleri.....	30
18	Yedi Yaş Çocuk Resimleri Örnekleri	31
19	Sekiz Yaş Çocuk Resimleri Örnekleri	32
20	Dokuz Yaş Çocuk Resimleri Örnekleri	32
21	11 Yaş Çocuk Resimleri Örnekleri.....	33

22	12 Yaş Çocuk Resimleri Örnekleri.....	34
23	: 12 Yaş Çocuk Resimleri Örnekleri.....	34
24	Okul Fobisini Çizimine Yansıtan Çocuk Resmi.....	38
25	Güven Eksikliğini Çizimine Yansıtan Resim Örneği.....	39
26	Hiperaktif Çocuğu Yansıtan Resim Örneği.....	40
27	Cinsel Kimlik Problemini Yansıtan Resim Örneği	40
28	İletişim Problemini Yansıtan Resim Örneği.....	41
29	İletişim Problemini Yansıtan Resim Örneği.....	42
30	İletişim Problemini Yansıtan Resim Örneği.....	42
31	Konuşma Problemini Yansıtan Resim Örneği.....	43
32	Zihinsel Yetersizliği Yansıtan Resim Örneği.....	44
33	Üstün Yeteneği Yansıtan Resim Örneği (7 yaş).....	44
34	Wassily Kandinsky'nin İlk Soyut Suluboya Çalışması (1910)	45
35	Paul Klee,"The Sick Heard" Resim Çalışması (1939)	46
36	Görsel Sanatlar Dersinde Resim Yapan Öğrenciler	52

KISALTMALAR LİSTESİ

n	: Örneklem/gruptaki örneklem sayısı
%	: Yüzde
\bar{x}	: Ortalama
SS	: Standart sapma
t	: Bağımsız iki örneklem t testi puanı
F	: ANOVA test puanı
r	: Korelasyon katsayısı

GİRİŞ

Sanat eğitimine ilişkin alan yazın tarandığında sanat eğitiminin araştırmacılar tarafından birbirine benzer tanımlar yapıldığı görülmektedir. Sanat eğitimi, günümüzde bilinen ismiyle Görsel Sanatlar Eğitimi bireylerin kendilerini rahatça ifade edebilecekleri ifade tarzlarının tümüdür. (Buyurgan, 2001). San'a göre (2017: 24) ise sanat eğitimi ile ilgili kavramları, "Kaplamsal ve genel bir deyişle, güzel sanatların tüm alan ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı sanat eğitimini tanımlamaktadır". Sanat eğitimi ile birlikte çocukların birçok yönünü geliştiren kişilik ve estetik gelişimlerini, davranışlarını, farklı bakış yönlerini, dikkat ve gözlem becerilerini olumlu yönde etkilediği bilinmektedir. Bunlarla birlikte sanat eğitimi ile yaşamı algılayıp yorumlayabilme, yaratıcı düşünme sistemlerini geliştirebilme, iletişim kurma becerilerini artırabilmede de önemli rol oynamaktadır. Bu yüzden bireylerin hem kişisel gelişimleri hem de yaratıcılıklarının geliştirilmesi için yaşamın her döneminde sanat eğitiminin olması gerekmektedir. Bu yüzden küçük yaşlardan itibaren sanat bilincinin oluşturulması ve özellikle hiçbir dönemin aksatılmadan çok nitelikli bir şekilde sanat eğitiminin verilmesinin tüm sanatlara hoşgörülü bireyler yetiştirmek için çok faydalı olduğu düşünülmektedir (Aral, 1999).

Görsel Sanatlar Eğitimi ile bireylerin sanatsal çalışma aracılığıyla görme ve dokunma, kavrama ve düşünme, ayrıca uygulama yeteneklerinin geliştirilmesinde de olumlu etkileri olduğu görülmektedir (Telli, 1996). Her bireyin yaşantısında çok önemli sayılabilecek yerlere sahip olan görsel sanatlar eğitimi, günümüzde yaşayan toplumun kimliğini oluşturması, toplumun kültürel düzeyleri hakkındaki yerlerini belirlemesi bakımından çok değerli görülmektedir. Yetenek seviyesine bakılmaksızın hiçbir öğrenciyi yetenekli, yeteneksiz olarak ayırmadan herkesin kendi becerisine saygı duyularak bütün öğrencilere görsel sanatlar eğitimi verilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Çünkü Görsel sanatlar dersi bireyin duygularını anlamamızı sağlayan farklı bir derstir. Görsel sanatlar dersini almayan öğrenciler insanları hayata bağlayan kavramı anlayamamakta ve bu kavramlarla ilişki kurmakta zorluk yaşamaktadır (Özsoy, 2015). Görsel Sanatlar Eğitimindeki gerçek amaç aslında sadece topluma sanatçı yetiştirmek olmadığının, sanat eğitimi ile çocuğun sanatsal ve gelişimsel aşamalarına dikkat edilerek oluşturulmuş bir müfredat programı bünyesinde bireylerin düşünme becerilerini daha üst düzeyde kazanmasına yardımcı olduğunun bilinmesi gerekmektedir (Gürdal, 2010). Ülkemizde görsel sanatlar eğitimi alanında bazı problemler yaşanmaktadır. Sanat eğitiminin başarısının artmasına katkı sağlamak ve söz konusu problemleri çözebilmek için sanat eğitimcileri ile işbirliği yapılması gerekmektedir (Aykut, 2010). Buyurgan'a göre (2012: 2) "Ortaokullarda okutulan görsel sanatlar dersleri incelendiğinde,

gerektiği kadar dersin amacını karşılamayan, çözülmesi gereken birçok sorun olduğu görülür. Bu sorunların bir kısmı çözüm bulunurken bir kısmının daha da geriye gittiği görülür”.

Resim dersi ilköğretimde “Görsel Sanatlar” dersi olarak isimlendirilerek, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2006 yılından itibaren 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda 1 ders saati olmuştur (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2005). MEB tarafından 2013-2014 Eğitim Öğretim yılından itibaren ise 5 ve 6. Sınıflardan başlanmak üzere her yıl kademeli bir şekilde uygulanması planlanarak haftalık ders çizelgesinin ortaokul kısmında değişikliğe gidilmiştir. Bu değişikliğe göre imkân ve şartları uygun olan ortaokullarda okul yönetimi kararıyla seçmeli derslerle birlikte resim müzik ve beden eğitimi dersleri alınarak 18 saat'e kadar yabancı dil dersi yapılabilmektedir (MEB, 2013).

Ülkemizde yabancı dil eğitimine verilen önemin artması sonucunda oluşan ihtiyacın ortadan kaldırılması için MEB tarafından 2014-2015 eğitim öğretim yılı itibariyle yeni bir değişikliğe gidilmiştir. Bu değişikliğe göre; yeni bir Görsel Sanatlar Dersi programı uygulamaya konulmuş ve 5.sınıflarda ağırlıklı yabancı dil uygulamasına geçilerek MEB tarafından belirlenen pilot okullarda yabancı dil tercih eden öğrencilerin görsel sanatlar dersi kaldırılmıştır (MEB, 2018). Fakat sanat derslerini özellikle erken yaşlarda alan öğrencilerin sosyal ve kişilik gelişimlerine olan katkısı incelendiğinde, sanat eğitiminin öğrencilere kazandırdığı değerler göz önüne alınarak öğrencilere yönelik uygulanan programın eksiklikleri ile ilgili yeteri kadar çalışma yapılmadığı düşünülmektedir. Görsel sanatlar eğitiminin diğer dersler kadar önemsenmeyerek ders saatlerinin kısa olması ve özellikle 5.sınıfta seçmeli dersler kapsamında olmasından dolayı seçilememe riski taşıması derse yönelik öğrenci tutumlarına olumsuz etki yaptığı görülmektedir. Ayrıca Türkiye'deki Eğitim sisteminde daha çok fen, dil eğitimi ve matematik alanlarına ağırlığın verilmesi görsel sanatlar dersinin arka plana itilmesine yol açmıştır (Kırıçoğlu, 1990).

Görsel sanatlar derslerinin 1 ders saatine sıkıştırılması ve diğer branşlardaki derslerin daha fazla önemsenerek sanat derslerinin kaldırılması ya da seçmeli olarak öğrenci ve velilerine sunulması sanat eğitiminin öneminin reddedilmesi şeklinde düşünülebilir. Sanat eğitimi ve temel amaçları incelendiğinde günümüzdeki eğitim sisteminde ders saatlerinin sanat eğitimi açısından yeterli olmadığı görülür. Öğrencileri yeni yüzyılın ihtiyaçlarına hazırlayacak çağdaş eğitim düzeyinde nitelikli bir görsel sanatlar eğitimi verebilmek için sanat eğitimi alanına gerekli önem verilmelidir. Nitekim bu durumu birçok eserinde Buyurgan ve Buyurgan, (2012: 7) ders saatinin yetersiz olduğunu gündeme getirir ve “Nitelikli bir sanat eğitimi ve öğretimini gerçekleştirebilmek için yeterli ders saatine ihtiyaç vardır” diyerek bu yaklaşımı ile sanat eğitimi alanındaki sorunlara dikkat çekmektedir. Sanat eğitiminin, güzel vakit geçirmek ya da zihnimizi dinlendirmeye dönük yapılan bir uğraş olarak değil, öğrencilere sanatsal ve bilimsel gelişimine çok önemli fayda sağlayan etkinlikler olarak tanıtılması gerekir. Ortaokullarda yalnızca dinlenmeye yönelik yaptırılan sanat etkinliklerinin amacına ulaşabilmesi asla mümkün olmamaktadır (Çelik, 2013). Görsel sanatlar derslerinde kazanılmış birçok deneyimin, çocukların küçük yaştan itibaren sosyal

yaşamı algılayıp uyum sağlamasına ve sosyal yaşantı içerisinde dengeli bir birey olmalarına katkı sağlayan bir süreç olarak yorumlanmaktadır (Özsoy, 2003). Sanat filozofu ve pedagog Herbert Read ise konuya yönelik bir eserinde sanat eğitiminin önemi ve gerekli olduğunu “Sanat, hayata uygulanan öyle bir mekanizmadır ki, onsuz toplumlar dengelerini kaybederler” yaklaşımı ile vurgulamaya çalışmıştır (Artut, 2001: 19). Türkiye’nin eğitim sisteminden geçen tüm bireyler, ana sınıfından üniversiteye kadar eğitimlerini almış olsa da; Sanat eğitiminin amacını karşılamayan, verimli bir sanat eğitimi ve sanat kültürü almadan, yeteri kadar sanat örneklerini incelemeyen, bilinçli bir sanat tüketicisi kimliği oluşmamış bir şekilde eğitimini tamamlamak zorunda kalmaktadır.

Ancak, erken yaştan itibaren sanat eğitimi almış insanların, dünyayı doğru kavrayıp gözlemlemesinde, sanatlara karşı hoşgörülü olabilmesinde, karşılaştığı problemlere çözüm odaklı yaklaşabilmesinde, gördükleri ve hissettikleri şeylere karşı olumlu tepkiler verebilmesinde son derece önemli olduğu bilinen bir durumdur. Buyurgan (2012: 4) çalışmalarında bu durumu şu sözlerle dile getirmişlerdir:

Sanat eğitiminin öneminin ve gerekliliğinin bilinmesi bu konuda atılacak yapıcı adımların ilkidir. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu ve Yüksek Öğretim Kurumu sanat eğitiminin çocuğa ve gence kazandırdığı değerleri göz önüne alarak eğitimin her aşamasında programlarda gerektiği kadar yer almasını sağlamalıdır.

Konu kapsamında yapılan Literatür araştırma sonucu, daha önce Orhun (2005) tarafından bir benzeri yapıldığı ve ortaokul öğrencilerinin resim-iş dersine ait tutumların “orta düzeyli” olduğu sonucunu elde edilen araştırma, aynı ölçek kullanarak Güneş (2015) tarafından yapılmış ve söz konusu derse ilişkin tutumlar orta düzeyde olduğunu tespit edilmiştir. Dinç Altun ve arkadaşları (2018) tarafından ölçek geliştirmek amacıyla yapılan anket sonucunda ise söz konusu derse yönelik tutumların orta düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Buna bağlı olarak 2019 yılında yapılan bu araştırma için aynı anket kullanılmıştır. Ortaokullarda görsel sanatlar dersine yönelik öğrenci tutumlarını incelemeye yönelik yapılan anket çalışmasından elde edilen bulgulara göre; Görsel sanatlar dersine yönelik, öğrencilerin olumlu tutumlarının yüksek düzeyde olduğunun tespit edilmesi, değişen zamana ve ihtiyaçlara göre; görsel sanatlar dersine olan ilginin ve sanat eğitime verilmesi gereken değerlerin gün geçtikçe arttığı sonucunu göstermektedir.

Hayatımızın bir parçası olan ve yaşantımızın birçok yerinde karşımıza çıkan Görsel sanatlar eğitiminin çocuklar üzerinde zihinsel, duygusal ve fiziksel olarak birçok olumlu etkilerinin olduğu bilinen bir gerçektir. Ayrıca, bireysel özgürlük ve özgün değerlerin ortaya çıkması bakımından sanat eğitiminin öneminin iyi bilinmesine ve özellikle sanat eğitime ilişkin öğrenci tutumlarının incelenmesinin sanat eğitiminin başarısının artmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Bu nedenler ile görsel sanatlar dersine ilişkin öğrenci görüşlerinin incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Bunun yanında başvurulacak öğrenci görüşlerinin görsel sanatlar dersinin işleyişine, içeriğine, görsel sanatlar öğretim programının geliştirilmesine ve uygulanmasına da önemli katkıları olacağı düşünülmektedir. Sanat eğitiminin günümüzde ve gelecekteki önemini ortaya çıkarmak için ortaokullarda okuyan öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumlarından yola çıkılarak gerçekleştirilen bu araştırma, öğrenci görüşlerinin dikkate alınmasına yönelik yapılabilecek çalışmaların gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

1.1. Araştırmanın Amacı

Yapılan bu araştırmanın temel amacı; Trabzon İl'inde Ortaokul (5, 6, 7 ve 8.) sınıflarda okuyan öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi ile ilgili tutumlarının tespit edilmesi ve istatistiksel değerlere bakılarak tahlil edilerek incelenmesidir. Ayrıca; Ortaokullarda öğrencilerin Görsel sanatlar dersine ilişkin tutumlarına yönelik toplanan bilgiler yorumlanarak, sanat eğitimi alanına gerekli önemin verilmesini sağlamayı amaçlamaktadır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Sanat eğitimi çocukların yaratıcılığını geliştiren, çocuklara kendini ifade etme olanağını veren etkili bir eğitim aracıdır. Bu nedenle çocuklarda Sanat eğitiminin öneminin incelenmesi, sanat eğitiminin başarısının artmasına katkıda bulunacaktır. National Art Education Association' ya göre (1994:19) ; “Sanat eğitimi bütün öğrencilerin, dünyanın anlamını çözmeleri ve onu anlamaları için çok çeşitli yeteneklerini geliştirmelerine katkıda bulunur”. Bu nedenle görsel sanatlar dersi uygulamalarına ilişkin ortaokulda okuyan öğrencilerin ilgi ve tutumlarının önemi büyüktür. Birçok alan yazın tarandığında karşılaşılan çalışmaların genellikle ortaokul düzeyinde öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının az sayıda incelendiği görülmüştür. Ayrıca, Görsel Sanatlar alanında ortaokul düzeyinde 5, 6, 7 ve 8. sınıflara ilişkin tutumları kapsayan ölçeğin yeterince olmaması araştırmanın önemini arttırmaktadır. Ayrıca görsel sanatlar alanında yapılan bu araştırmanın farklı bir bakış açısıyla literatüre kazandırılması, bu çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

1.3. Yöntem

1.3.1. Araştırmanın Modeli

Ortaokul (5, 6, 7 ve 8.) sınıflarda okuyan öğrencilerin söz konusu derse ilişkin görüşlerinin tespit edilmesini amaçlayan bu çalışma nicel bir araştırma olup, kullanılan model betimsel araştırma yöntemlerinden biri olan “Genel Tarama Modeli”dir. Çok sayıda elemanlardan oluşan bir

evrende, evren hakkında genel bir yorum yapabilmek amacıyla Genel Tarama Modeli kullanarak evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örneklemini tahlil etmek için yapılacak düzenlemedir (Karasar, 1994).

1.3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma grubunu Trabzon il ve ilçelerinde bulunan ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda okuyan toplam 999 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada “Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği” MEB tarafından gerekli görülen tüm izinlerin alınmasıyla uygulanmıştır. Ardından anket yapılması için seçilen ortaokullardaki öğrenciler gönüllülük esasına göre seçilmiş ve anketler yürütülmüştür.

1.3.3. Veri Toplama Araçları

Yapılan bu araştırmada kullanılan anket formu iki bölümden oluşmuştur. Anketin birinci bölümünde ortaokul öğrencilerinin cinsiyeti, sınıfı, not ortalamasını, anne ve baba öğrenim düzeyini ve ailenin aylık gelirini gösteren demografik bilgiler bulunmaktadır.

Anket formunda yer alan ikinci bölüm’de ise, öğrencilerin görsel sanatlara ilişkin tutumlarını ölçmek amacıyla Dinç Altun ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilerek, güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapılan “Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği” bulunmaktadır. Ölçekte dördümlük likert tipinde ; (1: kesinlikle katılmıyorum, 4: kesinlikle katılıyorum), 25 madde ve “derse yönelik sevgi ve olumlu tutum” (15 madde), “aktif olarak icra etme isteği” (6 madde) ve “sanata hayranlık ve saygı” (4 madde) tutum olmak üzere 3 boyut bulunmaktadır. Ölçek ve alt boyut puanları madde puanlarının toplamının madde sayısına bölünmesi ile (en düşük 1, en yüksek 4) elde edilmektedir. Ölçeğin ve alt boyutlarındaki yüksek puanın görsel sanatlar dersine yönelik sevgi ve olumlu tutumun, aktif olarak icra etme isteğinin, sanata hayranlık ve saygının ve genel olarak görsel sanatlar dersine yönelik olumlu tutumun yüksek olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada bulunan ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,93; alt boyutların Cronbach Alpha katsayıları 0,93 / 0,86 / 0,75 olarak bulunmuştur.

Bu araştırmada veri toplama aracı olan 25 sorudan oluşan ölçek kullanılmıştır. Orhun (2005) ile Umuzdaş (2012) tarafından geliştirilen ölçekler Dinç Altun, Saka, Yıldırım ve Yazıcı (2018) tarafından birleştirilmiş ve ankete dönüştürülmüştür. Bu yeni anket ardından güvenilirlik ve geçerlik çalışması yapılarak "Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği" ismi ile Literatüre kazandırılmıştır.

Bu çalışmada; "Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği" ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacı ile kullanılmıştır.

1.3.4. Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 16.0 programı kullanılmıştır. Katılımcıların, demografik bilgilerini gösteren frekans ve yüzde analizi şeklinde sunulmuştur. Veriler değerlendirilirken ölçekte oluşan puanların normallik sınavındaki çarpıklığı (Skewness) katsayısı ile gösterilmiştir. Ölçek puanlarının normallik sınavında çarpıklık (Skewness) katsayısı kullanılmıştır. Sürekli bir değişkenden elde edilen puanların, normal dağılım özelliğinde kullanılan çarpıklık katsayısının (Skewness) ± 1 sınırları içinde kalması, puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilir. Puanlar normal dağılım göstermediğinde ise logaritmik, karekök veya ters dönüşümleri yapılarak normal dağılım elde edildikten sonra “parametrik testler” kullanılabilir (Büyük Öztürk, 2011). Normallik göstermeyen sanata hayranlık ve sevgi alt boyutu logaritmik dönüşüm yapılarak, puanların normal dağılımı sağlandıktan sonra “ölçek ve alt boyut puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasında” bağımsız iki örneklem t testi; “sınıf, not ortalaması, anne ve baba öğrenim düzeyi, ailenin toplam aylık geliri” değişkenlerine göre karşılaştırılmasında, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testinden yararlanılmıştır. ANOVA testinde, anlamlı farklılık bulunduğu ise; hangi gruplar arasında fark oluştuğunu ortaya çıkarmak amacıyla yapılan “LSD post hoc” testi kullanılmıştır. Yapılan bu tüm analizlerde, anlamlılık düzeyini gösteren puan 0,05 ($p < 0,05$) olarak belirlenmiştir.

Ortaokul öğrencileri ile yapılan anketlerle ortaya çıkarılan nitel verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2016: 242)’e göre; “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır”.

1.4. Problem

Ortaokullarda Görsel Sanatlar dersinin gerekliliği hakkında çok fazla çalışma yapılmaması ve öğrencilerin derse karşı ilgi ve tutumlarının değerlendirilmemesi sonucu görsel sanatlar eğitimi alanında yaşanan bazı sorunlar ortaya çıkarmıştır. Günümüzdeki gelişmelerden doğan ihtiyaçların karşılanabilmesi için öğrencilerin istek ve bu doğrultuda ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla eğitim içeriğinin her bireye özgü tekrar gözden geçirilmesini gerektirmektedir. Bu nedenle öğrencilerin derse karşı ilgi ve tutumlarının önemi büyüktür. Bu çerçevede sorunların ortadan kaldırılması için öğrencilerin derse karşı tutumları incelenerek analiz edilmesi ve görsel sanatlar dersinin gerekliliğinin öğrencilerin görüşüyle belirlenmesi gerekmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. SANAT

2.1. Sanat Nedir?

Sanat; insanların tabiat karşısındaki düşünce ve duygularının renk, çizgi, ritim, gibi biçimlerle etkili kişisel bir anlatımla ifade etme çabasından ortaya çıkan duygusal ve zihinsel bir faaliyettir (Aytaç, 1981). Sanat; bir düşünme biçimidir, düş ya da hayal görmek değildir.

Sanatçının düşüncesini aktarma biçimidir (Gençaydın, 2002). Yaşamın her bir yerinde estetik hazzı karşılayacak nitelikte oluşan sanat, birçok değerli mesajlar taşıyan bilgi tarzıdır. Sanat, insan ve tabiat hakkındaki güzelliği keşfederek bizlere birçok şey anlatmaya çalışan, güzeli bulmak için gösterilen çaba ve gayretler sonucu ortaya çıkarılan içsel yaşantının dışsallaştırılmış halidir. Her toplum kendi dönemine ilişkin sanatı yorumlamış ve birçok kuram ortaya konulmuştur. Yansıtmacı, dışa vurumcu ve biçimci kuramlar bunlardan birkaçıdır. Sanat'ı doğal olanın yansıması ya da taklit olarak yorumlayanlar olduğu gibi, insan etkinliklerinden uzak ve hayal gücüyle biçimlerin değiştirilmiş özgür bir etkinlik olarak da yorumlanabilmiştir.

Tarih öncesi yıllardan itibaren her nereye bakarsak bakalım, insanlar kullandıkları tüm eşyalara estetik bir form verme çabası içine girmişlerdir. Bu durum sanatın, insan hayatında işlevsel yönü olduğu kadar biçim, renk gibi tasarım özelliklerinin her bir birey için estetik yönlerin bir yansıması olarak karşımıza çıkar. Sanatın insanların bireysel yaşantısında ortaya çıkan ve onun ayrılmaz bir parçası olduğu gerçeğini gün geçtikçe daha sık görmekteyiz. Çünkü insanların çevrelerinde gördükleri her şeyde bir sanat ve sanat tasarımı vardır. Bu sanat tasarımlarını her gün yanı başımızda duran bir masa, sandalye, elbise veya çoğu zaman yediğimiz bir çikolata ambalajında görebiliriz. Tüketim toplumu olduğumuz şu günlerde satın alıp kullanabileceğimiz her şeyin önce görünüşüne, yani tasarımına baktığımız bir gerçektir. Bu yüzden, endüstri tasarımları, grafik sanatları, moda ve tekstil sanatları gibi geniş bir alanı kapsayan görsel sanatlar, hayal gücünün rahatça anlatılabileceği bir alan olarak insanların yaşamında ne kadar önemli bir yer tuttuğunu ortaya koymaktadır.

2.2. Sanat'ın Doğuşu

İnsanların yaratılışından itibaren başlayan sanat, ilk çağlarda olduğu gibi duyguların yansıtılması için bir araç olarak kullanılmış ve günümüze kadar birçok sanat dallarının ortaya çıkmasıyla devam etmektedir. İnsanlar yaşamış oldukları dönemlerdeki günlük yaşamlarını, kültür ve dini duygularını yansıtmak ve kendilerinden sonra gelecek insanlara hatıralarını bırakmak için duvarlara, taşlara, ağaçlara, mağara duvarlarına içtenlikle bir takım resimler çizmişler ve resim yoluyla sembolik olarak kendilerini anlatılmaya çalışmışlardır.

Fotoğraf 1: Avrupa'nın Bilinen En Eski Alta Mira Mağarası Resimleri M.Ö. (35.000 yıl)

Kaynak: URL 1

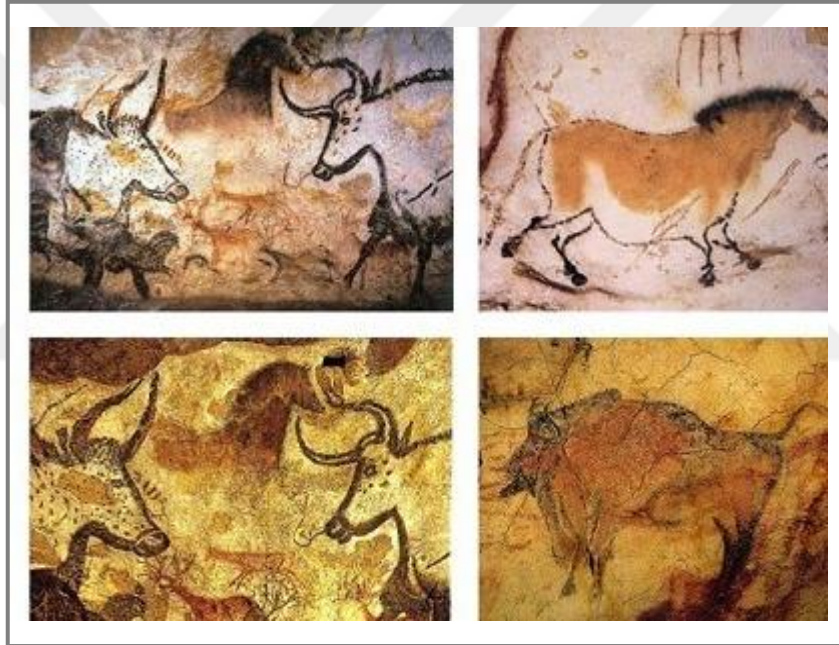
Mağaralara çizilen resimlerin ne anlama geldiğini öğrenmek amacıyla birçok bilim adamı inceleme yapmaktadır. Erich Neumann tarafından mağaraya çizilen birçok resimler psikolojik açıdan incelenmiş ve çok eski çağlarda mağaralarda yaşayan insanların çizdikleri resimler yorumlanmaya çalışılmıştır. Mağara duvarlarına yapılan çizimlerin genellikle hayvan ve insan figürlerinden oluşan avlanma sahneleriyle süslenmiştir (Çankırılı 2012'den akt., Neumann, 1955). Bunun nedeni ilk insanların günlük geçim kaynaklarını av hayvanları oluşturmaktaydı. Genellikle süslemelerin yapıldığı yerlerin aslında, ibadet için kullanılan mağaralar olduğu ve insanların ulaşılması zor olan bu yerlere geldiğinde çizdikleri insan-hayvan tasvirleriyle duygularını anlatmak ve hatırlanmak istediklerini belirtmiştir.

Sanat, her toplumu bir öncekine bağlayan, insanların hayatlarının kökleşmesini sağlayan ve düşüncelerin aktarılabilirdiği önemli alanlardan biri olduğu görülmektedir. Tarih öncesi dönemlerde yaşamış insanların barınak olarak kullandığı mağaralara yaşam biçimlerini ortaya koyan resimler yaptıkları görülmüştür. Araştırmalara göre 40.000 yıl öncesine dayanan inanılmaz resimler ortaya

çıkıştır.1863 yılında İspanya’da bulunan “Alta Mira” Mağarası ve 1940 yılında Fransa’da ortaya çıkan “Lascaux” mağarası bildiğimiz en değerli mağara resimlerine verilecek örneklerdendir.

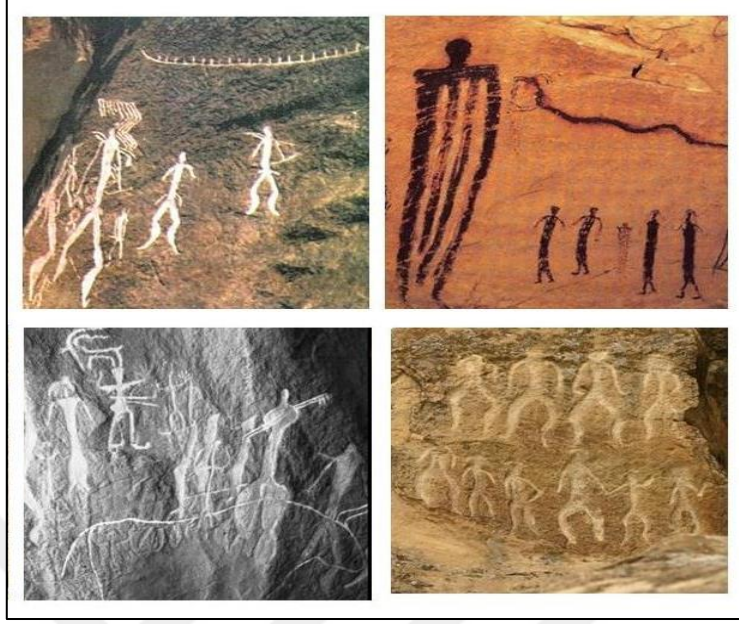
Dünyadaki en ünlü mağara sanatı kabul edilen ve 17.000 yıl öncesine ait olan Lascaux mağarasındaki muhteşem resimleri gören o devrin çok önemli ressamlarından biri olan Picasso, hayranlığını gizleyememiş ve “On yedi bin yıldır yeni hiçbir şey öğrenmemişiz” demiştir. Ayrıca Azerbaycan’daki “Gobustan” dağlık bölgesinde paleolitik dönem ve orta çağı kapsayan 6000’den fazla kaya resimleri bulunmaktadır. Sanatın çok eski yıllardan beri var oluşunu belgeleyen bu resimler, sanatın kendini ifade etme gücünün ilk yıllardan beri ne kadar önemli olduğunu ve günümüzde de sanat ve eğitime ne kadar ihtiyacımız olduğunu göstermektedir.

Fotoğraf 2: Fransa’daki Lascaux Mağarası Resimleri M.Ö.(17.000 yıl)

Kaynak: URL 2

Fotoğraf 3: Azerbaycan'daki Gobustan Kaya Resimleri M.Ö. (11.000 yıl)

Kaynak: URL 3

Sanat'ın tarih öncesi insanların sembolik olarak yaptığı resimlerle başladığını söylememiz herkes tarafından kabul edilmiş bir gerçektir. Günümüze kadar olan süreç içerisinde bu sanatların her ne kadar kültür farklılıklarının veya ideolojilerin etkisiyle biçimleri değişse de duyguların anlatılmasında en etkili bir yol olarak görülmektedir. Günümüz perspektifiyle bakılmak istenirse, mağara duvarına çizilen bu resimlerin biçim değiştirmiş modern şeklini biz bugün grafiti ve sokak sanatında görebiliriz.

Fotoğraf 4: Grafiti Sanatını Kaldırım Duvarına Yansıtan Resim

Kaynak: URL 4

Grafiti, duygu ve düşüncelerin resim, şekil ve yazıların birleştirilmesiyle kendini ifade etmeye yönelik bir uğraş olması sebebiyle günümüzde sokak sanatı olarak kabul görmüştür. Amerika’da 1960’lı yıllarda ortaya çıkan ve tüm dünyaya yayılan “grafiti” evlerin duvarlarında, metro istasyonlarında, köprülerin ya da kaldırım duvarlarında gizlice bir araya gelmiş çocukların sprey boya ile yaptıkları resimleridir.

Fotoğraf 5: Wynwood Bölgesinde Sokak Sanatçısı Tarafından Duvara Çizilen Bir Resim

Kaynak: URL 5

Duvar üstüne yapılan grafiti ve sokak sanatını Miami’deki Wynwood sanat bölgesinde çok yoğun örneklerini görmekteyiz. Aslında Avrupa’nın bilinen en eski Alta Mira mağarasında yapılmış duvar resimleri sanat için ne anlama geliyor ise, günümüzde de kendini ifade etme yönünden yapılan grafiti ve duvar resimlerinin sanat açısından aynı anlama geldiğini söylememiz mümkündür.

2.3. Toplum ve Sanat

Sanat, insanların tabiatı keşfetmesiyle doğduğu söylenmektedir. Mağara döneminde yaşamış insanlardan günümüze kadar insanoğlunun olduğu her yerde sanatın da örnekleri görülmektedir. Her toplumda sanat değişen ihtiyaçlara göre farklı amaçlarda kullanılmış, gelişen bilim ve teknoloji ile birlikte insanların hayatlarında vazgeçilmez bir ihtiyaç haline gelmiştir. Günümüzde sanatın İnsanların yaşamında çok önemli bir yer tutması ve her zaman sanat’a ihtiyaç duyması, insanoğlunun var olduğu sürece sanatında var olacağı gerçeğini düşündürmektedir. Sanatın toplum üzerindeki ekonomik, siyasi ve sosyolojik rolünün olduğu gerçeğini Rönesans döneminin incelenmesiyle saptanabilmektedir. O dönemin en önemli ressamlarından Leonardo Vinci yaptığı çalışmalarla bilimde ve sanayinin gelişmesinde çok önemli katkıları olmuş, bugünkü hızlı gelişen teknolojiye ve içinde yaşadığımız dünyanın gelişimine birçok önemli faydalar sağlamıştır. Sanatın var olduğu her yerde insan, insanın var olduğu her yerde sanat kendini göstermektedir. Aslında dünyamızı etkileyen en önemli gelişmelerin başında, tüm kâinata en gelişmiş tür olarak kabul

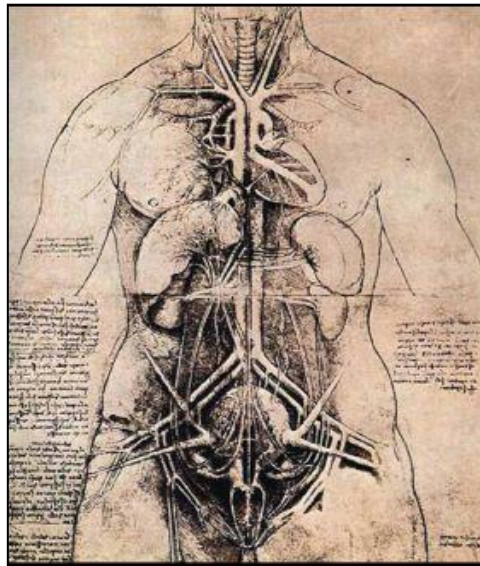
edilen ve başlı başına bir sanat eseri olan “insan” vardır. “Şüphesiz ki biz insanı en güzel surette yarattık” sözü bizlere sanatın insanın var oluşuyla birlikte başladığını açıkça göstermektedir (Tin, 95/4 Kuran-ı Kerim). Sanatın varlığı insan varlığıyla başlamış ve yaşanan her dönemde insanlığın ayrılmaz bir parçası olmuştur. Mağara döneminden günümüze kadar olan tarihi süreçte her toplumun kendine özgün ihtiyaçlarına göre geliştirilmiş ve her toplumda sanat kendini farklı bir şekilde gösterdiği görülmektedir. İnsanların yaşamlarında büyük bir etkisi olan sanat; Önceki toplumlarda yaşayan ressamın çalışma atölyelerinde usta-çırak ilişkisiyle öğretilirken, artık 21. Yüzyılda sanatın tüm alanlarda insanlar için önemli olduğu anlaşılmış ve günümüz eğitim kurumlarında anasınıfından başlayarak lise ve üniversite yıllarına kadar sanat eğitimi devam etmektedir.

“Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir” sözüyle Atatürk, sanat’a bakış açısıyla sanatın her toplum için gerekli olduğunu vurgulamıştır.

Rönesans’la birlikte sanayi, tıp alanındaki icatlarda sanatın önemli etkileri görülmektedir. Öyle ki sanat tarihinde önemli bir isim olarak bilinen Leonardo da Vinci’nin o dönemin en önemli sanatçılarından birisidir. Üstün yeteneğini o sadece ressamlıkta değil bununla birlikte tıbbi çalışmalarda ve makine icatlarında da kullanmıştır. Çok yönlü kişiliği sayesinde sanatını bilimsel bakış açısıyla buluşturabilen çok önemli mucit olduğu söylenebilir. Bilim ve sanayide çok önemli ilerlemelere neden olan Leonardo’nun insan kadavraları üzerinde araştırmalar yaparak elde ettiği sonuçların tıp alanına yönelik gerçekleştirdiği çok büyük katkılar görülmüştür.

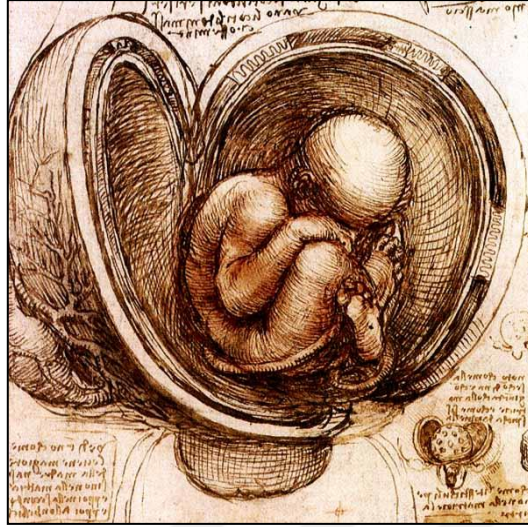
Fotoğraf 6: Leonardo da Vinci’nin İncelediği Birçok Kadavradan Sonra

Çizdiği İnsan Anatomisi Eskizleri

Kaynak: URL 6

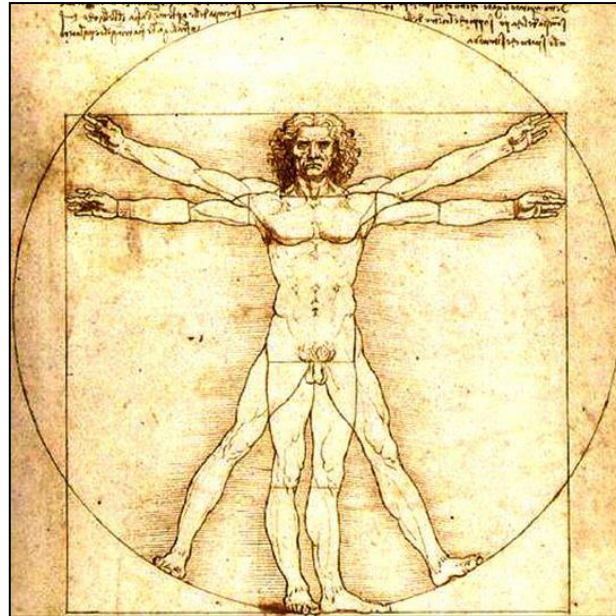
Fotoğraf 7: Leonardo da Vinci'nin Ana Rahmindeki Fetus Tasviri

Kaynak: URL 7

Anne karnındaki fetus çizimi Leonardo'nun tıp alanında yaptığı en ilginç çalışmalardan biri olmuştur. Çünkü yapmış olduğu fetus benzetmesini aslında inek kadavrası üzerinde deneyerek çizimler yapmış ve insana uyarlamıştır. Bu eskiz ile Leonardo'nun görsel zekâsını nasıl kullandığını ve hayal gücünü nasıl bilime yansıttığını görmekteyiz.

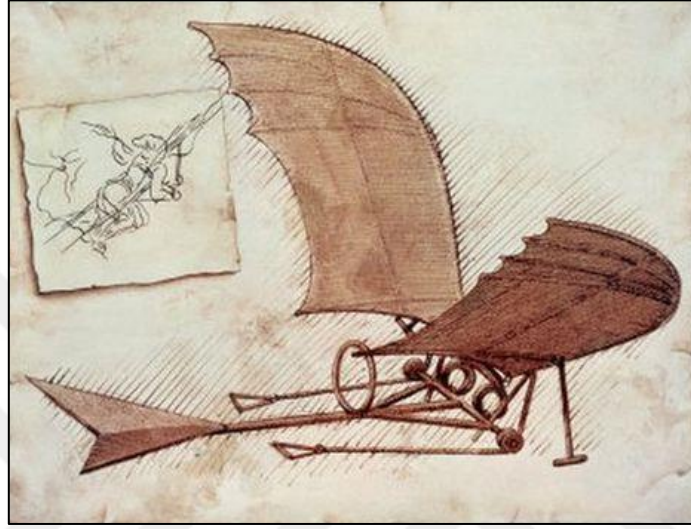
Fotoğraf 8: Leonardo'nun İnsan Orantılarını Belirten Meşhur Çizimi (Vitruvius Adamı)

Kaynak: URL 8

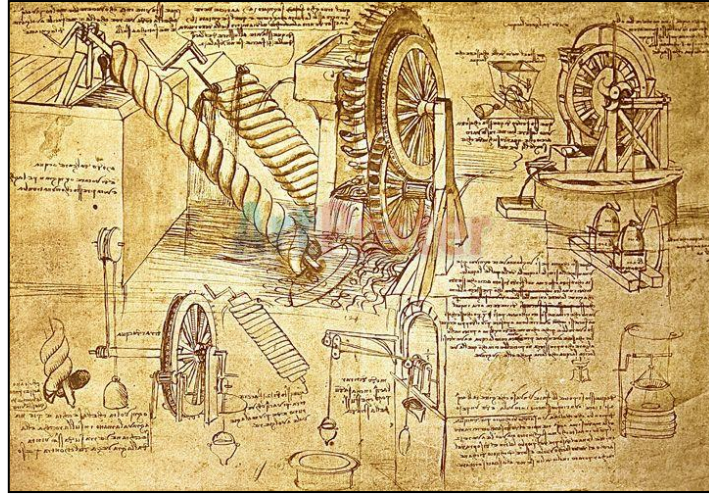
Kadavralardan bilgi toplayan ve bu bilgileri kağıt üzerine aktaran bir bilim adamı olarak bilim dünyasında yerini almıştır. Yaklaşık 30 kadavra üzerinde detaylı incelemeler yapmış bunun sonucu kafatası çizimleri, karaciğer, kalp ve insan orantılarını gösteren “Vitrius Adamı”nı çizerek sonraki dönemlerdeki bilim adamları için büyük öneme sahip eskizler bırakmıştır.

Fotoğraf 9: Leonardo da Vinci'nin Hayallerini Gösteren Eskizler

Kaynak: URL 9

Fotoğraf 10: Leonardo da Vinci'nin Mekanîğe Olan Merakını Gösteren Eskizler

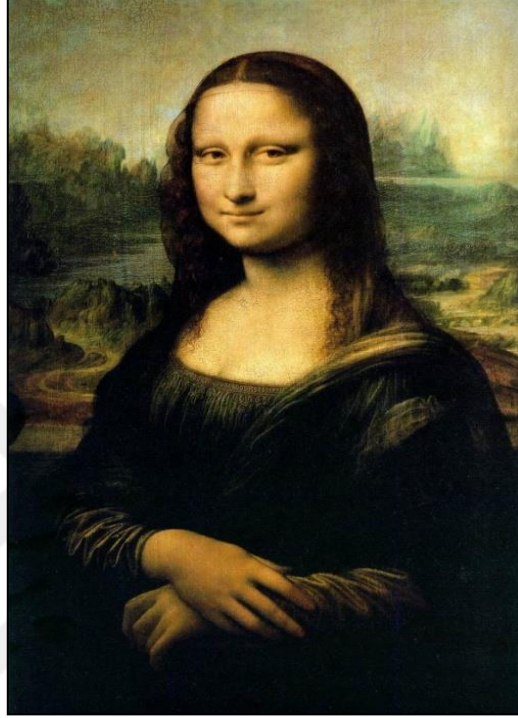

Kaynak: URL 10

Sanatçı kimliğinin ona kazandırdığı hayal gücü ile mekaniğe olan ilgisi daha da artmış ve mekanikle ilgili birçok eskizler yapmıştır. Araştırmacı yapısı ve mekaniğe olan merakı ona o dönemde ün kazandırmış, birçok makine ve silah tasarımları yapmıştır. Uzun bir dönem kuşları gözlemleyerek gerçekleştirdiği uçuş makinesi eskizi onun hayal gücünün bir ürünüdür. Ayrıca

ışığın bilimsel yönü ile ilgili araştırmalar yaparak ışığın kırılması ve yansımalarını incelemiş, bulduğu cevapları sanatına yansıtmaya çalışarak resim ve bilim arasında bir ilişki kurmaya çalışmıştır.

Fotoğraf 11: Leonardo'nun Bilinen En Önemli Çizimlerinden "Mona Lisa"

Kaynak: URL 11

İnsan anatomisiyle yakından ilgilenen Leonardo, incelediği tüm bu kadavralardan yararlanarak Mona Lisa tablosunu çizmiş ve sanat açısından günümüzde de hala büyük öneme sahip olan portrelerden birini oluşturmuştur. Görsel zekâsını en iyi şekilde kullanarak bilim ve sanayide ilerlemelere neden olan Leonardo'nun hayatına bakılarak günümüzde de bilim ve teknolojiye yeniliklerin olabilmelerini sağlamak amacıyla araştıran, sorgulayan, özgün düşünen bireyler yetiştirmek için Görsel sanatlar eğitimine duyulan ihtiyacın ortaya çıktığı bir kez daha görülmektedir.

Sonuç olarak insanlık tarihine baktığımızda Resim, heykel ve mimarideki tüm yenilikleri (evler, mezarlar, köprüler, ibadet haneler, halılar, süslemeler) sanatsal eylem olarak düşündüğümüzde sanatın tüm dönemlerde var olduğu görülmektedir. Sanatın insanoğlunun hayatı üzerinde çok büyük etkisi olduğu gibi sanat ile toplum arasında çok önemli ilişkiler vardır. Her toplumda farklı birçok amaç için geliştirilen sanat eylemi, günümüzde olduğu gibi yaşamı birçok yönleriyle etkilemiş ve sanata dair belirli bir birikim kazanmak her birey için ihtiyaç haline gelmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SANAT EĞİTİMİ

3.1. Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi çocukların farklı yöntem ve teknikler ile kendilerini özgürce ifade etme olanağını sağlayan etkin bir süreçtir. Sanat eğitimi sürecinde yapılan sanatsal uygulamalar çocukların kişilik gelişimlerine katkıda bulunur. Sanat eğitiminin asıl amacı bireylerin sanatsal yollarla kendilerini rahatça ifade etmelerine ortam hazırlamaktır. Ayrıca atölye derslerinde yapılan etkinlikler sayesinde, düzenli olma, özgür düşüncelerin ortaya çıkarılması ve sorumluluk duygusunun güçlenmesini sağlamak gibi birçok önemli rol oynamaktadır. Sanat eğitiminin gerçek anlamını tarif eden Buyurgan ve Buyurgan'a göre (2001: 1) "sanat eğitimi ile görsel algısı gelişmiş, kendini sanatsal yollarla ifade edebilen, içinde yaşadığı kültürü önce tanıyan, öğrenen, koruyan ve gelecek nesillere taşıma sorumluluğunu üstlenen, dünya kültür mirasına saygılı, yaratıcı ve yapıcı bireyler yetiştirilmesi hedeflenir". Çocuğun sanat eğitiminden beklenen sonuçların alınabilmesi, görsel sanatlar öğretmenin malzeme seçiminden başlayarak etkinliklerin çeşitliliğine, ders saatlerinin yeterliliğinden öğrencilerin derse kaşı tutumlarına kadar her yönden ele alınması gereken bir konudur. Toplumumuzun Sanat eğitiminin önemini benimseyen anlayış içinde olan velilerin, öğretmenlerin hatta okul yöneticilere gereksimi vardır. San'a göre (2017: 30); "Çocuğun tüm gelişimine katkısı olabilecek sağlıklı yaratıcı etkinliklerde bulunmasını ancak gelişim psikolojisini iyi bilen bir sanat eğitimcisi sağlayabilir".

Albert Einstein bir yapıtında hayal gücünün bilgidan önemli olduğunu söyleyerek bilgiye hayal gücüyle ulaşabileceğimizi anlatmaya çalışır. Bu yüzden eğitim programı içerisinde hayal gücüne daha fazla yer vermek, sanat derslerini ön plana çıkartmak, öğrencilerin hayal güçlerinin gelişimini sağlamayı kolaylaştırmaktadır. Günümüzde birçok okul İngilizce, matematik, fen derslerine daha fazla zaman ayırmak için görsel sanatlar derslerini müfredattan çıkarmaktadır. Buyurgan ve Buyurgan'a göre (2012: 5);

Nitelikli bir sanat eğitimi, belirli değerlerin taşıyıcısı, çağın gelişen ve değişen şartlarına göre kendini yenileyebilen bir müfredat programı ile mümkündür. Nitelikli bir sanat eğitiminin varlığını ve önemini bilen bir bakış açısı, nitelikli öğretim programı, nitelikli sanat eğitimcisi, amacını karşılayacak yeterli ders saati ve amacına uygun kullanılabilcek fiziki ortam ve araç-gereç ile gerçekleşir.

“Hayatta en hakiki mürşit bilimdir” diyen Mustafa Kemal Atatürk; “Sanatçı, toplumda uzun cehit ve gayretlerinden sonra alnında ışığı ilk hisseden insan olduğunu” söyleyerek sanat ve bilimi akıl-duygu sentezinde değerlendirmiş, sanatçının uğraş ve çabalarının sonucunda ulaştığı aydınlığı bilimdeki buluşlarla varılan aydınlıktan farklı olmadığını ortaya koymuştur. Böylece bilim ve sanat’a eş değerde önem verilmesi gerektiğini belirtilmiştir.

Hayal gücünün kaynağının beyin olduğunu, ancak beynin yalnız bir bölümü değil bir bütün olarak tümünün hayal gücüne hizmet edeceğini ünlü sanatçı ve eğitimci Ned Hermann ileri sürer. Ayrıca, beynimizin sol yarım küresinde yer alan mantıksal düşünme, sözel, akılcı, sayısal ve soyut düşünme becerileri, sağ yarım küresinde ise sözel olmayan düşünme, somut, sezgisel düşünme becerilerinin olduğunu ifade eder. Eğitim sürecinde beynin tek taraflı değil, hem sağ hem sol küresinin geliştirilmesi için düşünme becerilerine yer verilmelidir. Beynin sağ yarım küresi olan sezgisel düşünme ve somut becerilerin gelişimine yönelik gelişimi ancak sanat eğitimi dersleriyle mümkündür. Fakat mevcut eğitim programlarında genellikle beynin sol yarım küresini geliştirmeye yönelik dersler ağırlıklı olarak yer almaktadır. Bu şekilde uygulanan eğitim programlarında yetişen öğrenciler, hangi alan olursa olsun yaratıcılıklarının gelişmesinde ve ilerlemesinde yeterli olmamaktadır.

Sanatı anlamak, sanatsal etkinliklerde bulunmak, sanata ilgi duymak her birey için gereksinimdir. Sanat gerçek dünyayı anlamanın, anlamlandırmanın yorumlamanın bir yoludur. Sanat yapmak insan doğasının bir gereğidir. Toplumsal yaşamın en önemli boyut ve unsurlarından biridir. İnsan olmanın gereği varlığının bir ifadesidir. Dolayısıyla insan yaşamında formel bir sanat eğitimi olmadığını düşünsek bile sanatsal belirtiler amatörce veya içgüdüsel bir şekilde, insanın doğasından kaynaklanan bir içtepi olarak kendini farklı alanlarda gösterebilecektir. Ancak birçok insan doğuştan gelen yetenek ve becerilerini kullanmadan/kullanamadan veya farkına varmadan yaşamını sürdürdükleri (estetik kültür, coşku ve haz) estetik doyumdan yoksun kaldıkları görülebilmektedir (Artut, 2009: 103).

Sanat eğitiminin insanların almış oldukları eğitimler arasındaki değerinin çok önemli bir yere sahip olduğu ve günümüzdeki estetik ihtiyaçları karşılamaya yönelik bu eğitimin küçük yaşlardan başlanmak üzere sağlanması gerektiği eğitimciler tarafından bilinen bir gerçektir. Sanat eğitiminin tek amacı bireylerin yeteneklerini geliştirerek sadece güzel resim çizmelerini öğretmek değildir. Aslında sanat eğitimindeki asıl amacın sadece sanatçı yetiştirmeye yönelik değil, bireylerin yeteneklerini geliştirerek sanat yoluyla estetik eğitim vermek ve her şeyden önemlisi herkes için çok önemli olan kişilik eğitimidir. Oysaki birçok öğrenci, veliler ve ne yazık ki eğitimcilerin bir kısmı, sanat eğitimin sadece bireye güzel resim çizmesini öğretmek olduğunu düşünmektedir. Sanat eğitimi hakkında toplum içerisinde kırılamayan ön yargılardan biri de sanat eğitiminin sadece yetenekli insanlar için olduğu, her insanın sanat eğitimi almasının gerekli olmadığı düşüncesidir. Sanat eğitimin tüm insanlar için gereklidir. Artut (2019: 104)’a göre; “Sanat eğitimi, bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik kaygı, düşünce ve görüşlerinin geliştirilmesini yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılmasını, sanatsal değerlere hoşgörü ile yaklaşmasını esas alır”.

Günümüzde Sanat eğitimi altında görsel sanatlar dersi ilkokul ve ortaokullarda haftalık ders programı incelendiğinde;

Haftalık toplam 30 ders saatinin, (1.Sınıflarda) 2 saat, (2.Sınıflarda) 2 saat, (3.Sınıflarda) 2 saat şeklindeyken 4.Sınıflardan itibaren ise 1 saat, 5. Sınıflarda 1 saat, 6. Sınıflarda 1 saat, 7.Sınıflarda 1 saat, 8. Sınıflarda 1 ders saat olarak belirlenmiştir. Ancak; ağırlıklı yabancı dil uygulaması nedeniyle İngilizce dersini tercih eden öğrencilerin 5. sınıf görsel sanatlar dersi kaldırılmıştır (MEB 2019).

Yaşadığımız dönemdeki toplumların sanat eğitim sistemini incelediğimizde, Ülkemizin sanat eğitimindeki eksiklikleri daha iyi görüldüğü düşünülmektedir. Gelişmiş ülkeler arasında yer alan Amerika'nın eğitim sistemi incelendiğinde, Görsel Sanatlar Eğitimi alanında Türkiye'de ki sanat eğitimine ayrılan sürenin üç katı olduğu, okullardaki atölye ortamı ve fiziki yeterliliklerin, öğretmen ve maddi imkânların programın amaçlarını sağlayacak şekilde düzenlendiği görülmüştür. (Aykut, 2006). Bu nedenlerden dolayı Ülkemizdeki sanat eğitimindeki uygulamalar incelendiğinde yurt dışındaki sanat eğitimindeki uygulamalara yönelik yapılan programlar ekonomik ve eğitimsel değişkenliklerden dolayı farklılık gösterdiği, sanat eğitiminin çocukların gelişimi üzerindeki etkileri de farklı olabileceği düşünülmektedir.

Ülkemizdeki görsel sanatlar öğretmenleri daha önce dünyadaki birçok gelişmeye rağmen uzun yıllar usta-çırak şeklinde yürütülmeye çalışılan bir yöntem ile eğitim öğretim yapılmıştır. Türkiye'de Görsel Sanatlar Eğitiminde “yaratıcılık ve özgür anlatım”ın günümüzde devam eden yöntem olarak izlendiğini görebiliriz (Özsoy, 2003). 1960'lı yıllardan itibaren sanat eğitimi konusunda etkisini halen bugün hissettiren V. Lowenfeld'in çocuk merkezli eğitim ve öğretim anlayışının olduğu bilinen bir gerçektir.

Çocuk merkezli eğitim anlayışının günümüzde sanat eğitimcilerini kolaya ittiğini, bilişsel aşamalardan çok öğrencilerin sadece kaabiliyet işlevlerini ön plana alan anlayışla yetenekli öğrenciler ön plana çıkartılmış ve eksik bir sanat eğitimi anlayışının olduğunu görmekteyiz. Ancak 1970'li yıllardan sonra, ülkemizde özellikle “yaratıcık” kavramı ile ilgilenen sanat eğitimcileri tarafından çocuğun özgür anlatımının kısıtlanmaması üzerine kurulu “gelişimcilik” yaklaşımını ön plana çıkarmışlardır. Görsel Sanatlar eğitimcilerinin asıl amacının sanatçı yetiştirmek olmadığının fark edilmesi çok uzun yıllar sürmüştür. Her bir öğrencinin sanatçı gibi düşünmesini isteyen yöntemin önemli sakıncaları vardır. Çünkü sanatta bilinmesi gereken her şey sadece sanatçı tarafından bilinmesi mümkün değildir (Özsoy, 2003).

Ülkemizde 2005 yıllarına gelindiğinde ilköğretim ve ortaöğretimde okutulan resim dersleri incelenmiş ve yapılan yeni program çalışmalarında dersin içeriği ve isimlendirilmesi konusunda dersin amacını karşılayan yeni yapılandırmalara gidilmiştir. Ülkemizdeki sanat eğitimi kapsamında

yeni ders öğretim programında “Yapılandırmacı Yaklaşım” üzerinde durulmuş ve dersin yeni adı “Görsel Sanatlar” olarak değiştirildiği görülmektedir.

3.2. Sanat Eğitiminin Amaçları

Temel Eğitim dönemini kapsayan özellikle 7-14 yaş arası ilk ve ortaokul döneminde sanat eğitimi oldukça önemlidir. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun Temel Eğitime ilişkin ikinci maddesi, bu eğitimin amaç ve görevlerini şöyle belirlemektedir.

II-Amaç ve Görevler

Mad.23-Temel eğitimin amaç ve görevleri, Milli eğitimin temel amaçlarına ve genel ilkelerine uygun olarak:

1. Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek;
2. Her Türk çocuğuna ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır (MEB, 2018: 3).

Çocuğun istidat ve kabiliyetlerine göre yetiştirilmesi bugünkü milli eğitim müfredat programıyla olanaklı değildir. Bu yüzden öğrencilerin görsel sanatlar dersine karşı tutumları dikkate alınarak düzenlenmiş, yeniliklere göre kendini geliştirebilen ve değiştirebilen çağımızın koşullarına göre kendini her konuda hazır hale getirebilen bir müfredat programına ve eğitimin her kademesinde yapılan çalışmaların bu eğilimde olmasına gereksinim vardır. Bu sayede çocukların kişilik, zekâ ve duygu gelişimi yanında, ilgi, istidat ve yeteneklerinin ortaya çıkması sağlanmış olur.

Sanat eğitimin amaçları dünyadaki tüm ülkelerin sahip oldukları coğrafi özelliklere, inançlara, kültürlere bakış açılarına ve eğitim anlayışına göre farklılıklar gösterse de ortak amaçları olan yönleri mevcuttur. Birçok araştırmacı farklı biçimlerde sanat eğitiminin amacını ortaya koysa da ortak amaçlarda buldukları yönleri vardır. Araştırmacı yazar, Kazım Artut; Sanat eğitiminin amaçlarını yazmış olduğu kitabında şu şekliyle yer vermiştir.

1. Sanatsal etkinliklerin ve yaratıcılığın doğasını tanımaları ve benimsemeleri.
2. Duygusal, duyuşsal, entelektüel etkinliklere bağlı artistik becerileri kazanmaları.
3. Sanatsal etkinliklerle ilgili ortaya çıkan duygu, düşünce ve hareket özgürlüğü ile ilgili bazı olasılıkları öğrenmeleri.
4. Görme, ayırmsama (görsel duyarlılığın gelişimi) ve görsel olan her şeyin netleştirilmesine olanak sağlayan aktif bir algılama işlevi olduğu şeklinde beceri kazanmaları. Sanat yapıtlarını değerlendirebilecek, onları ayırmsayabilecek nitelikli, sanat tarihi ve estetiksel bilgi birikimine sahip olmaları.
5. Günümüzün en önemli sorunlarından biri olan çevre kavramının ne anlama geldiğini anlamalarını, yetişkin bir birey olarak onun geliştirilmesi için duyarlı olmaları, sorumluluk alabilmeleri.
6. Araştıran, inceleyen, sorgulayan, hoşgörülü, geniş, özgür düşünceli bireylerin yetişmeleri.
7. Toplumsal ve kültürel yaşamda kendine güvenen katılımcı, sorumluluk sahibi, üretken kişiliklerin oluşmasına katkıları.

Ayrıca sanat, insan yaşamıyla bütünleştğinde, insanların daha bilinçli ve duyarlı olacağı, geniş boyutlu düşünebileceği, yaratıcı kişiliğe yatkın ve güzeli algılama yetilerinin gelişmiş olacağı bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla çağdaş insanın yetişmesinde sanat eğitiminin önemli bir rolü olduğu artık kabul edilmelidir (Artut, 2009: 121).

Çocukların sanata karşı olan ilgi ve kabiliyetlerinin gelişiminde okulda ya da derslerde izlenen yol sadece, belli teorik kalıpları ve resim tekniklerini öğretmek değil, onlara sanatın içeriğini ve düşünmeyi, yorumlayabilme ve yaratıcı zekâlarını, keşfetmelerini, olaylara farklı açıdan bakarak gözlem yapmayı ve eleştirebilme yetisinin geliştirilmesini sağlamak olmalıdır. Eğitim seviyesinin hangi düzeyinde olursa olsun bireyler; sanatın ne anlama geldiğini bilmiyorsa, güzeli fark edemiyorsa, eleştirmiyor ve denebilir (Demir ve Gökay, 2006).

3.3. Sanat Eğitiminin Gerekliliği

Sanatın geçmiş dönemlerden günümüze kadar olan süreçte, toplumun bir parçası olduğunu ve toplumların gelişmesinde sanatın rolünün çok önemli bir yere sahip olduğunu görmekteyiz. Sanat, insanoğlunun varoluşundan bugüne kadar vazgeçemediği ve gelecekte vazgeçemeyeceği bir gerçek olarak bilinir. Sanat eğitiminde çok önemli bir yere sahip olan görsel sanatlar dersi, eğitim sisteminde amacına uygun yerini almamasının en önemli nedenleri olan öğrencilerin derse karşı olumsuz tutumları olmaktadır. Sanat eğitiminin amaç ve işlevlerinin herkes tarafından iyi bilinmesi ve bu olumsuz tutumların ortadan kaldırılması göz ardı edilmemelidir. Sanatsal çalışmaların yapıldığı bir okulda, kendine güvenen, hayal gücünü ve düşünme becerilerini geliştiren, üretim ve tasarım kabiliyetlerini özgürce ortaya koyabilen öğrencilerin gelişimlerine yönelik eğitime nasıl katkılar sağladığını bilimsel olarak ortaya koyulması gerekmektedir. Bu sayede sanat eğitiminin sadece çocukların değil tüm bireylerin hayatında çok önemli rolü olduğu gerçeği daha iyi anlaşılacaktır. Çocukların sanatsal, gelişimsel ve psikososyal gelişimleri için sanat eğitiminin önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle çocukların erken yaşta güzel sanatlar eğitimi almaları oldukça önemlidir. Okul öncesi dönemden başlayarak uygun ortamlarda verilen nitelikli bir sanat eğitimi, çocuğun tüm gelişim alanlarını destekleyerek onun gelecekteki akademik yaşantısına olumlu katkılar yapmasına ve hayatta daha başarılı olmasına zemin hazırlar.

Ülkemizde çocukların her yaşta sanat ile buluşması ve onları sanat eğitimine yönlendirme son derece yetersiz görülmektedir. Sanat eğitimi çocukların yaratıcılığını geliştiren, çocuklara kendini ifade etme olanağını veren etkili bir eğitim aracıdır. Bireysel özgürlüğün ve özgünlüğün yaşayan tüm bireylerde ortaya çıkabilmesi, Ülkemizde verilen sanat eğitimine ve verilen öneme bağlıdır. Erken yaşta sanat eğitimi alan çocukların, ileride kendilerini daha rahat ifade edebileceği ve gelecekte eğitim aldıkları alana yönelik estetik düzeylerinin yüksek olabileceği beklenmektedir. Kişiliklerinin oluşturulmasına temel sağlayacak zengin bir sanat eğitimi ile çocukların sosyal gelişimleri sağlanabilir. Ayrıca sanat eğitimi alan her yaştaki bireylerin kişilik gelişim ve davranışlarını, gözlem yapma yeteneklerini ve dikkatlerini geliştirmelerini müspet yönde

geliştirmektedir. Bunlarla birlikte sanat eğitimi bireylerin yaşamı doğru anlayarak yorumlamasında, yaratıcı düşünme istidatlarını geliştirmesinde, iletişim kurma becerilerini geliştirmede çok fayda sağlamaktadır. Bu yüzden çocukların sanatsal becerilerinin geliştirilmesini sağlamak amacıyla okul öncesinden başlanarak her yaşta sürdürebilecekleri bir sanat eğitiminin sağlanmasının faydalı olması anlaşılmaktadır.

Bireylerin kişilik eğitiminde de sanat eğitiminin oldukça önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Birçok birey ilgi ve kabiliyetlerinin yeterince ortaya çıkarılmasına olanak bulamamasından ötürü kendilerini gerçek anlamda tanımadıkları ya da yetenekleri üzerinde durulmayıp motive edilmediğinden dolayı kendilerini tam anlamıyla gerçekleştirememiş ve ilgi duyduğu alanlara yönelememişlerdir. Oysa sanat yoluyla alınan iyi bir eğitim, insanın doğuştan sahip olduğu sanatsal güçlerin ortaya çıkarılması ve her yönüyle gelişmiş bir kişiliğin oluşması için oldukça gereklidir. Bu bağlamda sanat eğitimi, kişilik eğitimini geliştirmeyi amaçlayan ve kişiliğin biçimlenmesinde (tanınmasında) olumlu etkiler sağlayan bir ders olarak görülmektedir.

Sanat eğitimi almış bireylerin yaşamlarında sahip oldukları mesleklerde başarılı oldukları görülmektedir. Çünkü hayal gücünü özgürce yansıtmaya, bilgi ve becerilerini estetik ile birleştirerek geliştiren bireyler ileride hangi meslek grubu olursa olsun, kendilerini her yönden rahatça ifade ederek, mesleklerini icra edebilmektedirler. Mesela bir marangozun görsel yönden düşünerek tasarladığı bir masa veya koltuk takımını yapmadan önce muhakkak hayal gücüne ve hayal gücünü kâğıda aktarabilecek bir çizim bilgisine ihtiyaç duyar. Dolayısıyla zihinde kurgulanan hayal gücünün ortaya çıkması ve insanların ihtiyaçlarını karşılanabilmesi için sanat ve sanat eğitimine ihtiyaç duyulur. Sonuç olarak sanat eğitimi alarak estetik yönlerini beslemiş, sorunlara karşı duyarlı, çözüm önerileri geliştirebilen, üretken bireylerin, hem kendilerine hem de topluma sağladığı katkılar yadsınamaz.

3.4. Sanat Eğitiminin Yararları

Sanat eğitiminin yararlarını çocukların gelişimlerine göre bu şekilde sıralayabiliriz;

1. Fiziksel gelişimde; çocukların hem büyük kas hem de küçük kas gelişimine ve el-göz uyumunun geliştirilmesine ve pekiştirilmesine yardımcı olur. Çocukların küçük ve büyük kas gelişimleri için öğrenme aktiviteleri oluşturularak gelişimleri desteklenmelidir. Bunun için öncelikle çocukların yaşlarına göre kalın kalemler ile başlanmalı, ardından kalın uçlu boya kalemleri, ince-kalın fırçalar, suluboya gibi çeşitli malzemeler ile beraber tamamen özgür bir şekilde resim yapmaları sağlanmalıdır. Boyamanın yanı sıra üç boyutlu çalışmalar yaptırılarak sanatsal gelişimleri desteklenmelidir (Günaydın, 2006). Küçük yaşlarda çocuklara yaptırılan tüm

etkinliklerin sadece beceri kazanımlarına yönelik olmamasına dikkat edilmeli, asıl amacın çocukların kas koordinasyonununun geliştirmesi olmalıdır.

2. Bilişsel gelişimde ise; kavram öğrenmeye yönelik beceriler kazanma, düşünme yeteneğini geliştirme, sayısal düşünme becerileri, problem çözme kabiliyetlerinin gelişimi, estetik ve artistik düşünebilme becerilerin gelişiminin desteklenmesine faydalı olur (Kulaksızoğlu, 2003). Günaydın (2012: 47-48) çalışmalarında resim eğitiminin bilişsel gelişimini şu sözlerle açıklar:

Resim eğitimi çocuklarda, zihinsel işleyiş, yeti ve yaratıcılığın gelişmesi ile yakından ilgilidir. Duyu ve duyumları temel alan biliş süreci, duyumların işleyişini geliştirmek ve yönlendirmek için olumlu uyaranlara ihtiyaç duyar fiziksel yeterlilikte gelişim nasıl sürece bağlı ise uyaranlarca etkileşim davranışa dönüşebiliyorsa zihinsel gelişimde etkileyici uyaranlara ihtiyaç duyar.

3. Dil gelişiminde; okul öncesi dönem çok önemlidir. Bu dönemde bilişsel, fiziksel ve sosyal gelişime sağladığı katkılar dil gelişimine ve sanatla ilgili olguların anlamlandırılması bakımından oldukça önemli görölmektedir. Düşünme gelişimi dil tarafından belirlendiğinden sanat eğitimi düşünme becerilerini artmasını sağlayarak dil yeteneği daha hızlı geliştirir. Buna bağlı olarak çocukların çevresiyle olan ilişkilerinde kullandıkları dil gelişimi sağlı olarak tamamlanır.
4. Toplumsal gelişimde; sanat eğitimi ile bireylerin paylaştığı, işbirliği içinde ortak plan yaptığı, sözel olarak birlikte iletişime geçtiği, sosyal ortama uyum sağladığı bir ortamı oluşturarak becerilerin geliştirilmesine ve desteklenmesine yardımcı olur (Kulaksızoğlu, 2003). “Eğitim her yönüyle bireyi, sağlıklı ve gelişmiş bir kişiliğe ulaştırmak, yaratıcı güçlerle donatmak, değişen dünyanın dinamik yapısına ayak uydurabilecek yapıya ulaştırdığında tam olarak yerini bulacaktır” (Günaydın, 2006: 50).
5. Bu anlamıyla görsel sanatlar eğitimi sadece çocukları duyusal, psiko-motor, sözel, sayısal ve algısal anlamda gelişmesine katkı sağlamayıp, onların yaşadıkları toplum özelliklerine uygun özellikte olabilmelerini sağlayarak çağın şartlarına uyumlu, sosyal, modern birey olmalarına imkân tanır.
6. Ruhsal gelişiminde kişinin duygularının farkına varmasına, kendini özgürce anlatabilmesine, öz saygısını ve kendine olan güveninin artmasına yardımcı olur. Görsel sanatlar eğitimi, sanatsal bilgi ve kültürü geliştirmesinin yanında, kişinin duygularını ifade etmesine, farklı yetenekler geliştirmesine ve hatta ruhsal açıdan rahatlamasına yardımcı olan müspet bir eğitim dalıdır. Bu eğitimle öğrencinin karakterine olumlu etkiler kazandırılarak sosyal ve estetik tavır geliştirmesi sağlanmış olur.

Ayrıca zekâ gelişiminde sorun yaşayan çocukların duygularını aktarabilmesinde ve rehabilite edilmesinde bu dersin önemi yadsınamaz. Kişi; şahsını, yaşadığı evreni anlamayı ve anlamlandırmayı, içinde bulunduğu topluma adapte olmayı, daha anlayışlı, daha pozitif, hayatın

güzelliklerini görmeyi bilen, özgüvenli ve kabiliyetlerini sergileyebilmeyi, varlığını daha iyi koşullarda devam ettirebilmeyi ancak davranış dilini geliştirmesiyle elde edebilir. Kısaca ifade etmek gerekirse kişinin (özellikle gelişim çağındaki çocukların) yaratıcılık ve karakter düzeyinin artırılması sürecinde tüm eğitimcilerin ortak görüşü sanat biliminin ve estetiğin gerekli ve önemli olduğudur.

3.5. Sanat Eğitiminde Çocuk Resimlerinin Önemi

Çocukların kendini ifade etme biçimlerinden birisi de resimdir. Çocuk resimlerine bakılarak onların iç dünyalarını, düşünce biçimlerini kolayca anlayabileceğimiz ve bu sayede onlarla kolayca iletişime geçebileceğimiz için iletişim açısından çok önemli görülmektedir. Çocukların yaptığı resimler, teknik yönünden zayıf olmakla beraber duygu ve düşüncelerini öğrenmemiz ve onların gelişimlerine yardımcı olmamız açısından oldukça önemli sayılırlar. Yapılan resimlerde ne kadar güzel yapıldığı değil, ne anlatılmak istendiği daha çok önemlidir. “Çocukların çizimleri, onların kişilik özelliklerini, kişiler arası ilişkilerini, duygusal problemlerini, korkularını, beklentilerini, endişelerini ortaya çıkararak, onları anlamamızı sağlar” (Çankırlı, 2012: 14). Çocuk resimleri onların "akıllarına bir ayna tutmak" veya “çocuğun dünyasına yeni kapılar açmak” olarak yorumlanabilir (Kırıçoğlu, 2002). Aslında öğrenciler kendi problemlerini anlatmak ya da iç dünyalarını anlatabilmekten ziyade, resim yapmaktan hoşlandıkları için resim yaparlar. Fakat yaptıkları çizimleri içinden gelerek samimi saf bir şekilde ortaya koymaktan çekinmedikleri için başkalarına anlatmadıkları hislerini anlamamız konusunda bizlere ipuçları verir. Öğretmen derslerde sadece öğrencinin kişiliğini, problemlerini, kaygılarını anlamak için resim yaptırmaz. Sanatsal etkinlikler sürecinde dolaylı olarak çocukların aile içindeki yeri, aile bireyleri ile ilişkilerini öğrenebilirler. Çocuklar sözle anlatamadıklarını resim diliyle anlatır. Bu yüzden çocukları daha iyi anlamak ve onlarla daha etkili iletişim kurmak için bu dili iyi bilmek çok önemlidir.

Resimler çocuğun dünyasının kâğıda yansımalarıdır. Çocuk resimleri, duygu ve düşüncelerin anlatım aracı olduğundan çocukları tanımada çok önemlidir. Örneğin çocuğumuzun psikolojik sorunlarını çözmesi için yardım aldığımız psikolog, çocuğumuzla konuşmak yerine, ondan bir resim çizmesini ister. Çünkü çocuklar küçük yaşta konuşma becerilerine yeterince sahip olmadıkları için yaşadıkları problemleri ve düşüncelerini söz diliyle yeterince anlatamazlar. Küçük çocuklar söylemek istedikleri düşüncelerini ya da söylemekten çekindikleri tüm problemlerini bilinçaltının etkisiyle farkında olmadan çizdikleri resimlere yansıtırlar. Bu yüzden çocuk resimleri çocukları anlamada psikologlar için çok önemli materyallerdir. Mesela Sürekli koyu tonlar ve iç karartıcı karalamalar yapan çocuklar, ruhsal veya ailesel yapı açısından zor dönemler geçirdiğine işaret edebilir. Çocukların gelişim düzeylerini iyi bilen bir sanat öğreticisinin gözlemleri doğrultusunda çocukların problemleri, resim yoluyla teşhis edilerek gerekli önlemler alınabilir. Bunun yanında herhangi bir eğitim sürecinde öğrencilerin resimlerini değerlendirmemiz için

öncelikle onların gelişimsel, ruhsal ve sanatsal olarak tüm yönleriyle incelenmesi daha doğru sonuçlara ulaşmamıza neden olacaktır.

3.6. Çocuk Resimlerine Yaklaşımlar

Çocuk resimlerine yönelik yapılan birçok araştırma onların gelişimsel, ruhsal ve sanatsal olarak gelişim süreçlerinin incelenmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Her çocuğun iç dünyası, büyüme hızı, fiziksel ve zihinsel gelişimi birbirinden farklı olduğu gibi onların resimleri de gelişimsel, ruhsal ve sanatsal açıdan gelişim sürecinden geçmektedir. Çocukların çizdiği ilk çizgiyle başlayıp zaman içinde gelişerek birbirini takip eden sanat evrelerini oluştururlar. Genellikle bu sanat gelişim evreleri aynı yaş grubundaki çocuklar için hemen hemen aynıdır. Ancak her çocuğunun algı ve zekâsının gelişim özellikleri farklı olduğundan aynı sanat evrelerini yaşayabilmeleri mümkün değildir. Aşağıda çocuk resimlerine gelişimsel, ruhsal ve Sanatsal açıdan yaklaşımlar ele alınmış ve incelenmiştir.

3.6.1. Çocuk Resimlerine Gelişimsel Yaklaşım

Çocuk resimlerine dikkatli baktığımızda onların çocukluktan gençliğe tüm çizgisel gelişim evrelerini görmemiz mümkündür. Çocuk resimlerinin gelişimi üzerine yapılan birçok araştırma sonucu resimlerde çizgisel gelişim evreler ortaya konmuştur. Birçok araştırmacı bu evreler üzerinde araştırma yapmış olmasına rağmen genel olarak bu çizgisel gelişimlerin adlandırılması benzerlik göstermiştir. Çocuk resimlerini çocuğun gelişim aşamalarına göre sınıflandırılıp incelenebileceğini ileri süren; Kerschensteiner, Rouma, Burt, Luquet, Piaget ve Arnheim bu görüşte konu üzerinde çalışmış en önemli araştırmacılardandır (Bostancı, 2006).

Çocuk resimlerinin incelenmesinde tarihsel süreçte gelişimsel yaklaşım değerlendirildiğinde Rousseau'nun izlenim ve çalışmalarıyla başlamak gerekir. Çocuk resimlerine olan ilginin başlaması Jean-Jacques Rousseau'nun çocuklara ve onların eğitime yönelik düşüncelerinde odaklanır. Rousseau çocuklar ile ilgili çalışmaların toplum açısından önemli olduğunu vurgular. Rousseau; Çocuğun sanat eğitimi sürecinde yanlış yönlendirilmemesi gerektiğini savunur. Çocuklar zihinsel ve algısal yeteneklerinin dışına çıkmadan ve zorlanmadan özgün çalışmalar ortaya çıkartabilmesi için, onların bilinçaltını etkileyecek kopya örneklerinden uzak tutulmasını önerir.

Rousseau sanat eğitiminin amacını açıklayıcı yorumunda; Eğer bir sanat öğretilecekse çocukların bu eğitimin içinde tüm psiko-motor gelişimlerini sağlayabilecek amacı taşıması gerektiğini savunmuştur. Örneğin, bir çocuğa sanat aktiviteleri yaptırılırken el-göz koordinasyonunu sağlanması hedeflenmeli çocuklara taklit edebilmesi için önceden çizilmiş resimler vermek yerine doğayı gerçek haliyle algılamaları için gözlem yapmaları teşvik edilmesini

önermiştir. Gerçek sanatın tabiatın içinde gizli olduğunu anlatmış, kopya resimler sanat gelişimlerine hiçbir fayda sağlamadığını öne sürmüştür.

Corrado Ricci, Rousseau'nun tam tersine örneklendirmenin çocuğun çizgisel gelişimini etkilemediğini savunur. Ona göre çocuk gördüğünü değil bildiğini çizer. Bu dönemde çocuk resimlerinin öğrenmeyle ilgili olmadığı, gelişmenin doğal sürecini içerdiği düşünülür. Bu nedenle çocuk resimlerinin her türlü etkilenmeden uzak tutulması beklenir. Böylelikle çocuk doğal gelişimini tamamlar (Kırıroğlu, 1991).

Günümüzdeki ana okullarda yaptırılan hazır resimleri boyama her ne kadar çocukların küçük kas gelişimlerine yararlı gözükse de onların bilinçaltını etkileyerek sanatsal gelişimlerini kısıtlayabilir ve özgün ürünler ortaya çıkarmakta zorlanmalarına neden olabilir.

Gelişimci yaklaşımı benimseyen bir diğer isim Dewey'in düşüncesine göre; çocukların yapmış olduğu resimler, onların tüm yönlerinin geliştiğini anlatan bir kanıt özelliğinde olduğuna dikkat çeker. Cyrill Burt ise, çizimin kendini dışa vurması olarak anlatarak, söz dili ile anlatmanın zor olduğu yerlerde görev üstlenen bir eylem olması bakımından çok önemli olduğunu ve “çocuğun kurgulama gücünü geliştiren bir etkinlik” olduğunu söyler. Çocuk resim yaptığında duygusal, algısal, zihinsel boyutta işlem yapar. Böylece yaptığı çalışmalar onun zihinsel gelişimine fırsat verir. Soyut düşünebilir, kavramsal yargıları olur. Çocukların yaptığı tüm çizimler aslında onların psiko-motor gelişimini ve hayal güçlerini geliştirme, hafıza ve algılama kapasiteleriyle ilişkili olduğundan çocuk resimleri çocukların zekâ düzeylerini belirlemede bir ölçü olarak ta görülebilir.

Almanya'daki birçok okulda binlerce çocuk resmi üzerinde inceleme yapan Kerschensteiner (1905) yaş seviyelerini de düşünerek resimleri üç temel kısma ayırmıştır. Bu resimler; “şematik olan resimler”, “görsel görünüşe göre çizilen resimler” ve “üç boyutlu mekânı temsil eden resimlerdir”. Daha sonra Rouma (1913), çocukların yaptıkları resimlerde insan figürünün birbirinden farklı on evreden oluşturduğunu fark etmiştir.

Beklide çocuk resimlerindeki bu ilk sınıflamaların en önemlisi Luquet'e aittir. Luquet'nin çocuk resimlerinin çizgisel gelişimlerini beş evrede sınıflandırması, birleştirici bir kuramı içermesi ve Piaget'in daha sonra yapacağı çalışmaları etkilemesi nedeniyle önemlidir. Luquet (1913), çocuk resimlerinin (Piaget'in deyimiyle zihinsel imge adı verilen) bir iç modele dayandığını varsaymıştır. Bu yüzden çocuk resimlerinin esas itibarıyla gerçekçi olması için yapıldığı düşüncesini ileri süren Luquet ve Piaget olmuştur.

“Resimler çocuğun toplumsal, zihinsel, bedensel, ruhsal, çizgisel, yaratıcı tüm yaşantısının göstergesi olarak ifade edilir” (Kırıroğlu, 2002: 75). Çocukların sanatsal gelişimlerinin düzgün bir şekilde ilerleyebilmesi için dışarıdan gelebilecek bir müdahalenin olmaması gerekmektedir.

Lowenfeld gelişim evrelerinin doğallığı üzerinde durmuş ve bu evrelerin gelişimin doğal bir sonucu olduğunu ileri sürerek aslında çocuk resimlerinin gerçek bir yaratma olduğunu bizlere anlatmaya çalışmıştır (Yavuzer, 1998). Bu yüzden çocuk resimleri sanatsal yaratmaya daha çok yakın olduğu düşünülerek Klee, Debuffet, Picasso, Montessori gibi birçok sanatçının resimlerinde çocuksu simgelere rastlamamız aslında çocuk resimlerine daha çok önem verilmesi gerektiğini düşündürmektedir.

Çocukların gelişim özelliklerine göre onların sanatsal gelişim süreci dikkate alındığında çocuk resimlerinin çizgisel gelişim evresini Viktor Lowenfeld'in tarifıyla 5 evrede yapmamız mümkün olabilir.

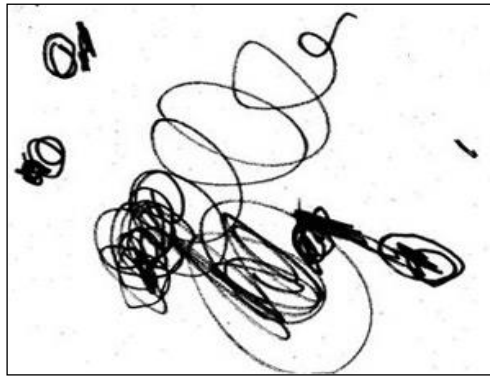
“1.Karalama Dönemi (2–4 Yaş), 2. Şema Öncesi (İlk Tasvir) Dönemi (4–7 Yaş), 3. Şematik Dönem (7–9 Yaş), 4. Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9–12 Yaş), 5. Mantık (Görünürde Doğalcılık) Dönemi (12–14 Yaş)” (Çankırılı, 2012: 155).

3.6.1.1. Karalama Dönemi (2-4 Yaş Arası)

Çocukların iki yaşından itibaren en çok hoşlandıkları davranışlardan biri de kalem bulduklarında herhangi bir yüzeye karalama yapmalarıdır. Yaptıkları karalamalardaki çizimleri ise genellikle gelişigüzel ve oyun amaçlı yaparlar. Bu yaşlarda yapılan karalama çizgileriyle doğadaki nesnelere arasında bir benzerlik söz konusu değildir. Çünkü 2 yaşından önce çocuklar nesnelere işlevlerinin ne anlama geldiğini tam kavrayamadığından kalem, pastel, fırça gibi materyallerin kullanımını hakkında bilgileri yoktur.

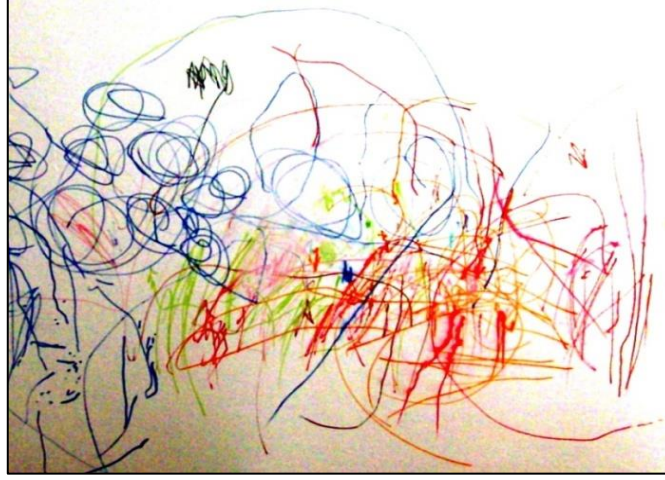
Ancak gelişim normal gelişim özellikleri gösteren her çocuk bu yaşlardan itibaren rastgele kontrolsüz karalamalar yaparak mutlu olurlar. Çizgiler kaleme yapılan baskıya göre değişen koyu ve açık tondadır. Kalem tutuşu acemicedir.

Fotoğraf 12: İki Yaş Karalama Dönemi Örnekleri

Kaynak: URL 12

Fotoğraf 13: İki Yaş Karalama Dönemi Örnekleri

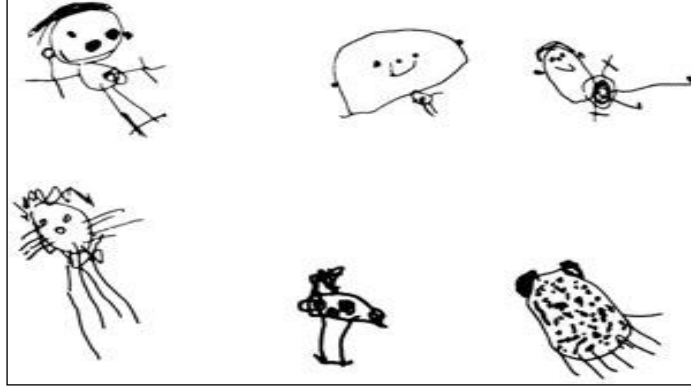
Kaynak: URL 13

İlk yapılan karalamalar kalem kaldırmadan çizilen yatay ileri geri çizgilerden ibaret olmasına rağmen çocuk resimlerinin ne anlama geldiğini bilen bir kişi için yapılan her karalama oldukça yüksek bir değere sahiptir. Çankırlı 'ya (2012: 11) göre; “Gerçekte okuyabilen için, çocuk elinden çıkmış en basit bir çizginin bile anlamı vardır”. Çocuk resimlerini anlamak için çocuk resimlerinin gelişim aşamalarını iyi analiz etmek gerekir.

3.6.1.2. Şema Öncesi Dönem (4-7 Yaşlar Arası)

Dört yaşına gelen çocuklar nesnelerin ne anlama geldiğini anlamaya başlar ve çevresinde gördüğü objeler ile çizgiler arasında benzeşmeler görülebilir. Bu yaş grubu çocuklar için insan çizimi en sevilen konudur. Bu yaşlardaki çocuklar kol ve bacakları kafadan çıkan çöp adama benzeyen resimler çizebilir. Beş yaşına gelen çocuklar artık yavaş yavaş insanlar, hayvanlar, evler, ağaçlar yapmaya başlayarak çizmiş oldukları resimleri konuşturmaya çalışır. Beş yaşından itibaren artık çocuklar konu seçimi yapmaya çalışırlar. Resim yapmaya başlamadan önce neyin, nasıl yapılacağını bilir. Bu yaşlarda boyama yapmak çocuklar için oldukça zevklidir. Renkler tabiattaki nesnelerin rengiyle uyumlu değildir. Kendi başlarına kısa sürede yapmaya çalıştıkları resimlerine dışarıdan müdahale edilmesinden rahatsız olurlar.

Fotoğraf 14: Dört Yaş İnsan Figürü Resimleri

Kaynak: URL 14

Fotoğraf 15: Dört Yaş Hayvan Figürü Resimleri

Kaynak: Bu çalışma kapsamında bütün çocuk resimleri tez yazarının öğrencileri tarafından gönüllülük esasına göre çizdirilmiştir. Bu nedenle her seferinde kaynak olarak gösterilmemiştir.

Altı yaş itibariyle çocukların resimlerinde figürler bir araya gelerek gerçeğe uygun resimler oluşturmaya özen gösterirler. Altı yaş çocuğunun yaptığı resimlerde mutlaka bir konu içerir ve sorulduğunda resmin hikâyesini anlatmaktan çok keyif almaya başlarlar. Resimlerinde artık yer çizgisi belirmeye başlar. Resimlerde saydamlık etkisi görülür. Örneğin bir ev resmi çizen çocuk, evin içini gösterebilecek saydam bir şekilde yapabilir veya annenin karnında bebek resmi çizebilir.

Fotoğraf 16: Beş Yaş Çocuk Resimleri Örnekleri

Fotoğraf 17: Altı Yaş Çocuk Resimleri Örnekleri

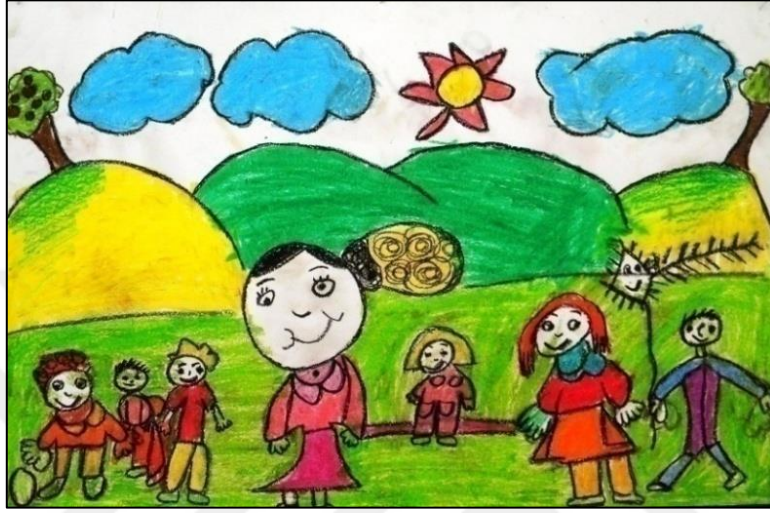

Çocuk resimlerini yorumlama da en anlamlı ve değerli olan okul öncesi çizilen resimlerdir. Çünkü bu yaşlarda çizilen resimlerde bir yönlendirme ve sınırlama olmadığı için ruhsal dünyalarını daha çok yansıtır. Ülkemizdeki eğitim sisteminde maalesef çocuklar sanat eğitmenleriyle 4. sınıftan sonra karşılaşmaktadır. Hiçbir tavsiye gerektirmeden kendi kendilerine resim yapıp çok büyük haz duyan çocuklara müdahale edilerek resimlerine tavsiyelerde bulunulmasının çocuklar nezdinde yanlış yaptıklarını düşünmelerine sebebiyet vermelerine ve çocukların sanat eğitimine yönelik olumsuz tutum ve davranışlar sergilemesine neden olmaktadır.

Özellikle 4-7 yaş arası şema öncesi çocukların yapmış olduğu resimlerde birçok simgeler bulunur. Bu simgeler genellikle çocuklar için çok önemli anlamlar taşımaktadır. Bu yaşlardaki çocukların genellikle günümüzdeki teknolojiyi çok iyi kullanarak telefon veya tablet aracılığıyla görsel uyarıcılara çok fazla maruz kaldıkları görülmektedir. Bu şekilde izlenen birçok video

sayesinde belgesellerdeki hayvanların özellikleri ya da çizgi filmlerdeki kahramanlar resimlerine çok fazla yansımaktadır. Her çocuk kendi yaşadığı toplum özelliklerine, bedensel ve ruhsal özelliklerine göre kendi algılarını simgeleştirir. Çocukların yaşlarının büyümesi ve algılarının gelişmesiyle kendilerini ve bireysel özelliklerini bu simgeler yardımıyla daha rahat ifade ederler.

Fotoğraf 18: Yedi Yaş Çocuk Resimleri Örnekleri

3.6.1.3. Şematik Dönem (7-9 Yaş)

Bu dönemde yapılan resimler daha çok ayrıntılı ve anlaşılır şekildedir. Zemin çok belirgin gösterilir. Daha belirgin resimler çizerek gerçeği yansıtmaya çabası içindedirler. Mekan duygusunu gösteren şekiller resimlerinde belirmeye başlar. Yapılan resimlerde kuş bakışı gibi hissedilen bir kompozisyon kurdukları görülür. Ayrıca okula yeni başlayan çocukların resimlerinde konuşan figürler görülür. Okuma yazma öğrenmeye yeni başlayan çocuklar her fırsatta heyecanlarını resimlerine yansıtmaya başlarlar ve resimlerinin etrafında genellikle yazılar bulunur.

Fotoğraf 19: Sekiz Yaş Çocuk Resimleri Örnekleri

Fotoğraf 20: Dokuz Yaş Çocuk Resimleri Örnekleri

Hiçbir kurala bağlı kalmadan özgürce, içinden geldiği gibi çizen çocuk, okul başlayınca öğretmenden neyi nasıl çizeceğini, çizim kurallarını ve tekniklerini öğrenmeye başlayınca resim yapamama endişesi taşıyabilirler. Resimlerini düşünerek yapmaya başlayan çocuklar detaylar üzerinde takılarak bütünden koştukları görülebilir.

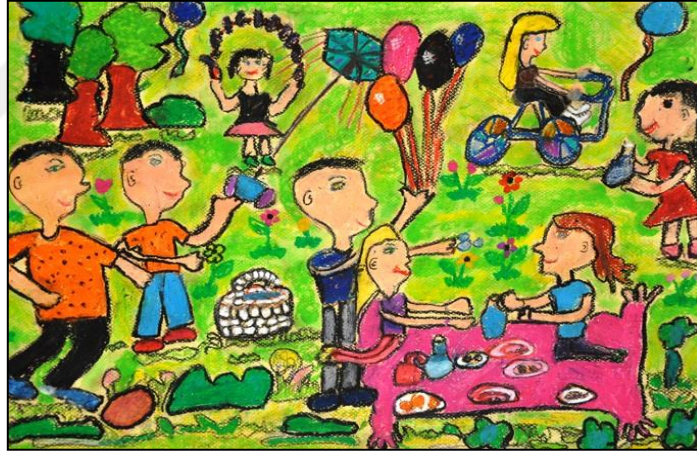
Ancak bu durumda olan çocuklara resim yapmaları için daha rahat ortamlar hazırlanmalı ve onların kurallara çok takılmadan resim yapmaları için cesaretlendirilmelidir. Çünkü üretkenliğin temeli olan ilk çocukluk dönemindeki en büyük engel müdahaledir, neyi nasıl yapacağını söylemek ve buna uyulmasını istemektir. Küçük yaşlarda çocuklara çizecekleri resmin konusunu verip çizmeye başlamalarını istemek çocukların hayal güçlerini kısıtlamak demektir.

3.6.1.4. Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9–12 Yaş)

Sosyal yaşam ile tanışan çocukların insan ilişkilerinin artmasıyla toplumun bir üyesi olarak kendilerini algılama eğilimi gösterirler. Bu algı onların resim konularına yansyarak, kız ve erkek gruplar içinde farklılıkların olabileceğini gözlem yaparlar. Artık çizdikleri insan figürlerindeki cinsiyet ayrımı oldukça belirgindir. Resimlerde kız ve erkek ayrımını gösteren kıyafetler giydirmektedirler. Resimlerinde daha çok kız çocuklarını elbiseler, tokalar, ip atlayan kız resimleri temsil ettiğini görebiliriz. Erkek çocuklarının ise daha çok araba, uçak, silah aletleri ve top oynayan erkekler çizerler. Bu yaşlarda kendilerini ifade etmekte zorlanan çocukların yaptıkları resimleri beğenmeme ve dilediği resmi çizemediğinden ötürü yarım bırakılan resimler görülür.

Bu dönemde gerçekçi resimler yapmaya başlayan çocuklar resmin bütününden çok ayrıntıları üzerinde dururlar. Resimlerinde kompozisyon kurabilirler. Resimlerinde kullandıkları renklerin tabiattaki gerçeğe uygun seçildiği görülmektedir.

Fotoğraf 21: 11 Yaş Çocuk Resimleri Örnekleri

3.6.1.5. Görünürde Doğalcılık Dönemi (12–14 Yaş)

Nesneler orantılıdır. Resimler de perspektif ve ışık-gölge vardır. Çevresinde gördüğü bütün objelerin oran-orantılarını gerçeğe uygun bir şekilde perspektif yöntemi kullanarak resimlerini üç boyutlu olarak kâğıda çizmeye çalışır. Resimlerinde ışık-gölge oyunlarını sıklıkla görebiliriz. Perspektif bilgisine yeterince sahip olmayan çocuklar resim yapmakta zorlandıklarını ve hatta resim yapmaktan kaçındıklarına şahit olabiliriz. Bunun nedeni yaşına uygun resim yapamama endişesi taşıyan çocukların, arkadaşlarının derinlik vererek yapmış olduğu resimlerle kendisinin mukayese edileceğinden korkmasıdır. Üçboyutlu olarak hissettiği objelere orantılı bir şekilde boyut kazandırarak resim içinde derinliği olan çizgilerle net bir şekilde ifade etmeye çalışır. Fotoğraf 22’de görüldüğü gibi mekân içinde görülen uzaktaki evlerin küçük çizilmesi örnek verilebilir.

Fotoğraf 22: 12 Yaş Çocuk Resimleri Örnekleri

Fotoğraf 23: 12 Yaş Çocuk Resimleri Örnekleri

Çocuk resminin gelişim aşamaları ve onların sanatsal öğrenme sürecine her eğitim kademesinde ayrıca önem gösterilmelidir. Çünkü her yaş dönem resimlerinin belirgin özellikleri vardır. Örneğin; 1.sınıf resimlerinde perspektif bilgisi verilmesinin erken olduğu bir dönemde çocukların mekân duygusu henüz gelişmediğinden figürler kâğıdın üzerinde rastgele yer almaktadır. Aslında çocukların çizgisel gelişimlerini iyi bilen bir eğitimci açısından bu çok normal bir durumdur. Bu yüzden sanatsal gelişim evrelerinin sağlıklı ilerleyebilmesi için yapılan bu resimlere bir başka kişinin müdahalesi yanlıştır. Üretkenliğin temeli ilk çocukluk dönemine dayandığından dolayı çocukların resim yapabilmeleri için uygun ortam ve imkânlar hazırlanması ve dilediği şekilde özgürce çizmesi konusunda çocukların cesaretlendirilmesi yeterlidir.

3.6.2. Çocuk Resimlerine Psikolojik Yaklaşım

Çocuk resimlerinin gelişimini inceledikten sonra çocuk resimlerindeki duygusal ve ruhsal gelişimleri incelemek resimlerin psikolojik olarak daha iyi anlamlandırılmasını sağlar. Sanat eğitimcilerinin her yaştaki öğrenciye ait çizgisel gelişim evrelerini bilmesi ve öğrencilerin ruhsal gelişimlerini yakından takip etmek çok önemlidir. Aslında resim çocukların her türlü sıkıntısında sığınabilecekleri bir liman olması yönüyle psikolojik rahatlama işlevini görür. Bu yönüyle resimler ve sanatsal çalışmalar kişinin kendisini anlaması yolunda açılan bir penceredir. Kişi sanatsal anlamlandırmalar yoluyla var olan sorununu konuşabilir hale gelir.

Sanat, sorunu tanımlama ve sorun ile baş edebilme sürecinde kişiye klavuzluk eder. Çocuk resimlerine psikolojik açıdan ilk araştırmalar Freud ve Jung'un akıl hastalarının resimlerine duyduğu ilgiyle ortaya çıkar. Resim sanatı psikolojide ruhsal problemler açısından 1890 yılında Alfred Binet tarafından ilk kez araştırılmış ve "Resimlerin Tefsiri" isimli yayınıyla psikolojik yönden resmi ele almıştır.

Genellikle günümüz psikologları psikoloji açısından çocuk resimlerini ele aldığı görülür. Çocuk resimlerinde ruhbilimsel yaklaşım sanatın sonucundan öte süreci ile ilgilenir. Etkinlik sürecinde çocuğun iç dünyasına yolculuğu konu alır. Resim kişiliğin değerlendirilmesi ve ruhsal bozuklukların ortaya çıkarılmasında psikologlar için çok etkili bir yöntem olarak görülmektedir. Psikologlar çocukları tanımaya çalışırken, çocuk resimlerini, onların gerçek dünyasını gösteren bir obje şeklinde yorumlamaktadırlar. Çünkü yapılması çocuklar için çok kolay olan ve oyun yoluyla resim yaparken hiç zorlanmadıkları bir etkinlik olduğundan çocukların duygu ve düşüncelerinin tüm gerçekliğiyle ortaya çıkması daha kolaydır (Yavuzer, 1992). Çocuklar resim yapmayı oyun olarak gördüğünden resim yapan çocuklar oldukça eğlenir ve kendilerini rahat hissederler. Bu yüzden resim yaparken duygularını olduğu gibi yansıtır. Resim çalışmaları yapan çocuklar bilinçdışı birçok sorunlarını, düşüncelerini ve duygularını yansıtılabilmekte ve hatta buna bağlı olarak çocuklar bu yöntemle sorunlarını çalışabilir. Bu nedenle resim psikolojide önemli bir araştırma alanıdır. Çocuk resimleriyle sadece düşünce içeriğini, yaşantısını, sosyokültürel hikayesini yansıtmaz. Duyguları daha rahat konuşurmaya yarayan resim en etkili araçtır. İster görsel materyal olarak üzerinde konuşulsun, isterse yaratım süreci içinde bulunulsun.

Ruhbilimsel yaklaşım klinik yansıtmacı yaklaşımlar (Projektif yaklaşım) ve simgesel yaklaşım olmak üzere iki alanda incelenebilir. Kliniksel açıdan yaklaşımlarla çocuk resimlerini ilk açıklayan kuramların başında, Sigmund Freud tarafından öne sürülen psiko-analitik kuram vardır. Bu kurama göre, bilinçaltında oluşan istek ve korkular çok yüksek düzeyde çocuğun resim çalışmasına yansımaktadır. Fakat bu duyguların anlatımı, gizli şekilde sembolik olarak ifade edilebilir. Hammer, evdeki sürtüşmelerden ve tartışmalardan yıpranmış küçük bir kız çocuğunun resmini örnek olarak gösterir. Ailesine karşı duygularını ve yaşadığı sıkıntılarını çizmiş olduğu ev

resmiyle ifade etmeye çalışan çocuk, evin bacasından yükselen kalın dumanları sembolik olarak göstermeye çalışmıştır. Çocuğun ruh halini anlatan bu sembolik resim, ayrıca içinde yaşadığı ortamda bir olumsuzluk ve huzursuzluğun olduğunu ailesine karşı duygularını yansıtmaktadır. Çocukların iç dünyalarının bir yansıması olarak görülen bu sembolik resimler, duyguların ölçülmesinde kullanılacak bir araç olarak görülmeye başlanmıştır. Bilinçaltında yatan bastırılmış duyguların ortaya çıkarılabilmesini sağlayan bir görevi görmesi bakımından resim, Psiko-analitik kuram açısından duyguların gizli biçimde anlatıldığı bir alan olarak görülmüş ve resmi yapan kişinin bir katarsis (arınma) yaşayarak rahatlayacağını savunur. Bu açıdan resim yoluyla tedavinin mümkün olabileceği düşünülmüş ve psikiyatride projektif yöntemler daha yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır.

Psikolojide Projektif testler bireyin duygularını resim yoluyla projekte etmesidir. Birey resim yaparken bilinçaltında var olan duygu ve düşüncelerini yansıtarak bilinç dışı bir savunma mekanizması oluşturur. Projeksiyon yöntemi ilk kez Freud tarafından tanımlanarak ruhsal uyum ve kişiliğin değerlendirilmesinde resimlerin kullanılması çok önemli gelişmelerden biri olmuştur. Rorschach mürekkep lekesi testi gibi Projektif yöntemler ile karakter analizlerinde resimlerden yararlanılması duygusal ve kişisel gözlemlere dayandığından, algıların ifade edilen resimlerle dışa aktarımının yorumlandırılmasında düzgün fakat çok yavaş gelişen bir sistemi ortaya çıkmıştır. Resimlerde yansıtma tekniği Freud'un teorisinde bir savunma sistemi olarak düşünülmektedir. Kesin anlam ifade etmeyen uyarıcıya anlam yüklenirken birey aslında kendini ifade etmektedir. Murray geliştirdiği TAT testi ile karakter analizi ve yansıtma arasında bir ilişki kurmayı başarmıştır. Murray ayrıca; projektif test yöntemini uygulamıştır. Frank ise kullanılan yöntemleri önem, nitelik ve kişilik olarak bütünsel bir bakış açısıyla araştırılması üzerinde durmuş ve objektif yaklaşımları projektif teknik olarak isimlendirmiştir (İnan, 2006).

Freud'un düşünce yapısına göre; bir eser ustasının karakterinin aynasıdır. Genellikle çocuk resimleri üzerinde bulunan işaret ve simgeler incelendiğinde resimlerin sembolik değer taşıdığı görülür. Çocuklar yapmış olduğu birçok çizimde nesnenin gerçek görüntüsünü değil simgesel olarak o nesneyi anlamlandırır. Aslında nesnelerin sembolleşmesinden oluşan resim birçok düşüncenin ve duygunun dışa vurma halidir. Bunun yanında resim sadece yapısal karakteri değil, geçmiş veya şuan ki tecrübeleri içine alan kişiliğin tüm yönleriyle yansımasıdır. Resmin analizi yapılırken kompozisyonun kullanılma şekli çizilen nesnede ortaya çıkar. Bir resimde anlatılmak istenen içerikten başka bir yorum çıkartmak, karakter inceliklerini ifade eden simgeleri keşfetmektir (Yavuzer, 1992).

Piaget' in çocuk resmindeki zihinsel gelişmeyle ilgili görüşlerine göre; Resimler çocukların zihninde temsil ettiği sembolik oyunları olduğunu açıklayarak, çocuk resimlerini onların oyun olarak gördüğü simgelerin kâğıt üzerine yansıması olarak tarif eder. Bu sembolik oyun içinde kurguladığı hayal gücünün içinde yaşadığı deneyimleri, düşünce ve duygularını barındıran imgeler

vardır. Çocuklar zihninde temsil ettiği tüm korkularını, sevinçlerini, arzularını, mutluluklarını gerçek dünya ile uyum içinde olması gereken bir iç dünyaya sahiptir.

Duygu ve düşüncelerini ilk olarak dil aracı ile anlatmasını beklediğimiz çocuklar, bazen sözsüz iletişim aracı olan resim dilini kullanarak kendilerini daha yalın bir şekilde ifade etmeye çalışabilirler. Bu yüzden çocukların yapmış oldukları resimleri sanat olarak yorumlamanın yanlış olduğu düşünülebilir. Sembolik olarak anlatılan imgelerin çevresindeki gerçek dünyayı benimseme ve “ego” nun dışsallaştırılmasından başka bir şey olmadığı ileri sürülür (Kırışoğlu, 1991). Öyleyse bu yaklaşıma göre çocuk resimleri estetik değerlerinden öte iç dünyayı tanımlar ve anlatır değerleri barındırır. Bu nedenle 04-12 yaş arası resim eğitiminde çocuk içsel anlatım açısından desteklenmelidir. Estetik kaygı çocuk resimlerindeki gizli ruhu ve anlatımı yok eder. Bu yüzden bu anlayışa göre çocuklara bu yaşlarda teknik bilginin verilmesinin ve eğiticilerin yönlendirmesiyle çizilen resimlerin çocuğun iç dünyasını görmemizi engellediği düşünülmektedir.

Çocuk resimlerini inceleyen çalışmaların yanıtını aradığı sorulardan biride çocuğun niye resmettiğidir. Goodman ve Sully gibi, bazı araştırmacılar, çocuğun çizimlerinde nesnenin kendisini değil sembolik olarak yansıttığını resmetmekte olduğunu ileri sürmüşlerdir. Çocuk yan yana çizdiği iki dairenin birini “baş” diğerini “vücut” diye tanımlarken aslında birbirine benzeyen bu şekillere iki ayrı anlam yüklemektedir. Aynı şekilde, Arnheim’in düşüncesine göre; çizim objelerin görünüşünü aktarmak değil, gerçek yaşantıda oluşan deneyimlerin görselleştirilmiş haliyle ifade edilerek bir sembol üretmek demektir.

Kellogg, Selfe ve Gardner gibi araştırmacılar da birbirine benzer savlar ileri sürerek, çizimin amacını ve görsel, duygusal deyimlerin çocuğu tatmin edecek bir biçimde sembolize edilmesi olduğunu vurgulamışlardır (Yavuzer, 1992). Bu nedenle çocuk resimleriyle benliğindeki, yaşantısındaki anlatımları canlandırır. Kendisine açıklayamasa da nedensiz çizgileriyle bile iç dünyasının onarımı için bir sebep gizlidir. Lowenfeld’a göre resim yapmanın en önemli sebebi kendini sanatla ifade etmenin sağladığı tatmindir. Bilinçaltındaki duygular, cinsel doyumlar ve hatta hırçınlık, öfke gibi güdülerin kaynağını oluşturur. Bilinçaltında bastırılan bu duyguların tümü çizilen resimlerde gizlenerek bilinçaltının etkisiyle anlatılmaya çalışılır. Bu bakımdan duyguların dışa vurulduğu bir alanı oluşturan resim, bastırılmış olarak nitelendirilen ve tehditkâr sayılabilecek birçok sorunu ortadan kaldırmaya yarayan bir çözümü üstlenmiş olur. Ayrıca bastırılan birçok hislerin resim yoluyla ortaya çıkarılmasıyla arıtılabileceği düşüncesi, sanat yolunu kullanarak tedavi metotları geliştirmenin ardındaki realist düşüncenin temel noktasıdır (Yavuzer, 1992).

Resim çocuğun kişiliğinin aynasıdır. Çocukların yaptığı resimlere bakarak onların dünyalarını daha kolay anlarız. Net sonuçlar ortaya koymasa da renk seçimleri, çizgilerin oluşturduğu biçimler bize o resmi çizen çocuk ile ilgili karakter ve duygu analizi yapabilmeye imkân verir. Örneğin, seçilen renkler mutluluk seviyesini yapılan çizimler ise çocuğun saldırganlık veya

kızgınlık durumu halini anlamamıza yardımcı olabilir. Mesela çocuk yaptığı resimde babasını tüm figürlerden daha büyük çiziyorsa, babasına karşı tutumu güçlü ve otoriter şeklinde okunabilir. Ya da çizilen resim kompozisyonu içerisinde anne figürü boyut veya renklerle daha abartılı bir şekilde ifade ediliyorsa aile bireyleri içerisinde annenin daha baskın olduğu düşünülebilir. Çocuklar kardeş kıskançlığını ise küçük boyutta çizdiği figürlerle de yansıtabilir (Yavuzer, 2015).

“Çocuğun kaleminden çıkan bir ev, bir ağaç bir aile resmi çocuğun iç dünyasına ait ipucu taşımaktadır. Mesela yaz günü ev resminde tüten bir bacanın olması, evde hayat olduğunu, aile içi iletişimin iyi olduğunu gösterir” (Çankırılı, 2012: 15). Çocuk hislerini anlamlandırmada kullanılan önemli yöntemlerden biri olan resimler değerlendirilirken özenli olunmalı ve çocukların yaşı, psikolojik ve zihinsel özellikleri, aile yapısı, kültürel çevresi hakkında bilgi edinilmelidir.

Örneğin, resimleri hakkında yorum yapmasını istediğimiz çocukların aile ve sosyal çevresi hakkında önceden edinilen bilgilerle değerlendirilmesi daha doğru olur. Çocuk resimlerine zekâ, kişilik ve çevreyle olan ilişkilerine bakılarak psikolojik açıdan değerlendirilen resimlere de değinmemiz gerekmektedir. Çocuğun psikolojik özelliklerini yansıtan resimler aşağıda örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır.

3.6.2.1. Okul Fobisi Resimleri

Genellikle aile bireyleri ev içerisinde çizilmiş saydam özelliğe sahip resimlerdir. Okul korkusu nedeniyle evde kalma arzusu taşıyan çocuk öğrenci ve okul resimleri çizmek yerine ev sınırları içerisinde mutlu olan insan resimleri çizer.

Fotoğraf 24: Okul Fobisini Çizimine Yansıtan Çocuk Resmi

Kaynak: Yavuzer, 1992: 160

3.6.2.2. Güvensizlik Yansıtan Resimler

Yapılan resimlerde genellikle kâğıdın tamamı kullanılmaz ve kâğıtta bırakılan boşluklar epeyce çoktur. Çizilen figürlerin çok küçük olması ve kâğıdın sadece bir kısmını kullanmaya yönelik eğilimini gösterdikleri görülmektedir. Bir insanı resmederken ayrıntılı kısımların olduğu el ayak çizimleri eksik bırakılır. Bu durum çevre ile ilgili uyumda yaşanan zor durumu iletişim eksikliğini, çekingenliğini, başka insanlarla birlikte olmamayı, güvensizliği ve paylaşımsızlığı da ifade etmektedir.

Fotoğraf 25: Güven Eksikliğini Çizimine Yansıtan Resim Örneği

Kaynak: Yavuzer, 1992: 164

Güvensiz çocuğu ifade eden resimler genellikle soluk ve kesik kesik çizgilerle oluşur. Fotoğraf 25' te görüldüğü gibi güven problemi yaşayan çocukların resimleri renk, figür ve kâğıtta kullandığı alan itibariyle cılız olarak görülmektedir. Yine aynı resimde dikkat edilmesi gereken detaylardan biri yer ve gök çizgisini kullanılmamış olmasıdır. Bu çizimi yapan çocuk hakkında içe dönük, güveni olmayan gibi değerlendirmeler yapılabilir.

3.6.2.3. Hiperaktif Çocukların Resimleri

Hiperaktif çocuklar daha çok resimlerinde taşkın ve gerginliği hissettiren çok renkli resimler çizerler. Hareketli oldukları için genelde çok fazla karalama yaparak resimlerine devam ederler ve çoğu kez resimlerini yarım bırakırlar. Çizdikleri figürleri kâğıdı kaplayacak genişlikte aşırı büyük ve karalayarak çizerler.

Fotoğraf 26: Hiperaktif Çocuğu Yansıtan Resim Örneği

Kaynak: Yavuzer, 1992: 169

3.6.2.4. Cinsel Kimlik Karmaşası Yansıtan Resimler

Cinsel kimlik karmaşası yaşayan çocukların çizimleri genellikle belirgin özellikler taşır. Zıt cinsel kimlikte resimler yapma eğilimi gösterirler. Annesine daha çok yaklaşan erkek çocuğunun etek giyen çocuk, ava giden ve sakal bırakan anne, emziren baba figürlerinin çizilmiş olması bize çocuğun tutumlarına bakılarak kendisi hakkında bazı bilgiler bulmamıza yardımcı olur. Aşağıda cinsel kimlik karmaşası yaşayan çocuğun anneyi daha çok model almasından dolayı anne figürüne yaptığı kırmızı dudakların baba figürüne yansıttığı görülmektedir.

Fotoğraf 27: Cinsel Kimlik Problemini Yansıtan Resim Örneği

Kaynak: Yavuzer, 1992: 170

3.6.2.5. Ailede İletişim Problemlerini Yansıtan Resimler

Aile bireylerinin resmedilmemesi veya eksik çizilmesi, anne ve baba figürlerinin resimde bulunmaması dağılmış bir aileyi gösterebilirken, aile bireylerinin arasına çizilen köprü, ev, ağaç, deniz, dağ gibi objelerin bulunması sevgi eksikliğini, mutsuz bir yuvayı, aile içinde bir problem olduğunu anlatan belirtileri yansıtabilir.

Anne veya baba figürlerinin bedensel olarak büyük veya diğerlerine oranla küçük çizilmesi, çocuğun aile bireyleri içinde oldukça küçük çizilmesi ailede baskı ve otoriter tutum olduğu belirtisini ortaya çıkarır. Aile içi iletişimin yetersiz olduğu durumlarda, anne ve babanın çok abartılarak çizilmesi onlara duyduğu sevginin seviyesini de anlatabilir.

Fotoğraf 28: İletişim Problemini Yansıtan Resim Örneği

Kaynak: Yavuzer, 1992: 101

Örneğin Fotoğraf 28'de verilen örneklerden birinde 9 yaşındaki bir kız çocuğunun, baskın bir anne-baba karşısında, ailesi ve kendisi arasına bir ağaç koyarak araya mesafe koyduğunu ifade etmiştir. Genellikle resimlerde yapılan figürlerin birbirine olan uzaklıkları veya figürlerin yönleri bir ifade dili olabilir. Örneğin, kardeşinin anne veya babasının elinden tutuyor olması kendisini de çok uzaklara resmeden veya soluk çizen çocuk sevgiye muhtaç olduğunu, kardeşini kıskanması sebebiyle kendi öz güvenini yitirdiğini, psikolojik problemlerinin arttığı düşüncesini gösterebilir.

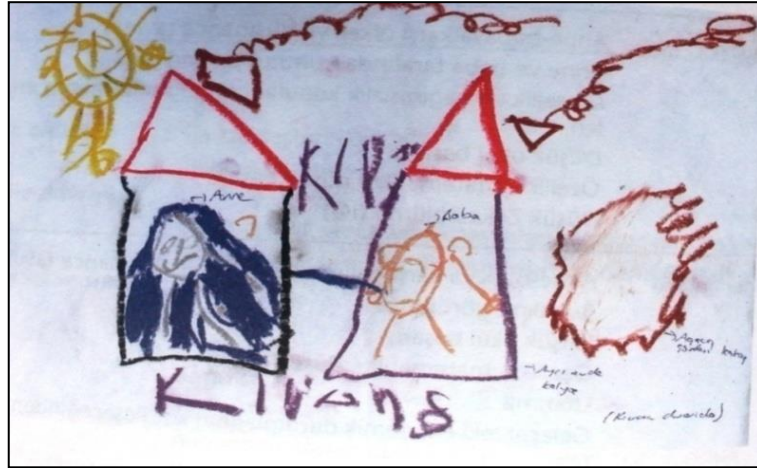
Fotoğraf 29: İletişim Problemini Yansıtan Resim Örneği

Kaynak: Yavuzer, 1992: 126).

Yukarıdaki fotoğrafta anne ve baba ile olumsuz ilişkilerini gösteren ve duygularını olduğu gibi resmeden bir çalışma. Çocuğunu ağladığından dolayı döven bir baba figürü ve gazete okurken çocuğunun dayak yediğini seyreden bir anne figürü çizdiği görülüyor. Aile içinde yaşamış olduğu problemin resmini yaparak duygularını rahatça anlatmaya çalışmış ve aile içindeki iletişim kopukluğunu açıkça göstermiştir.

Fotoğraf 30: İletişim Problemini Yansıtan Resim Örneği

Kaynak: Yavuzer, 1992: 114

Fotoğraf 30'da anne ve babası yeni boşanan çocuk, anne ve babasını ayrı evlerde olduğunu anlatan resim çizmesine rağmen iki evinde bacasının tütmesi mutlu olduğunu ancak ayrı ayrı çizilen evler arasına çizmiş olduğu bir çizgiyle tekrar aynı evi paylaşabilme ümidini taşıyan bir duyguyu yansıtarak duygularını net bir şekilde dile getirmektedir.

3.6.2.6. Çocuğun Konuşma Problemini Yansıtan Resimler

Bazen konuşma güçlüğü yaşayan çocuklar kâğıtlara figürlere benzeyen karalamalar yaparak anlatmak istedikleri ancak rahatlıkla çıkartamadıkları seslere benzeyen sembolik şekiller çizerler. Konuşmakta zorlanan çocuklar kendilerini rahatça ifade edememenin vermiş olduğu baskıyla figür veya bir obje çizmek yerine daha çok karalamalar yaparak rahatlamaya çalıştığı görülmektedir.

Fotoğraf 31: Konuşma Problemini Yansıtan Resim Örneği

Kaynak: Yavuzer, 1992: 118

3.6.2.7. Çocuğun Zihinsel Gelişimlerini Yansıtan Resimler

Çocuk resimleri bize çocukların zihinsel gelişimlerinin de göstergesi sayılabilir. Resim dili bunun yanında kelimeleri kullanmadan oluşturduğu anlatımla onları daha kolay anlamamıza yardımcı olur. Zekâ seviyesi veya karakter yapısı gereği sözlü iletişimde sorun yaşayan çocuklar anlama da önemli teşhis araçlarından biridir.

3.6.2.7.1. Zihinsel Yetersizliği Yansıtan Resimler

Resimlerde belirgin herhangi bir konu bulunmamaktadır. Plansız ve düzensiz olarak resmedilir. Yaştlarının, resim özelliklerinden oldukça gerilik gösterir. Resimleri gelişim özelliklerine göre ilkel ve düzensizdir. Çoğunlukla kâğıda resim yerine çeşitli karamalar yaparlar. Yaptıkları resimlerde ayrıntılara yer vermezler. Örneğin insan resmini sadece sınır belirten bir çizgi olarak çizerler. Gözler, ağız, burun, kulak, saç vs. çizilmez. Ev çizdiğinde çatısı kapısı, bahçesi bağımsız olarak farklı bir kısma çizilir. Çocukta resimleri ters çizme sıklıkla karşılaşıyorsa öğrenme güçlüğü çekebileceğini işaret edebilir. Örneğin, ağaçların ve evlerin ters çizilmesi gibi...

Fotoğraf 32: Zihinsel Yetersizliği Yansıtan Resim Örneği

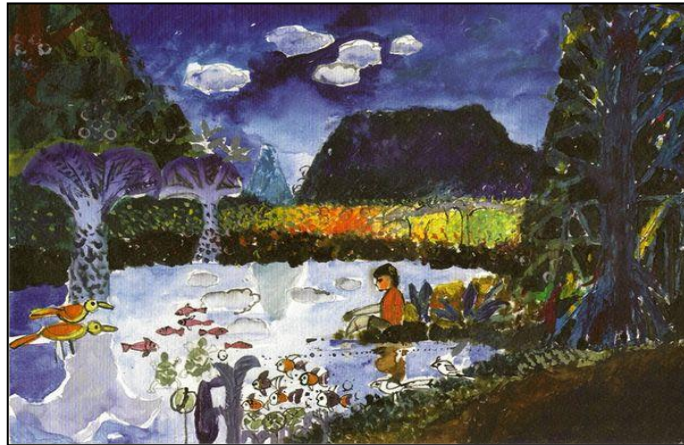
Kaynak: Yavuzer, 1992: 135

Yukarıda zekâ düzeyi normalin altında olan 6 yaş çocuğuna ait resim örneği sunulmuştur. Resimde çocuk henüz 2 yaşındaki gibi karalama dönemindedir. Çocukların çizgisel gelişimini iyi bilen bir görsel sanatlar eğitimcisi, çocukların yaptıkları resimlere bakarak onların zihinsel gelişimini ortaya çıkararak, onlarla daha güzel iletişim kurmamızı sağlayabilir.

3.6.2.7.2. Üstün Yeteneği Yansıtan Resimler

Üstün yetenekli kişiler diğer insanlardan farklı düşünebilme ve davranabilme yeteneğine sahiptir. Üstün yetenekli kişilerin yaptıkları resimlerde dikkat çeken genel özellikler kısaca; yaşlılarından daha üstün bir performans göstermeleri, farklı kavramlar arasında mantıklı ilişkiler kurabilmeleri, gelişmiş hayal gücü, beyinde tasarladığı hayal ürününü kâğıda kolayca yansıtabilmesi, çizilen figürlerin hareket halinde olabilmesi, renklerin genelde canlı olması ve kâğıdın genelde tamamının kullanılması gibi örnekler verilebilmektedir (Yavuzer, 1992).

Fotoğraf 33: Üstün Yeteneği Yansıtan Resim Örneği (7 yaş)

Kaynak: URL 15

3.6.3. Çocuk Resimlerine Sanatsal Yaklaşım

Çocukları sanatsal gelişimi açısından incelendiğimizde çocuğun kendini gerçekleştirme sanat etkinliklerinin önemli bir yeri olduğu görünmektedir. Çocuk resimleriyle ilgilenen birçok sanatçı ve eğitimcinin yaklaşımları incelenerek çocuk resimlerine sanatsal yaklaşım süreci aşağıda belirtilmiştir. Çocuk resmini sanatın, saf ve yalın kökeni olarak ele alan yaklaşım, çocuk resimleri ile bazı modern sanatçıların resimlerini eş değerde görmeye kadar gidiyordu. Önceleri çocuk resimleri yetişkinlerin standardına göre değerlendirilirken, sonraları ise büyüklerin resimleri çocukların standardı temel alınarak değerlendirilmeye başlandı.

Fotoğraf 34: Wassily Kandinsky'nin İlk Soyut Suluboya Çalışması (1910)

Kaynak: URL 16

1910 yıllarında ilk soyut resimleri yapan Wassily Kandinsky, çocuk resimlerini sanatın en özgün hali olarak nitelendirmiş ve çocuk resimlerine dayanan soyut çalışmalar yapmıştır. Hatta Picasso, Klee ve Debuffet'ın resimlerindeki çocuksu simgelerin bu benzetme içinde ele alındığı bile olmuştur.

Fakat Klee bu yargıları kabul etmeyerek kendi yaratılarının kaynağı ile çocuk resimlerinin kaynağını ayrı kategorilerde görmüştür (Kırısöğlü, 1991). Sanatsal yaklaşım çocuk resimlerini estetik boyutta değerlendirir. Çocukların iç dünyalarına ait duygular simgeler yoluyla aktarılır. Bu yaklaşımda simgeler sanatsal değer kazanır. Çocuk resimlerini sanatsal bir yaklaşımla ele alan bu araştırmaların en belirgin ortak görüşü çocuğun duygusal, algısal ve entelektüel deneyimlerini çizdiklerine yansıtmakta olduğuna işaret etmesidir. Lowenfeld, Arnheim ve Kellogg sanatçı ile çocuk resimleri arasındaki zihinsel ve anlamsal farkın olduğunu söylese de, bir yandan da sanatçının düşünsel, duygusal ve algısal sürecinin çocukta da var olduğunu dikkat çekmektedir.

Fotoğraf 35: Paul Klee, "The Sick Heard" Resim Çalışması (1939)

Kaynak: URL 17

Çocuk resimleri sanat örneği olarak belirtilse bile yetişkinlerin sanatı arasında kurulmak istenen ilişki bakımından oldukça bağımsız olduğu ortaya konulmuş ve kendilerine özgü estetikleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bu konuda başlıca ayrımın bir olgunluk farkından ileri geldiğini öne süren Herbert Read'e göre, çocuklar sadece kendisi için resim yaptığını ve ne anlama geldiğini bilmediğini söyler. Ancak yetişkin sanatçıların yaptığı resimler nüktelidir ve zeki insanlara hitap ederek onlara bir şeyler anlatmak ister. Klee'nin birçok resmi çocuk resimlerine benzetilmek istense de, aslında resimlerindeki amaçlanan bilinç altınının bir ürünüdür. Bunu teknik beceri ya da teknik ustalık olarak tanımlamak olasıdır. Küçük çocuklar için önemli olan güzellik ve estetik değer değildir. Onun dünyasında estetik kaygıdan çok tüketilen çaba ve edinilen zevk önemlidir. Her ne kadar yaratma davranışı bakımından sanatçıya benziyorsa da, düşünce, teknik ve biçimsel düzen açısından tamamen ayrı tutmak gerektiği unutulmamalıdır (San, 1977).

Çocuk resim yaparken kendi iç dünyası içinde estetik kaygıdan uzak çalışır. Onun spontan ve oldukça sade anlatımı sanatçı yaratılarından farklıdır. Aslında çocuk resimlerinde bulunan değer, sanatın ilk özgün ve yalın biçimidir. Çocuklar içtenlikle resim yaparken oluşturduğu gelişim kişilik ve algısal gelişimi de peşinde getirir. Bu görüşe göre, kişinin psikolojik gelişmesinin bir ürünü olarak sanat ortaya çıkar. Sanatsal gelişmenin özü de algısal gelişmedir. Bu gelişmenin akılda oluşan durağan boyutu ile yapıt üzerinde bütünden ayrıntıya, yalından karmaşığa doğru gelişen dinamik boyutu sanatsal gelişmenin yapısal ana çizgisini oluşturur. Bu süreçte kağıt üzerinde elde edilen her değişim, bir başka değişimi gerektirir. Ürün böylece değişe değişe, en üst aşamasında bütünlüğe ulaşır. Zamana, yere, yaşa bağlı olmaksızın gelişen bu sanatsal biliş sürecinin yapısal karakteristiği çocukta da, yetişkin sanatçıda da, sıradan insanda da aynıdır. Buna göre çocuk resmi ile sanatçıların yapıtları arasındaki benzerlikler gelişimsel anlamda değil, sanatın oluşum süreciyle ilgilidir. Çocuk resimlerine romantik yaklaşım, sanatın özünü arama ve yapısal benzerlik diye incelenirken çocuk resimleri sanat katına ulaşır (Kırıçoğlu, 1992).

Resimlerin estetik boyutuna ilgiyi vurgulayan bir başka görüş de çizek tarafından vurgulanır. Avusturyalı sanatçı eğitimci Çizek, çocuk resimlerindeki anlatımcılığın sanat eğitimindeki önemi konusunda ilgili gözlemlerini yansıtır. Ona göre çocukların resimleri yetişkinlerin resimlerinin ilkel modeli değildir. Çocuk resimleri ayrı birer sanattır. Çizek, çocuk resimleri içten olduğunda, nitelikli bir bütün oluşturduğunda, çocuğun yaşı ile dengeli olduğunda, çocukların yapmış olduğu her bir yapıtın güzel olduğunu savunur. Bu ünlü görsel sanatlar eğitimcisi, çocukları hayatlarındaki olaylara, kişisel tepkilerini görsel biçimlerde sunmaya teşvik etmiş, yaratıcı gücün gelişmesini kendisine görev edinmiştir. Çizek, ergenlik çağında çocuğun sanat yetisinin yok olacağını, bu yetinin tekrar uyanması için her şeye yeniden başlaması gerektiğini savunur (Kırısoğlu, 1992).

Froebel Anaokulunun kurucusu olan Friedrich Froebel, 1830'lu yıllarda Almanya'da ilk olarak çocukları sanatsal aktivitelerle tanıştıran kişidir. Sanat eğitiminde Froebel, "görevler" olarak nitelendirdiği eğitim programındaki aktivitelerde, boyaları kullanarak resim yapma, dokumacılık, hamurla çalışma, origami (kâğıt katlama), nakış gibi, birçok uygulamalar yapmıştır.

Margaret Macmillan, İngiltere'de ilk anaokulunu kurarak çocukların ifade etme becerileri üzerine çalışmalar yapmış ve onların yapmış olduğu sanatsal eylemlerin ve onların hayal güçlerinin, bir ürünü olduğunu belirtmiştir. Küçük çocukluk eğitimindeki en önemli amaç ona göre; hayal gücünü geliştiren eğitimidir. Bu yüzden anaokulunda duygu ve düşüncelerini kolayca ifade edebilmeleri için çocukların çalışma mekanlarında malzeme sağlanması ve rahat ortam hazırlanması gerekmekte olduğunu düşünerek, tüm çocuklara bu imkanların sağlanmasının sanat eğitimi açısından önemli olduğunu belirtmektedir.

Montessori'nin düşüncesine göre, çocuklar yalnızca realiteyi hayal dünyasından ayırdıklarında, sezgisel ve düşünsel güçlerini geliştirebilirler. Montessori, bu düşüncesinden dolayı sanat'ı programına dahil etmemiştir. Hayal gücünün temelinde realitenin olduğunu savunan Montessori'ye göre; çocuklar erken yaşlarda çevrelerinde gördüğü her şeyi izleyerek, izlemlerine göre nesnelere bir düzen içerisinde sıralamayı öğrenebilmektedir.

Sonuç olarak yaratıcılıklarının en yoğun oldukları dönemde çocuklar sanat yapmak için resim yapmazlar. Hiçbir sanatsal ve estetiksel endişe taşımadıklarından dolayı özgür ve coşkulu bir şekilde kendilerini ifade etmeleri sanat olarak görülmesi de, çocukların yaptıkları resimler sanatsallığa giden eskizler olarak görülebilir.

3.7. Görsel Sanatlar Dersi

Sanat eğitiminin ilk ve ortaokul basamağında yer alan ve sanat eğitimi uygulamalarına yönelik gerçekleştirilen derslerden biri olan "Görsel Sanatlar" dersidir. Öğrencilerin iç dünyasını kolayca anlatma, kendilerini özgürce ifade etme, duygusal tepkilerini rahatça ortaya

koyabilmelerini sağlama, eleştirel düşünme becerisini geliştirme, iş birliği yapma, sorumluluk alma, düzenli olma, yaratıcı davranışlar sergileme sanat eserlerini tanıma ve miras bırakılan sanat yapıtlarından haz alma gibi birçok bireysel ve toplumsal amaçlar doğrultusunda hazırlanmış sanat derslerindedir.

Aslında toplumda resim dersi olarak bilinen bu ders, 2005 yılından itibaren “Görsel Sanatlar Dersi” olarak isimlendirilmiş ve 1.sınıftan 3. sınıfa kadar 2 saat, 4. sınıftan 8. sınıfa kadar ise 1 saat olmuştur. Yapılandırıcı yaklaşım üzerine kurulan eğitim anlayışının içeriliğini görsel sanat kültürü, görsel sanatlarda biçimlendirme ve müze bilinci oluşturur. İlkokullarda çoğu zaman öğretmen yetersizliğinden dolayı görsel sanatlar öğretmeni yerine sınıf öğretmenlerinin derslere girmesi ve dil eğitiminin ön planda tutulduğu ortaokulların özellikle 5. Sınıflarında görsel sanatlar dersi seçmeli olarak okutulmaktadır. Ancak bu durum, öğrencilerin derse ilişkin ilgilerini olumsuz yönde etkilemekte ve gelişim özelliklerine göre onların sanatsal gelişim süreci dikkate alınmadan ders yürütülmektedir. Aşağıda Görsel sanatlar dersinin yapısı, amaçları, faydaları ve derse ait tutumların önemi ve gerekliliği gösterilmeye çalışılarak, sanat eğitiminin ne kadar önemli olduğu vurgulanmaya çalışılmıştır.

3.7.1. Görsel Sanatlar Dersi Programının Yapısı

Görsel sanatlar öğretim programı ilkokul seviyesinde sanata dair bilgi ve uygulama çalışmaları genel olarak verilmiş, ortaokul seviyesinde ise öğrencilerin önceden edindikleri bilgi ve beceriler de dikkate alınarak analiz yapabilen, yorumlayabilen, değerlendirebilen bir yaklaşım göstermeleri ve özgün çalışmalar oluşturabilmeleri amaçlanmıştır.

Ayrıca, Görsel sanatlar dersi öğretim programının 1-4. sınıflarında genel olarak hayal dünyasının, duyu ve düşüncelerin sanat yoluyla nasıl ifade edilebildiği, sanat eserinin değerli olduğu, sanatın süreç içerisindeki değişimi ve yapıldıkları yerlerin tanınması; Türk kültüründen ve farklı kültürlerden esinlenilerek yeni fikirler oluşturulması, bu fikirlerin uygulamaya yansıtılırken sanat malzemelerinin ve tekniklerinin kullanılması; Oyun ve sorgulama yoluyla öğrenmenin gerçekleşmesi, yerel sanat ürünleri üzerindeki motiflerin incelenmesi, sanata karşı duyarlı olunması ve geçmiş dönemlerde yapılmış sanat eserlerinin günümüz sanatına etkisi üzerine yoğunlaşmıştır.

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın 5-8. sınıflarında genel olarak edinilen bilgilerin özümsemesi ve sanat eserlerinin daha anlamlı değerlendirilmesi, sanat çalışması oluşturmada ve sanatı takdir etmede kişisel değer ve fikirlerin iletimi; sanatçıların formları, materyalleri ve sembolleri eserlerinde nasıl kullandıklarının analiz edilmesi ve değerlendirilmesi; Sanat eserinin meydana gelmesinde yaratıcı sürecin araştırılması, analizi ve keşfi, sanat elemanları ve tasarımı ilkeleri doğrultusunda geleneksel ve çağdaş sanat materyallerinin kullanılarak tasarım yapılması, görsel sanat dilinin geliştirilmesi, sanatın anlamının ve değerinin araştırılması; görsel sanat çalışması oluşturulurken farklı tekniklerin bir arada kullanılması üzerine odaklanılmıştır (MEB, 2018: 9).

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda, her sınıf düzeyi için yeterliklerin genel olarak belirtildiği öğrenme alanları bulunmaktadır. Bu alanlar; Görsel iletişim ve biçimlendirme, Kültürel miras ve Sanat eleştirisi ve estetik şeklindedir.

“Bu bölümde, öğrencilerden beklenen bilgi, beceri, duyuş ve diğer yeterlikleri ifade eden Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın temel öğrenme alanlarına göre ele alınan kazanımlara ve açıklamalara yer verilmiştir” (MEB, 2018: 11).

Görsel İletişim ve Biçimlendirme;

- Gözlemlerini, hayallerini, duygularını ve düşüncelerini biçimlendirerek görsel iletişim kurmaları,
- Biçimlendirmede görsel iletişimin sağlanması için sanatın dilini kullanmaları yanında onu destekleyen yazılı ve sözlü ifadeler oluşturmaları,
- Görsel sanat çalışmalarında sanat elemanları (renk, çizgi, biçim, form, doku, mekân/uzam) ve tasarım ilkelerini (ritim, denge, oran-orantı, vurgu, birlik, çeşitlilik, hareket, zıtlık) kullanmaları,
- Sanat eserlerinin anlamını ve değerini kavrarak kendisinin ve akranlarının oluşturduğu görsel sanat çalışmalarına saygı duymayı öğrenmeleri,
- Görsel sanat çalışmalarını oluştururken öğretim materyallerini (sanat eseri, tıpkıbasım, sanat kitapları vb.), araç-gereçleri (firça, boya, makas, kâğıt vb.) kullanabilmeleri ve teknik uygulamaları gerçekleştirmeleri,
- Yeteneklerini açığa çıkartabilecek yaratıcı, özgün biçimlendirme çalışmalarını yapmaları,
- Görsel sanat çalışmalarını oluştururken telif hakları gibi konulara ilişkin etik davranışlar göstermeleri amaçlanmıştır (MEB, 2018: 11).

Kültürel Miras;

- Tarihî süreç içerisinde Türk toplumunda ve kültüründe ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,
- Farklı toplum ve kültürlerde ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,
- Sanat ile kültürün birbirini şekillendirdiğini ve yansıttığını kavramaları,
- Müze, öğren yerleri, tarihî mekânlar, sanat galerisi, sanatçı atölyeleri ve bunun gibi yerlerdeki kültür sanat eserlerini incelemeleri,
- Sanatın duyuş, düşünce ve inanışları iletmede bir araç olduğunu anlamaları,
- Görsel Sanatların geçmiş ile gelecek arasında köprü vazifesi gören araçlardan biri olduğunu kavramaları,
- Müzeler ile Görsel Sanatları ilişkilendirmeleri,
- Görsel Sanatların tarihsel sürecini incelemeleri,
- Kültür-sanat örneklerini incelemeleri, analiz etmeleri ve yorumlamaları,

- Türk kültüründe yardımlaşma amaçlı inşa edilen eserleri (sebil, dartsüşifa, imarethane, kervansaray vb.) incelemeleri amaçlanmıştır (MEB, 2018: 11).

Sanat Eleştirisi ve Estetik;

- Sanat eserlerini basitten karmaşığa doğru eser eleştirisi yöntemine (tanımlama, çözümlenme, yorumlama ve yargı) göre incelemeleri,
- Görsel sanatlar alanıyla ilgili kavramları ve sanat eserlerinin oluşturulma süreci hakkında öğrendiği bilgileri sanat eseri analizinde kullanmaları,
- Sanat eserinin duygu ve düşünceleri ifade etmedeki gücünü, iletişim kurma kapasitesini analiz etmeleri ve yargıya varmaları,
- Sanat eserlerini incelediğinde sanatın anlamı ve değeri konusunda bir yargıya varmaları,
- Sanat eserinin ekonomik değerinin olduğunu fark etmeleri,
- Görsel sanatlarla ilgili tartışmalarda ortaya konulan görüşlerin, sanat eserine yönelik düşüncelerin ve tercihlerin farklı olabileceğini görmeleri ve bu düşüncelere saygı duymayı öğrenmeleri,
- Sanata ve sanatçıya saygı duymayı öğrenmeleri,
- Görsel sanat alanındaki etik kuralları bilmeleri amaçlanmıştır (MEB, 2018: 12).

3.7.2. Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçları (İlköğretim 1-8.Sınıflar)

Ülkemizde her okuyan öğrencinin Görsel Sanatlar dersi alması, onların birer sanatçı veya birçok üstün yeteneklere sahip olmasını gerektirmez. Görsel Sanatlar eğitimi ile bireylerin kendini daha rahat ifade edebilme, estetik değerlerin gelişimi gibi kişisel yaşantısına katabilecekleri olumlu kazanımlar ve sanatsal kültür açısından avantajlar sağlaması yönünden her düzeyde okuyan öğrenciler için önemli bir gereksinimdir.

Bu gereksinimler ışığında hazırlanan Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın amaçları:

- Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip,
- Görsel sanatlar alanındaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip,
- Görsel sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılan ve bu tartışmaları değerlendiren,
- Görsel sanatların doğası ve kökenini inceleyen, değerini sorgulayan,
- Güncel kültür-sanat nesnelere/tasarımlarını bilinçli olarak izleyen,
- Kendi kültürü ile diğer kültürlerle ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan,

- Görsel sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden,
- Görsel Sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren,
- Sanat alanında etik davranış gösteren,
- Sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan,
- Görsel Sanatları öğrenmeye ve uygulamaya istekli bireyler yetiştirmektir (MEB, 2018: 8).

şeklinde ifade edilmektedir.

3.7.3 Görsel Sanatlar Dersinin Genel Faydaları

21. yüzyılın bilgi çağı olarak bilinen günümüz dünyasında görsel sanatlar eğitiminin gerekliliği artık herkes tarafından binen bir gerçektir. Günlük yaşamımızda kullandığımız veya karşılaştığımız her bir objenin bir tasarımdan ve dolayısıyla görsel sanattan geçerek göze daha cazip gösterilmesine çalışılmaktadır. Çünkü göze daha güzel görünen ürünler daha çok beğenilerek tercih edilmektedir. Bu yüzden görsel sanatlar, ticaret etkileşimiyle yakından ilişkili olması bakımından insanların ihtiyaç duyduğu vazgeçilmez bir alan olarak yerini almakta ve sanat eğitiminin tüm eğitim kademelerinde de yer verilmesi gerektiği inancı artmaktadır. Resim yapmanın her yaşta çocuk gelişimine birçok faydaları vardır. Boş bir kağıda bol renk ile yapılmaya çalışılan suluboyalar veya pastel boya ile yapılan resimler, özgürce yapılması sağlanması şartıyla çocuğun sağ ve sol beynini çalıştırması yanında, yaşantıları sırasında oluşan bir çok psikolojik sıkıntılarını açığa çıkarmasını, güçlü bir konsantrasyon sağlayabilmesini, kendine güven duygusunun oluşmasını sağlayabilmesini ve her şeyden önemlisi daha mutlu bir birey olmasını kolaylaştırabilir.

Resim, fikirlerin şekil yoluyla ortaya çıkmasıyla oluşmuş, bilimin tamamlayıcı unsurudur. Resim yapmanın çocukların gelişimlerine, psikolojilerine, kişiliklerine ve sosyalleşmelerine birçok olumlu etkileri vardır. Bu olumlu etkilerin bazıları şunlardır;

Görsel sanatlar dersinde resim yapan çocuklar küçük kaslarını etkin bir biçimde kullanmayı öğrenerek, el ve göz koordinasyonu sağlamayı öğrenir. Çocuklar çizmiş oldukları her yeni bir figür ile mutluluk duyar ve çizdikçe başaracağına olan inancı gelişir. Çevresindeki arkadaşlarından veya öğretmeninden de onay alıyorsa kendine olan güveni artar. Bir şeyler başardığına inanır ve bu da öz güven oluşturmasını sağlayarak mutlu bir birey olmasını sağlar. Aslında resim her yönüyle bir iletişim aracıdır. Çocuklar kullandıkları renklerle, çizdiği çizgilerin tonlarıyla ve kullandıkları fırça darbeleriyle iç dünyasını kâğıda olduğu gibi saf bir şekilde yansıtır. Çocuklar resim yaparak, kullandıkları boya kalemleri ile oluşturdukları çizgiler ve çeşitli fırça darbeleri ile gün içinde yaşadıkları çeşitli olumsuz sorunlardan kurtulabileceği gibi içlerinde biriken enerjiyi doğru ve

yararlı bir şekilde boşaltarak kendilerini rahatlatma imkânına sahip olabilirler. Bu yüzden görsel sanatlar dersinde öğrencilerin eğlenceli ve rahatlatıcı olarak geçirdiği zaman zarfında yaptıkları sanatsal sayılabilecek aktiviteler sinirsel boşalmaya ve rahatlama etkisine sahip olduğundan terapi görevi üstlenmiş olur.

Çocuklar resim yaparken beyinlerini son derece kullanarak düşünür, çevresinde görmüş oldukları obje ve olaylara çok farklı bakış açısıyla yaklaşarak ve hayal gücüyle resmin tamamen dışına çıkarak düşünme becerisini geliştirir. Ayrıca çocuklar sözle anlatmakta zorlandığı düşüncelerini resim yoluyla daha kolay anlatırlar. Çocuklar kendilerini ifade ettikleri ölçüde gelişirler. Bu nedenle resim, çocuğun kendini geliştirmesine büyük önem sağlar. Çocuklar resim yaparken duygusal deneyimler kazanırlar. Birlikte resim yapmak insanlarla arkadaş olmayı öğrenmede yardımcı olur.

Bunlarla birlikte, çocuklar aynı ortamda beraber çalışmayı, sorumluluklarını paylaşmayı, ortak bir yapıt gerçekleştirmek için başkalarıyla anlaşmayı ve iletişim kurmayı öğrenirler. Resim yaparak kendini ifade eden çocuklar, öz güveni daha yüksek, mutlu ve başarılı bir birey olmasını sağlayabilir. Sanatsal beceriler çocuğun toplum içindeki kabulünü artırır ve sosyalleşmesini kolaylaştırır. Çocuk resimlerinin çocukların gelişimlerine faydaları kadar gelişim aşamalarını da iyi bilmek ve çocuklardaki gelişim düzeylerini iyi takip etmek gerekir.

Fotoğraf 36: Görsel Sanatlar Dersinde Resim Yapan Öğrenciler

Kaynak: URL 18

3.7.4. Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumlar

Görsel sanatlar dersi bireylerin ruhsal, bedensel ve zihinsel gelişimine katkı sağlayan ve tüm bireylerin faydalanması gereken önemli alanlardan bir tanesidir. Eğitim süreci boyunca her bir öğrencinin hedeflenen bu kazanımlara ulaşması beklenmektedir. Öğrencilerin bu hedeflenen bu kazanımlara ulaşması bilişsel, duyuşsal ve devinişsel öğrenmelerle gerçekleşir. Ölçme ve değerlendirme yapılarak programda yer alan kazanımların gerçekleşip gerçekleşmediğini ise ölçme değerlendirme yapılarak tespit edilir. Ölçme içerisinde belki de en zor ölçülecek davranışlar tutumlardır ve araştırmacılar bu tutumlara bakarak program geliştirme çalışmaları yapmaktadırlar. Toplumların amaç ve ihtiyaçlarının değişmesi eğitim sistemlerinin değişmesini de beraberinde getirmektedir. Yapılan araştırmalar öğrenci tutumlarının her yıl yenilenen eğitim müfredatına, eğitim seviyesine, teknolojik değişmelere bağlı olarak değiştiğini göstermektedir. Bireyin yeteneklerinin keşfedilmesini ve estetik değer bilincinin olmasını amaçlayan görsel sanatlar dersi, bu kazanımların sağlanmasına yönelik öğrencilerin bilgi, beceri ve tutum alışkanlıkları kazanması hedeflenmektedir.

Öğretim programları ve öğretmenler için çok önemli olan tutumların incelenmesi, hangi değişkenlere göre tutumların değiştiğinin bilinmesi açısından da oldukça önemlidir. Tutumlar bireylerin bir durum karşısında karar verme sürecini etkileyen sahip olduğu düşüncelerdir. Tutumlar öğrencilerin görsel sanatlar dersine ait düşüncelerini, derse ilgi ve isteklerini ve ders başarısını etkileyen unsurlardır. Bu bağlamda ortaokullarda görsel sanatlar dersine yönelik olumlu tutum geliştirmenin eğitim programları açısından çok önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü bu yaş evresinde çocuklar kendilerini çevreyle olan ilişkilerinde daha farklı anlatma ve iletişim kurma eğilimi göstermektedirler.

Görsel sanatlar dersi, çocukların güzel olanı keşfetmeyi öğrenebildiği ve estetik değerleri tanıyarak kişiliklerine zengin malzemeler katabilecekleri ifade dersleri arasındadır. Oysa günümüzde anne-babaların sadece ileride çocuğunun ressam olabilmesi için gerekli görülen bir ders olarak görülmesi öğrencilerin derse karşı tutumlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu yargıyı taşıyan anne-babaların genellikle çocuklar üzerinde bir baskı oluşturmaya çalışıldığı görülmektedir. Ancak, hem görsel sanatlar eğitimine karşı toplumsal tutum ve duygularımızın hem de eğitim sisteminde yer alan programın içindeki konumuna duyulan tavrı, sanata karşı duyarlı bireyler yetiştirmek bakımından çok önemlidir.

Ülkemizde son yıllarda sürekli değişen eğitim sisteminin ve buna bağlı olarak farklılaşan ders saatlerinin ortaokul düzeyinde söz konusu derse yönelik tutumları değişip değişmediğinin incelenmesi ve bu sonuçların göz önünde bulundurulmasıyla hazırlanacak yeni programlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Ayrıca liseye geçiş sınavının ülkemizde öğrenci ve velileri tarafından çok önemli bir yere sahip olması göz önünde bulundurulduğunda beşinci sınıftan başlanarak LGS' ye tabi olan sekizinci sınıfa kadar derse yönelik tutumların farklı değişkenler açısından incelenerek bilinmesi, öğrencilerin duyu ve düşüncelerine yönelik hazırlanacak yeni programlar ile onlara yeni imkanlar sunulması açısından oldukça önemli görülmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırma probleminin çözümü için yapılan araştırmaya yönelik bu bölümde, öğrencilerden ölçekler yoluyla toplanan verilerin analiz sonucunda oluşan bulgular yer almaktadır. Analiz sonuçlarından elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

4.1. Ortaokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları

4.1.1. Betimsel Bulgular

Tablo 1’de öğrencilerin demografik özelliklerine göre frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Değişken	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Erkek	512	51,3
	Kız	487	48,7
Sınıf	5. Sınıf	286	28,6
	6. Sınıf	223	22,3
	7. Sınıf	274	27,4
	8. Sınıf	216	21,7
Not Ortalaması	50-59,99	37	3,7
	60-69,99	77	7,7
	70-84,99	253	25,3
	85 ve Üstü	632	63,3
Anne Öğrenim Seviyesi	İlkokul	214	21,4
	Ortaokul	245	24,5
	Lise	316	31,6
	Üniversite	224	22,5
Baba Öğrenim Seviyesi	İlkokul	125	12,5
	Ortaokul	205	20,5
	Lise	345	34,5
	Üniversite	324	32,4
Ailenin Toplam Aylık Geliri	Asgari ücret	116	11,6
	2001-3000TL	256	25,6
	3001-4000TL	229	22,9
	4001-5000TL	136	13,6
	5001-6000TL	126	12,6
	6001TL ve Üstü	136	13,6

Kaynak: Bu çalışma kapsamında bütün tablolar tez yazarı tarafından hazırlanmıştır. Bu nedenle her seferinde kaynak gösterilmemiştir.

Araştırmaya katılan 999 öğrencinin %51,3'ü erkek, %48,7'si kızdır. Ankete katılan öğrencilerin %28,6'sı 5. sınıfta, %22,3'ü 6. sınıfta, %27,4'ü 7. sınıfta, %21,7'si 8. sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %3,7'sinin not ortalaması 50-59,99 arası, %7,7'sinin 60-69,99, %25,3'ünün 70-84,99 arası, %63,3'ünün 85 ve üstüdür. Öğrencilerin %21,4'ünün annesi ilkokul düzeyinde, %24,5'inin ortaokul, %31,6'sının lise, %22,5'inin annesi üniversite düzeyinde öğrenim görmüştür. Öğrencilerin %12,5'inin babası ilkokul düzeyinde, %20,5'inin ortaokul, %34,5'inin lise, %32,4'ünün babası üniversite düzeyinde öğrenim görmüştür. Öğrencilerin %11,6'sının ailesinin toplam aylık geliri asgari ücret düzeyinde, %25,6'sının 2001-3000TL arası, %22,9'unun 3001-4000TL, %13,6'sının 4001-5000TL, %12,6'sının 5001-6000TL arası, %13,6'sının 6001TL ve üstüdür (Tablo 1).

Tablo 2'de ölçek ve alt boyutlarının ortalama, standart sapma ve çarpıklık (Skewness) bilgilerinden oluşan betimsel istatistiklerin sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 2: Ölçek ve Alt Boyutlarına Ait Betimsel İstatistikler

Alt Boyut	N	Min.	Maks.	\bar{X}	SS	Çarpıklık
Derse Yönelik Sevgi ve Olumlu Tutum	999	1,00	4,00	3,25	0,57	-0,73
Aktif Olarak İcra Etme İsteği	999	1,00	4,00	2,63	0,81	-0,11
Sanata Hayranlık ve Saygı	999	1,00	4,00	3,46	0,60	-0,59 ¹
Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum	999	1,00	4,00	3,13	0,54	-0,51

¹: Logaritmik dönüşüm sonrası

Görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği(3,13±0,54) ve derse yönelik sevgi ve olumlu tutum (3,25±0,57) alt boyut puanlarının “yüksek düzeyde olumlu”; aktif olarak icra etme isteği (2,63±0,81) alt boyut puanlarının “düşük düzeyde”; sanata hayranlık ve saygı (3,46±0,60)alt boyut puanlarının “çok yüksek düzeyde olumlu” olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2) (En yüksek puan 4 / en düşük puan 1= 3; puan aralığı = 3/5=0,60; puan düzeyleri: 1,00-1,60: çok düşük; 1,61-2,20: düşük; 2,21-2,80: orta; 2,81-3,40: yüksek; 3,41-4,00: çok yüksek).

4.1.2. Ölçek ve Alt Boyut Puanlarının Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılmasına Ait Bulgular

Tablo 3'te görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği ve alt boyut puanlarının öğrencilerin cinsiyetine göre karşılaştırılmasına ait bağımsız iki örneklem t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 3: Ölçek Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Alt Boyut	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	P
Derse Yönelik Sevgi ve Olumlu Tutum	Erkek	512	3,17	0,58	-4,55	0,000
	Kız	487	3,33	0,56		
Aktif Olarak İcra Etme İsteği	Erkek	512	2,51	0,83	-4,56	0,000
	Kız	487	2,75	0,77		
Sanata Hayranlık ve Saygı	Erkek	512	3,40	0,62	-3,41	0,001
	Kız	487	3,52	0,56		
Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum	Erkek	512	3,05	0,54	-5,14	0,000
	Kız	487	3,22	0,52		

Derse yönelik sevgi ve olumlu tutum ($t=-4,55$; $p<0,05$), aktif olarak icra etme isteği ($t=-4,56$; $p<0,05$), sanata hayranlık ve saygı ($t=-3,41$; $p<0,05$) alt boyut puanlarının ve görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği toplam puanları ($t=-5,14$; $p<0,05$) cinsiyete göre oldukça önemli farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin derse yönelik sevgi ve olumlu tutum, aktif olarak icra etme isteği, sanata hayranlık ve saygı ve görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği puanları, erkek öğrencilerin puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir (Tablo 3).

Tablo 4'te görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği ve alt boyut puanlarının öğrencilerin sınıf seviyesine göre karşılaştırılmasına ait tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4: Ölçek Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Alt Boyut	Sınıf Düzeyi	n	\bar{X}	SS	F	P	Anlamlı Fark
Derse Yönelik Sevgi ve Olumlu Tutum	A-5. sınıf	286	3,49	0,46	47,31	0,000	A>B,C,D
	B-6. sınıf	223	3,32	0,53			B>C,D
	C-7. sınıf	274	3,18	0,53			C>D
	D-8. sınıf	216	2,93	0,63			
Aktif Olarak İcra Etme İsteği	A-5. sınıf	286	2,80	0,78	13,98	0,000	A,B>C,D
	B-6. sınıf	223	2,72	0,78			C>D
	C-7. sınıf	274	2,57	0,77			
	D-8. sınıf	216	2,36	0,86			
Sanata Hayranlık ve Saygı	A-5. sınıf	286	3,59	0,49	10,33	0,000	A,B>C,D
	B-6. sınıf	223	3,48	0,65			
	C-7. sınıf	274	3,39	0,60			
	D-8. sınıf	216	3,34	0,63			
Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum	A-5. sınıf	286	3,34	0,46	38,91	0,000	A>B,C,D
	B-6. sınıf	223	3,20	0,51			B>C,D
	C-7. sınıf	274	3,07	0,50			C>D
	D-8. sınıf	216	2,86	0,59			

Derse yönelik sevgi ve olumlu tutum ($F=47,31$; $p<0,05$), aktif olarak icra etme isteği ($F=13,98$; $p<0,05$), sanata hayranlık ve saygı ($F=10,33$; $p<0,05$), alt boyut puanlarının ve görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği toplam puanlarının ($F=38,91$; $p<0,05$) sınıf düzeyine göre önemli farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc ikili karşılaştırma sonuçlarına göre (Tablo 4);

- 5. sınıfta okuyan öğrencilerin derse yönelik sevgi ve olumlu tutum puanları, 6, 7 ve 8. sınıflarda okuyan öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir.
- 6. sınıfta okuyan öğrencilerin derse yönelik sevgi ve olumlu tutum puanları, 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir.
- 7. sınıfta okuyan öğrencilerin derse yönelik sevgi ve olumlu tutum puanları, 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir.
- 5 ve 6. sınıfta okuyan öğrencilerin aktif olarak icra etme isteği puanları, 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir.
- 7. sınıfta okuyan öğrencilerin aktif olarak icra etme isteği puanları, 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir.
- 5 ve 6. sınıfta okuyan öğrencilerin sanata hayranlık ve saygı puanları, 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir.
- 5. sınıfta okuyan öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum puanları, 6, 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir.
- 6. sınıfta okuyan öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum puanları, 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir.
- 7. sınıfta okuyan öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum puanları, 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir.

Tablo 5'te görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği ve alt boyut puanlarının öğrencilerin not ortalamasına göre karşılaştırılmasına ait tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 5: Ölçek Puanlarının Not Ortalamasına Göre Karşılaştırılması

Alt Boyut	Not Ortalaması	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Derse Yönelik Sevgi ve Olumlu Tutum	A-50-59,99	37	3,16	0,59	1,16	0,324	
	B-60-69,99	77	3,15	0,58			
	C-70-84,99	253	3,27	0,52			
	D-85 ve üstü	632	3,26	0,59			
Aktif Olarak İcra Etme İsteği	A-50-59,99	37	2,85	0,76	6,10	0,000	A,B,C>D
	B-60-69,99	77	2,80	0,79			
	C-70-84,99	253	2,75	0,81			
	D-85 ve üstü	632	2,55	0,81			
Sanata Hayranlık ve Saygı	A-50-59,99	37	3,48	0,64	0,77	0,972	
	B-60-69,99	77	3,41	0,70			
	C-70-84,99	253	3,46	0,57			
	D-85 ve üstü	632	3,46	0,59			
Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum	A-50-59,99	37	3,14	0,55	0,696	0,696	
	B-60-69,99	77	3,11	0,57			
	C-70-84,99	253	3,17	0,50			
	D-85 ve üstü	632	3,12	0,55			

Aktif olarak icra etme isteği alt boyut puanlarının öğrencilerin not ortalamasına göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=6,10$; $p<0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc ikili karşılaştırma sonuçlarına göre not ortalaması 50-84,99 arası olan öğrencilerin aktif olarak icra etme isteği puanları, not ortalaması 85 ve üstü olan öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir (Tablo 5).

Derse yönelik sevgi ve olumlu tutum, sanata hayranlık ve saygı alt boyut puanlarının ve görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği toplam puanlarının öğrencilerin not ortalamasına göre dikkat çekecek şekilde farklılık göstermediği ($p>0,05$) sonucu bulunmuştur. (Tablo 5).

Tablo 6’da görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği ve alt boyut puanlarının öğrencilerin anne öğrenim düzeyine göre karşılaştırılmasına ait tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 6: Ölçek Puanlarının Anne Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Alt Boyut	Anne Öğrenim Düzeyi	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Derse Yönelik Sevgi ve Olumlu Tutum	A-İlkokul	214	3,35	0,54	2,71	0,044	A>B,C,D
	B-Ortaokul	245	3,22	0,54			
	C-Lise	316	3,22	0,59			
	D-Üniversite	224	3,21	0,59			
Aktif Olarak İcra Etme İsteği	A-İlkokul	214	2,72	0,85	1,76	0,153	
	B-Ortaokul	245	2,61	0,81			
	C-Lise	316	2,64	0,78			
	D-Üniversite	224	2,54	0,80			
Sanata Hayranlık ve Saygı	A-İlkokul	214	3,56	0,55	3,19	0,023	A>B,C,D
	B-Ortaokul	245	3,43	0,62			
	C-Lise	316	3,45	0,58			
	D-Üniversite	224	3,40	0,63			
Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum	A-İlkokul	214	3,23	0,51	3,13	0,025	A>B,C,D
	B-Ortaokul	245	3,11	0,54			
	C-Lise	316	3,12	0,54			
	D-Üniversite	224	3,08	0,57			

Derse yönelik sevgi ve olumlu tutum ($F=2,71$; $p<0,05$), sanata hayranlık ve saygı ($F=3,19$; $p<0,05$) alt boyut puanlarının ve görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği toplam puanlarının ($F=3,13$; $p<0,05$) anne öğrenim seviyesine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc ikili karşılaştırma sonuçlarına göre (Tablo 6);

- Annesi İlkokul mezunu olan öğrencilerin derse yönelik sevgi ve olumlu tutum puanları, anne öğrenim seviyesi ortaokul, lise ve üniversite olan öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir.
- Annesi İlkokul mezunu olan öğrencilerin sanata hayranlık ve saygı puanları, anne öğrenim seviyesi ortaokul, lise ve üniversite olan öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir.
- Annesi İlkokul mezunu olan öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum puanları, anne öğrenim seviyesi ortaokul, lise ve üniversite olan öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir.

Aktif olarak icra etme isteği alt boyut puanlarının öğrencilerin anne öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 6).

Tablo 7’de görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği ve alt boyut puanlarının öğrencilerin baba öğrenim düzeyine göre karşılaştırılmasına ait tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 7: Ölçek Puanlarının Baba Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Alt Boyut	Baba Öğrenim Düzeyi	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Derse Yönelik Sevgi ve Olumlu Tutum	A-İlkokul	125	3,34	0,56	2,54	0,055	
	B-Ortaokul	205	3,24	0,57			
	C-Lise	345	3,27	0,54			
	D-Üniversite	324	3,19	0,61			
Aktif Olarak İcra Etme İsteği	A-İlkokul	125	2,81	0,90	5,03	0,002	A>B,D
	B-Ortaokul	205	2,60	0,84			
	C-Lise	345	2,69	0,75			
	D-Üniversite	324	2,51	0,80			
Sanata Hayranlık ve Saygı	A-İlkokul	125	3,57	0,53	2,82	0,038	A>C,D
	B-Ortaokul	205	3,50	0,57			
	C-Lise	345	3,42	0,62			
	D-Üniversite	324	3,43	0,61			
Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum	A-İlkokul	125	3,25	0,54	3,92	0,009	A>D
	B-Ortaokul	205	3,13	0,54			
	C-Lise	345	3,16	0,51			
	D-Üniversite	324	3,06	0,56			

Aktif olarak icra etme isteği ($F=5,03$; $p<0,05$), sanata hayranlık ve saygı ($F=2,82$; $p<0,05$) alt boyut puanlarının ve görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği toplam puanlarının ($F=3,92$; $p<0,05$) baba öğrenim seviyesine göre oldukça farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc ikili karşılaştırma sonuçlarına göre (Tablo 7);

- Babası İlkokul mezunu olan öğrencilerin aktif olarak icra etme isteği puanları, babası ortaokul ve üniversite olan öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir.
- Babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin sanata hayranlık ve saygı puanları, baba öğrenim seviyesi lise ve üniversite olan öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir.
- Babası İlkokul mezunu olan öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum puanları, baba öğrenim seviyesi üniversite olan öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir.

Derse yönelik sevgi ve olumlu tutum alt boyut puanlarının öğrencilerin baba öğrenim seviyesine göre çok önemli farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 7).

Tablo 8’de görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği ve alt boyut puanlarının öğrencilerin ailelerinin aylık toplam gelirine göre karşılaştırmasına ait tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 8: Ölçek Puanlarının Ailenin Aylık Toplam Gelirine Göre Karşılaştırılması

Alt Boyut	Aylık Toplam Gelir	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Derse Yönelik Sevgi ve Olumlu Tutum	A-Asgari Ücret	116	3,09	0,60	3,05	0,010	B,C,D,E,F>A
	B-2001-3000TL	256	3,32	0,54			
	C-3001-4000TL	229	3,29	0,53			
	D-4001-5000TL	136	3,24	0,61			
	E-5001-6000TL	126	3,21	0,54			
	F-6001TL ve Üstü	136	3,23	0,65			
Aktif Olarak İcra Etme İsteği	A-Asgari Ücret	116	2,56	0,81	1,30	0,261	
	B-2001-3000TL	256	2,71	0,82			
	C-3001-4000TL	229	2,67	0,76			
	D-4001-5000TL	136	2,56	0,85			
	E-5001-6000TL	126	2,57	0,80			
	F-6001TL ve Üstü	136	2,58	0,84			
Sanata Hayranlık ve Saygı	A-Asgari ücret	116	3,38	0,64	0,91	0,477	
	B-2001-3000TL	256	3,49	0,58			
	C-3001-4000TL	229	3,49	0,55			
	D-4001-5000TL	136	3,41	0,61			
	E-5001-6000TL	126	3,46	0,60			
	F-6001TL ve Üstü	136	3,44	0,63			
Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum	A-Asgari ücret	116	3,01	0,52	2,61	0,023	B,C>A
	B-2001-3000TL	256	3,20	0,53			
	C-3001-4000TL	229	3,17	0,50			
	D-4001-5000TL	136	3,10	0,58			
	E-5001-6000TL	126	3,09	0,52			
	F-6001TL ve Üstü	136	3,11	0,61			

Derse yönelik sevgi ve olumlu tutum ($F=3,05$; $p<0,05$) alt boyut puanlarının ve görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği toplam puanlarının ($F=2,61$; $p<0,05$) ailenin aylık gelirine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc ikili karşılaştırma sonuçlarına göre (Tablo 6);

- Ailesinin aylık toplam geliri 2001TL ve üstü olan öğrencilerin derse yönelik sevgi ve olumlu tutum puanları, ailesinin aylık toplam geliri asgari ücret düzeyinde olan öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir.
- Ailesinin aylık toplam geliri 2001-3000TL ve 3001-4000TL olan öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum puanları, ailesinin aylık toplam geliri asgari ücret düzeyinde olan öğrencilerin puanlarına göre önemli seviyede daha yüksektir.

Aktif olarak icra etme isteği ve sanata hayranlık ve saygı alt boyut puanlarının öğrencilerin ailelerinin aylık toplam gelirine göre önemli farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 8).

4.1.3. Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Tablo 9’da ölçek ve alt boyut puanları arasındaki Pearson korelasyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 9: Ölçek Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki

Alt Boyut	2	3	4
1-Derse Yönelik Sevgi ve Olumlu Tutum	0,56**	0,57**	0,93**
2-Aktif Olarak İcra Etme İsteği	1	0,46**	0,79**
3-Sanata Hayranlık ve Saygı		1	0,70**
4-Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum			1

** : $p<0,01$

Derse yönelik sevgi ve olumlu tutum alt boyut puanları ile aktif olarak icra etme isteği alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($r=0,56$; $p<0,05$). Derse yönelik sevgi ve olumlu tutum düzeyi yüksek düzeyde olan öğrencilerin aktif olarak icra etme isteği de yüksek düzeydedir (Tablo 9).

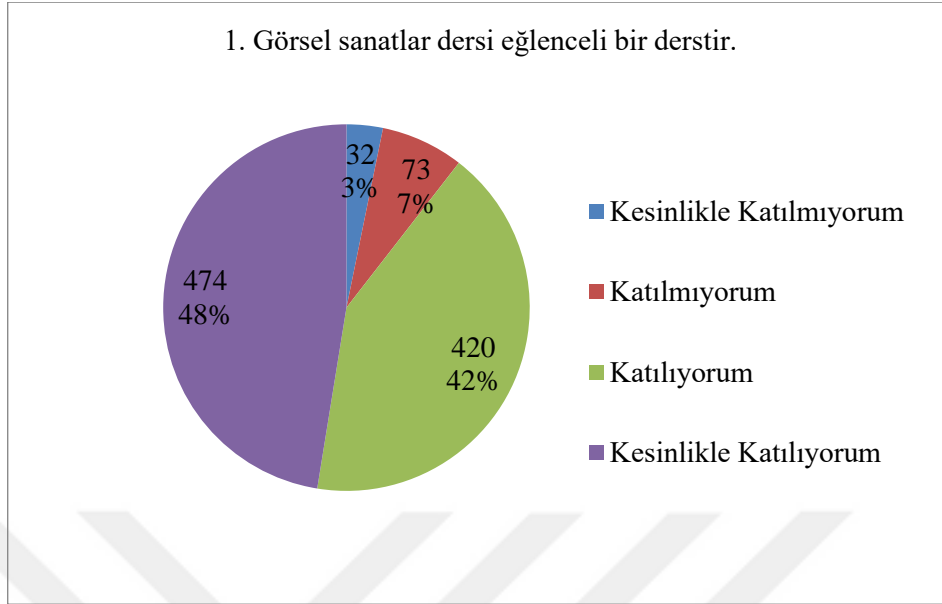
Derse yönelik sevgi ve olumlu tutum alt boyut puanları ile sanata hayranlık ve saygı alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($r=0,57$; $p<0,05$). Derse yönelik sevgi ve olumlu tutum düzeyi yüksek düzeyde olan öğrencilerin sanata hayranlık ve saygı düzeyi de yüksek düzeydedir (Tablo 9).

Sanata hayranlık ve saygı alt boyut puanları ile aktif olarak icra etme isteği alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($r=0,46$; $p<0,05$). Sanata hayranlık ve saygı düzeyi yüksek düzeyde olan öğrencilerin aktif olarak icra etme isteği de yüksek düzeydedir (Tablo 9).

4.2. Anket Sorularının Grafikselsel Sonuçları Ve Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında görsel sanatlar eğitiminin ortaokul öğrencilerine katkısına ilişkin öğrenci görüşlerine başvurulmuştur. Bu bölümde geçerli kabul edilen 999 anket formunda, 25 anket sorusundan elde edilen veriler aşağıda pasta dilimi olarak verilmiş ve her anket sorusu ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

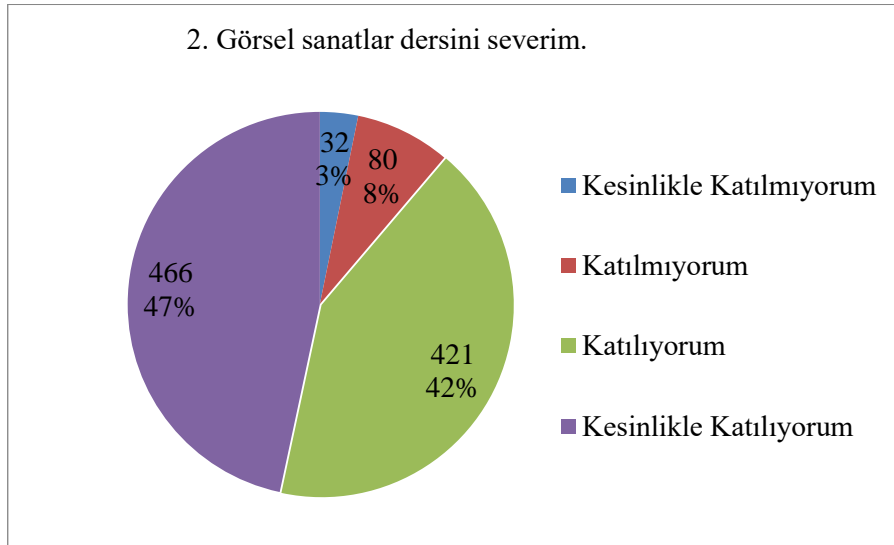
Grafik 1: Birinci Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi

Kaynak: Bu çalışma kapsamında bütün grafikler tez yazarı tarafından hazırlanmıştır. Bu nedenle her seferinde kaynak gösterilmemiştir.

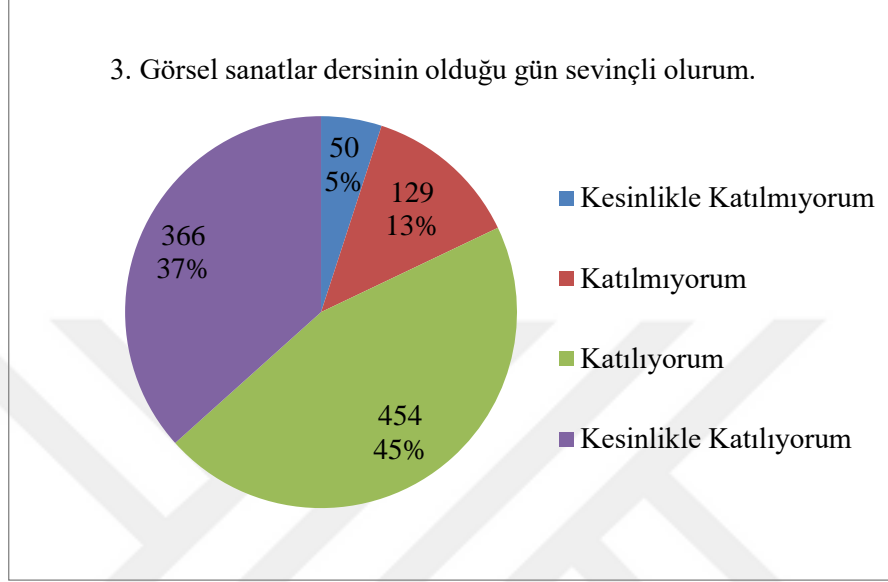
Görsel sanatlar dersi eğlenceli bir derstir; görüşüne, katılımcıların 73'ü (%7) ve 32'si (%3) katılmıyorum cevabı verirken, 474'ü (%48) ve 420'si (%42) katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir. Bu durum bize öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun dersi eğlenceli olarak gördüğünü göstermektedir.

Grafik 2: İkinci Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi

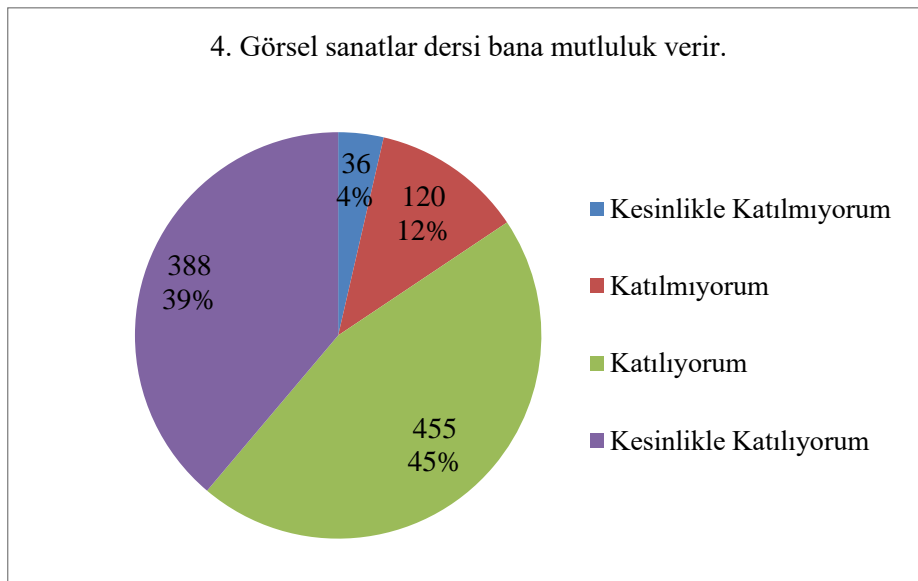
Görsel sanatlar dersini severim; görüşüne, katılımcıların 80'i (%8) ve 32'si (%3) katılmıyorum cevabı vermiş olsa da büyük çoğunluğu 466'sı (%47) ve 421'i (%42) katılıyorum cevabı vererek görsel sanatlar dersine ilgilerinin olduğu görülmektedir.

Grafik 3: Üçüncü Anket Sorusunun Grafikselleştirilmesi ve Değerlendirilmesi

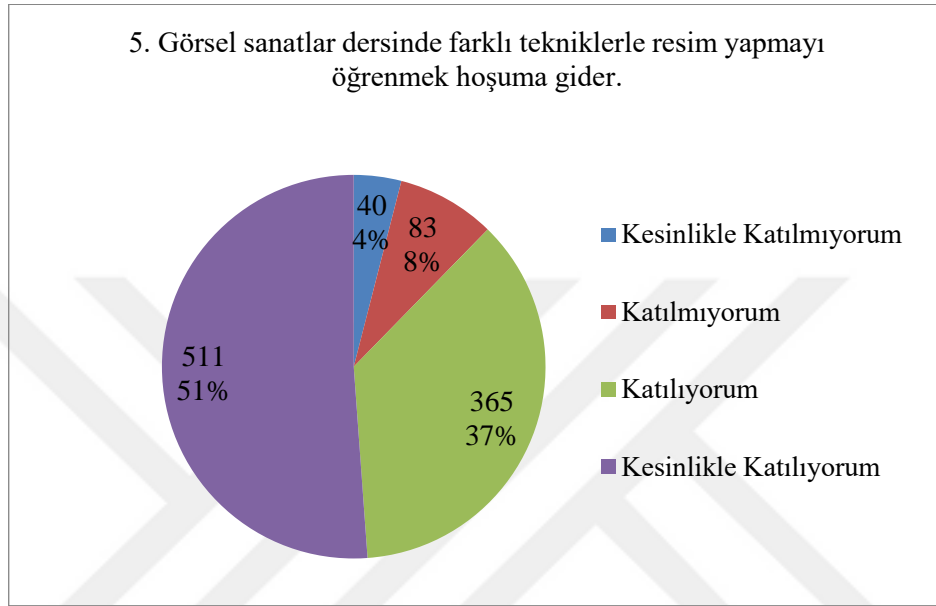
Görsel sanatlar dersinin olduğu gün sevinçli olurum; görüşüne, katılımcıların 129'unun (%13) ve 50'sinin(%5) katılmıyorum, 454'ünün (%45) ve 366'sının (%37) katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir. Bu tabloda öğrencilerin çoğunun görsel sanatlar dersini önemseydiği anlaşılmaktadır.

Grafik 4: Dördüncü Anket Sorusunun Grafikselleştirilmesi ve Değerlendirilmesi

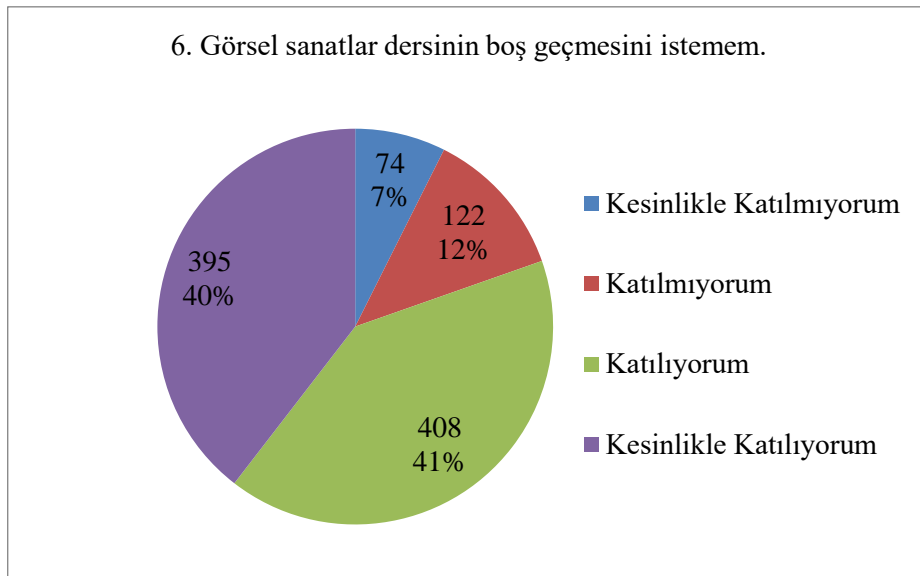
Görsel sanatlar dersi bana mutluluk verir; görüşüne, katılımcıların 120'sinin (%12) ve 36'sının (%4) katılmıyorum, 455'inin (%45) ve 388'inin (%39) katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir. Görsel sanatlar dersinin öğrencileri mutlu etmesi, öğrencilerin eğitim motivasyonuna pozitif etki ettiğini göstermektedir.

Grafik 5: Beşinci Anket Sorusunun Grafikselleştirilmesi ve Değerlendirilmesi

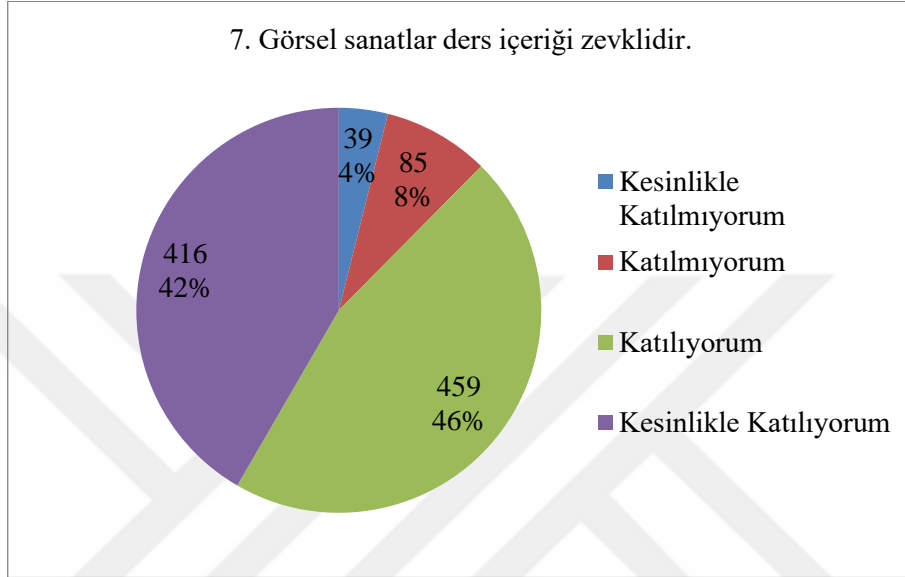
Görsel sanatlar dersinde farklı tekniklerle resim yapmayı öğrenmek hoşuma gider; görüşüne, katılımcıların 83'ünün (%8) ve 40'ının (%4) katılmıyorum, 511'inin (%51) ve 365'inin (%37) katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir.

Grafik 6: Altıncı Anket Sorusunun Grafikselleştirilmesi ve Değerlendirilmesi

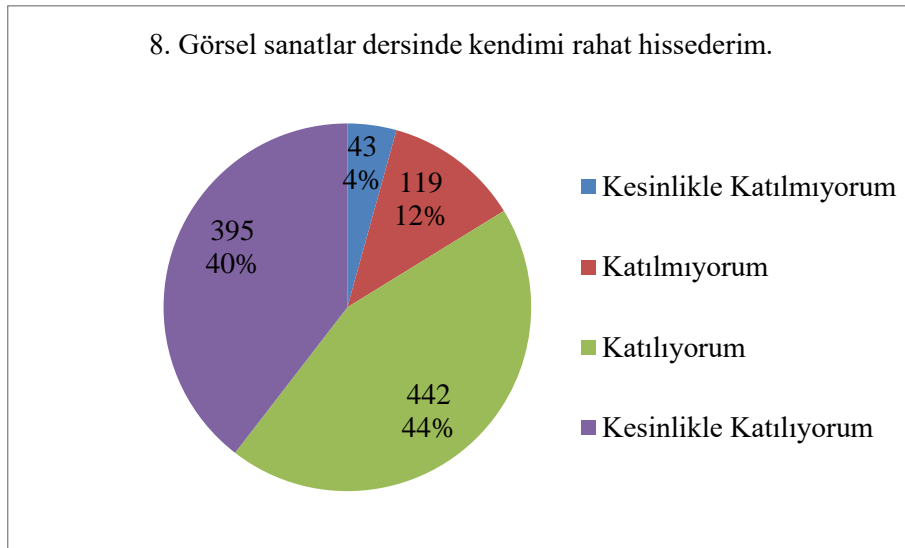
Görsel sanatlar dersinin boş geçmesini istemem; görüşüne, katılımcıların 122'si (%12) ve 74'ü (%7) katılmıyorum, 395'i (%40) ve 408'i (%41) katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir. Bu sonuca göre; derse yönelik sevginin, dersi icra etme isteğinin ve sanata duyulan saygının çok önemsendiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Grafik 7: Yedinci Anket Sorusunun Grafikselleştirilmesi ve Değerlendirilmesi

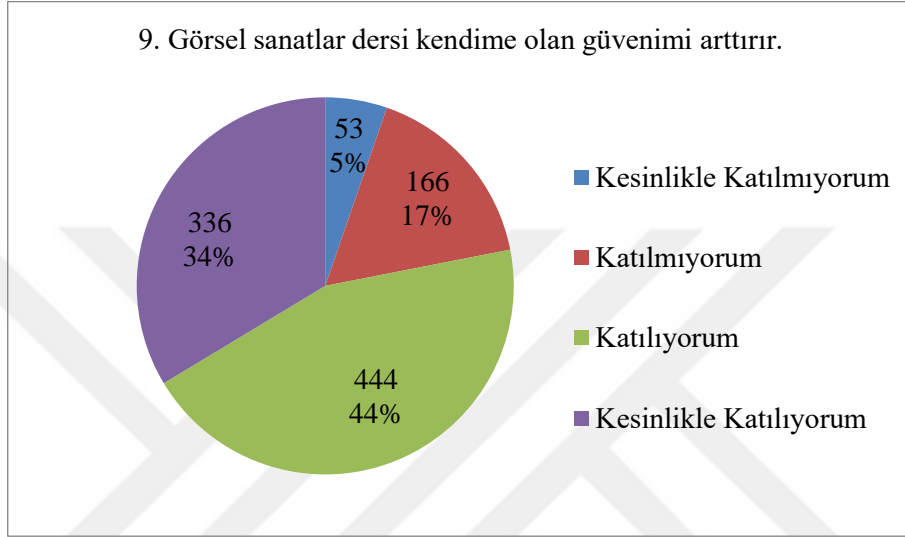
Görsel sanatlar ders içeriği zevklidir; görüşüne, katılımcıların 459'unun (%46) ve 416'sının (%42) katıldığı, 85'inin (%8) ve 39'unun (%4) katılmadığı cevabını verdiği görülmektedir. Bu tablodan yola çıkarak, ders içeriğini zevkli bulan öğrencilerin sayısı oldukça fazladır.

Grafik 8: Sekizinci Anket Sorusunun Grafikselleştirilmesi ve Değerlendirilmesi

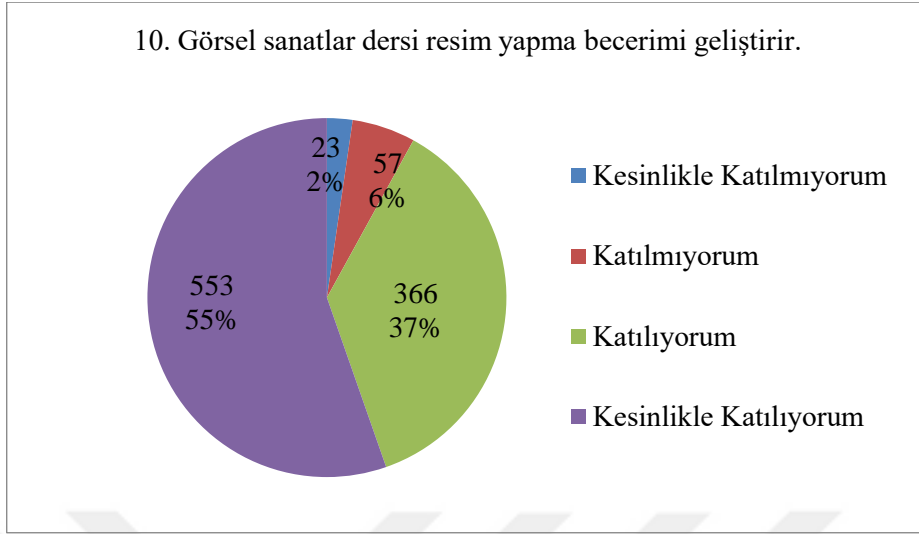
Görsel sanatlar dersinde kendimi rahat hissedirim; görüşüne, katılımcıların 43'ünün (%4) ve 119'unun (%12) katılmıyorum, 395'inin (%40) ve 442'sinin (%44) katılıyorum cevabın olması öğrencilerin görsel sanatlar dersinde özgürce hareket ettiği düşünülebilir. Bu sayede kendini derste özgür hissedilen öğrenciler rahatlayarak zihinlerini dinlendirmiş olurlar. Bunun neticesinde öğrenciler diğer derslere daha hızlı motive olarak başarılarına olumlu katkılar sağlamış olabilirler.

Grafik 9: Dokuzuncu Anket Sorusunun Grafikselleştirilmesi ve Değerlendirilmesi

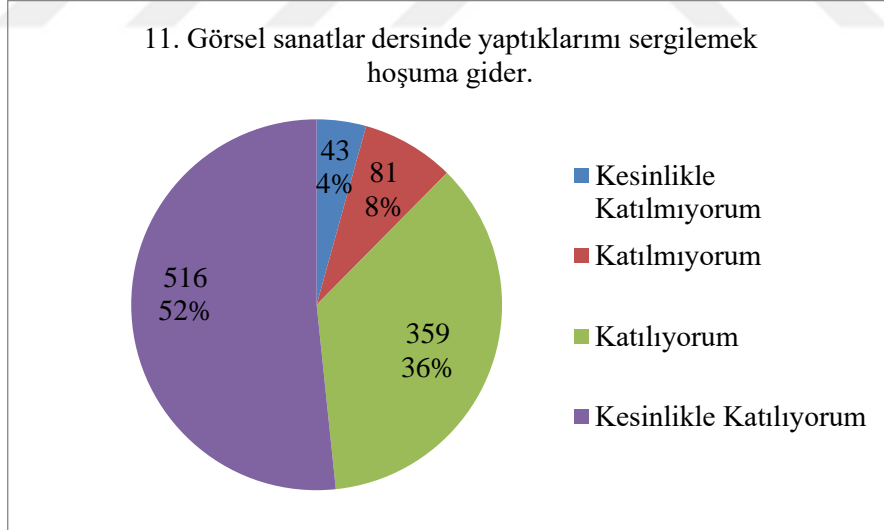
Görsel sanatlar dersi kendime olan güvenimi artırır; görüşüne, katılımcıların 166'sının (%17) ve 53'ünün (%5) katılmıyorum, 136'sının (%34) ve 444'ünün (%44) katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir. Öğrenciler görsel sanatlar dersinde serbest olup kendi hayal dünyalarını özgürce yansıttıkları için daha serbest olurlar. Bu durumda da kendi iç dünyalarını yansıtır güven duygusu oluşur. Bu sorunun cevabı sonucunda, görsel sanatlar dersinin öğrencilere güven duygusu kazandırması ve bunun sonucu diğer derslerine ve kendilerine olumlu etki sağlaması bakımından öğrencilere olumlu yönde etki ettiği söylenebilir.

Grafik 10: Onuncu Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi

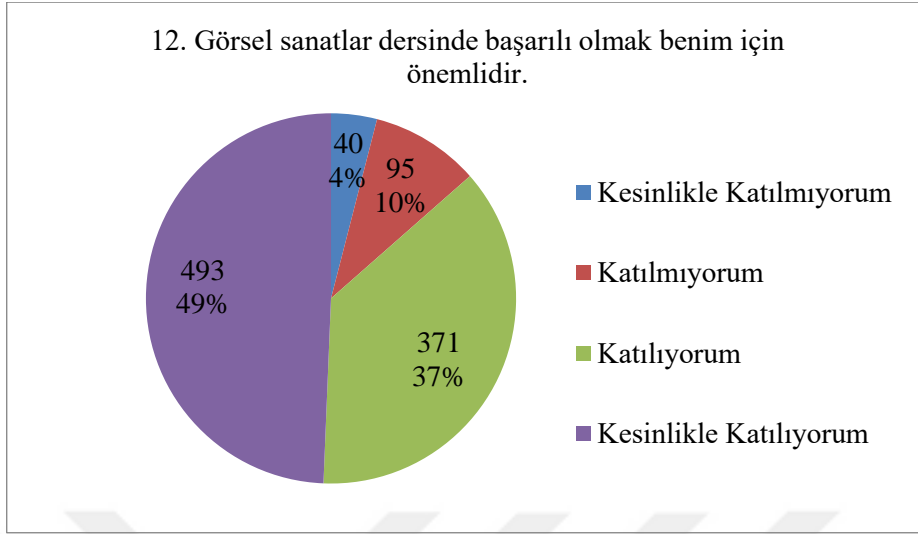
Görsel sanatlar dersi resim yapma becerimi geliştirir; görüşüne, katılımcıların büyük çoğunluğu 553'ü (%55) ve 366'sı (%37) katılıyorum, 57'si (%6) ve 23'ü (%2) katılmıyorum cevabı vererek arada büyük fark oluşmuştur.

Grafik 11: On Birinci Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi

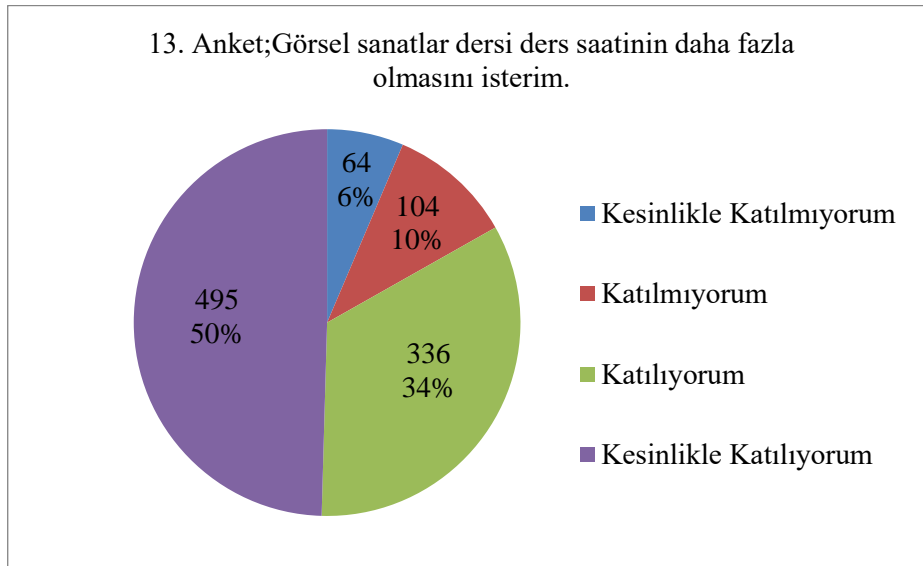
Görsel sanatlar dersinde yaptıklarımı sergilemek hoşuma gider; görüşüne, katılımcıların 43'ü (%4) ve 81'i (%8) katılmıyorum, 359'u (%36) ve 516'sı (%52) katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir. Tablo da görülen frekansa göre, katılımcılar çalışmalarını başkaları tarafından görülmesini istedikleri söylenebilir.

Grafik 12: On İkinci Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi

Görsel sanatlar dersinde başarılı olmak benim için önemlidir; görüşüne, katılımcıların 40'ının (%4) ve 95'inin (%10) katılmıyorum, 375'inin (%37) ve 493'ünün (%49) katılıyorum cevabı verdiği görülür. Bu sorunun cevabına göre öğrencilerin %86'sı için görsel sanatlar dersinin önemi ağırlıklı olduğu düşünülebilir.

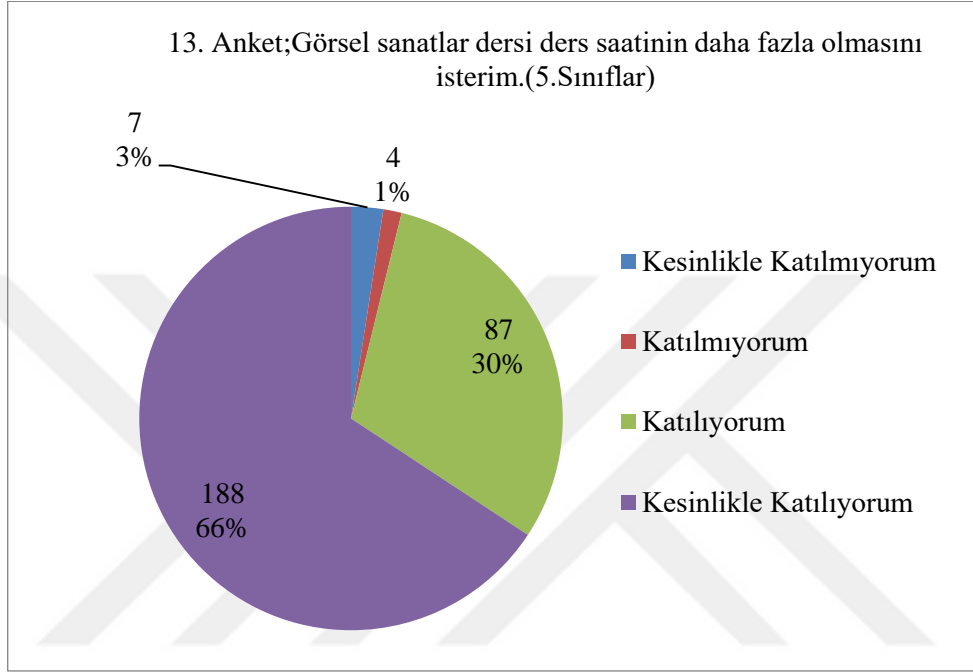
Grafik 13: On Üçüncü Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi

Görsel sanatlar dersi ders saatinin daha fazla olmasını isterim; görüşüne, katılımcıların 64'ünün (%6) ve 104'ünün (%10) katılmıyorum,336'sının (%34) ve 495'inin (%50) katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir. Zihinsel derslerden yorulan öğrencilerin rahatlamaya ve kendini özgürce ifade etmeye ihtiyacı vardır. Görsel sanatlar eğitimi ile yapılacak aktiviteler ile öğrenciler ruhsal yönden dinlenerek diğer branştaki derslerine daha hazır hale gelir. Ancak, ders saatinin

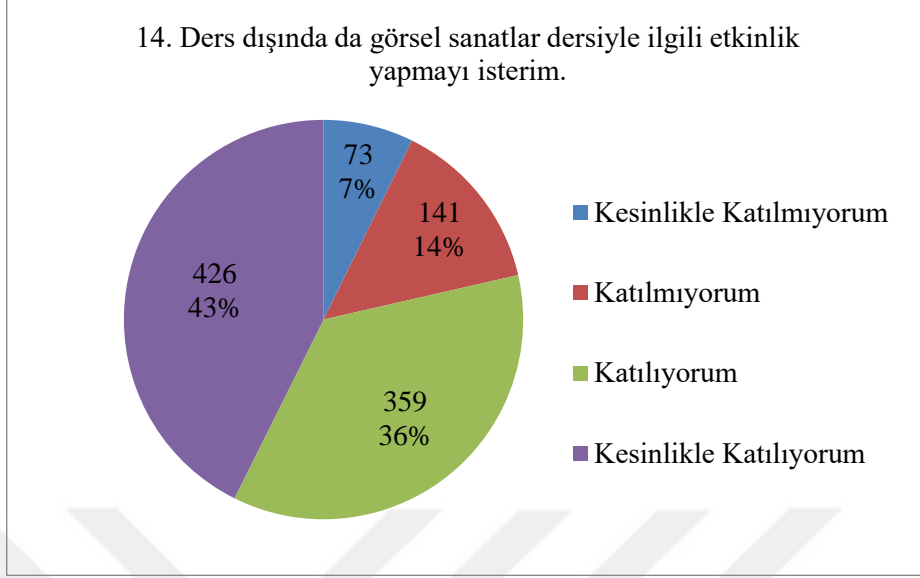
yetersizliğinden dolayı dersi yeteri kadar verimli kullanamayan öğrencilerin atölye ortamında yapılması gereken çalışmaların evde yapılarak tamamlanmasına neden olabilmektedir. Görsel sanatlar dersinin başarıya ulaşabilmesi için ders saatlerinin artırılması bu dersteği verimi arttıracaktır.

Grafik 14: On Üçüncü Anket Sorusunun Grafikselle Sonuçları ve Değerlendirilmesi

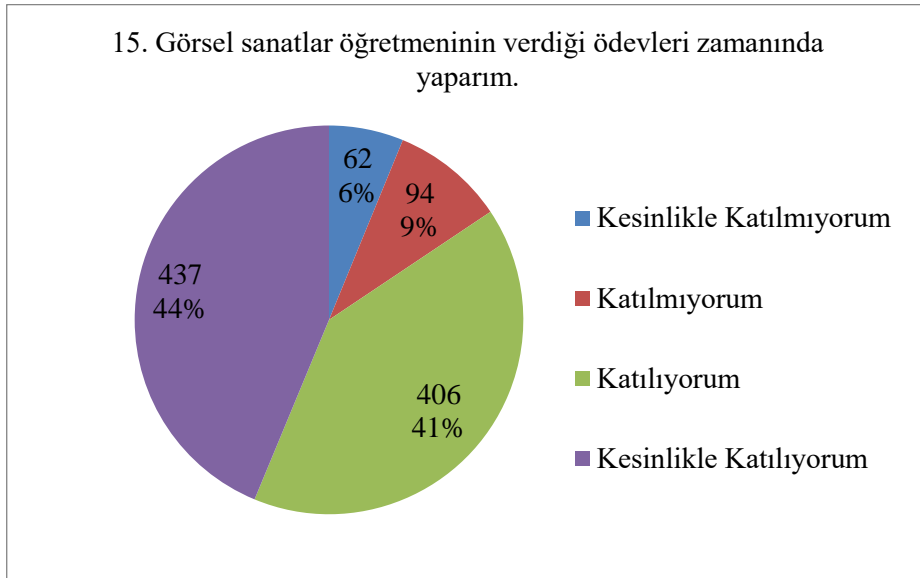
Özellikle araştırmaya katılan 5. Sınıf öğrencilerinin cevapları incelendiğinde, % 96'sının görsel sanatlar dersinin saatlerinin fazla olmasını istedikleri görülmektedir. Ülkemizde yabancı dil eğitimine verilen önemin artması sonucunda MEB tarafından yeni bir program uygulamaya konularak 5.sınıflarda Görsel sanatlar dersi seçmeli ders olarak okutulmaktadır. Ancak öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun dersi önemseyerek çok sevdiği ve ders saatlerinin fazla olmasını istedikleri görülmektedir. Diğer branşlardaki dersleri daha fazla önemseyen aile, öğretmen ve okul idarecilerin derse ait olumsuz tutum ve kararları, görsel sanatlar dersinin seçilmeme riskini artırmaktadır. Fakat bu olumsuz tutum ve kararlara rağmen Öğrencilerin görsel sanatlar dersini gerekli görerek önemseydiği ve ders saatlerinin daha fazla olması gerektiğini düşünmektedirler.

Grafik 15: On Dördüncü Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi

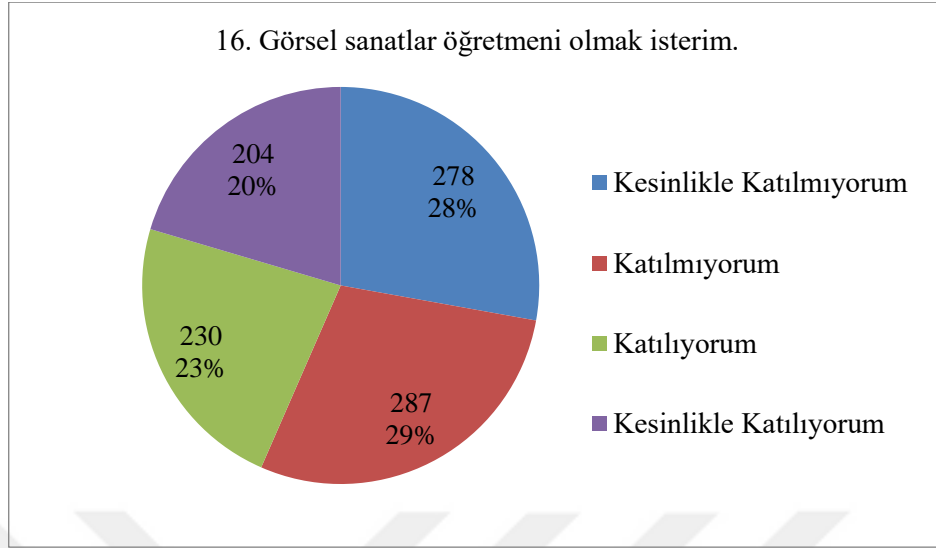
Ders dışında da görsel sanatlar dersi ile ilgili etkinlik yapmayı isterim; görüşüne, katılımcıların 73'ü (%7) ve 141'i (%14) katılmıyorum, 359'u (%36) ve 426'sı (%43) katılıyorum cevabı, bu derse karşı ilgi düzeylerinin çok yüksek olduğu görülmektedir.

Grafik 16: On Beşinci Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi

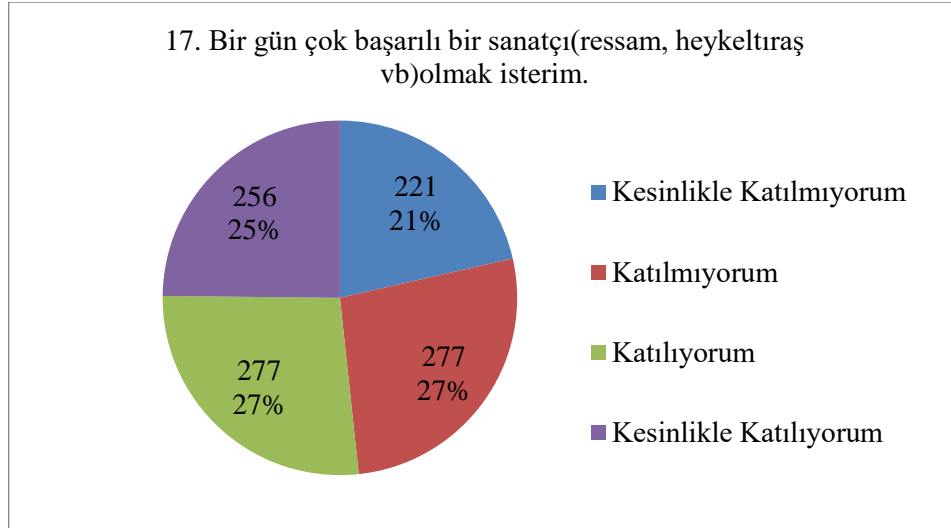
Görsel sanatlar öğretmeninin verdiği ödevleri zamanında yaparım; görüşüne, katılımcıların 62'sinin (%6) ve 94'ünün (%9) katılmıyorum, 406'sının (%41) ve 437'sinin (%44) katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir. Tabloda ki bu değerler sonucunda, öğrencilerin derse karşı sorumluluk sahibi olması, dersi aktif olarak icra etme isteğinin çok yüksek seviyede olduğunu göstermektedir.

Grafik 17: On Altıncı Anket Sorusunun Grafikselsuonuçları ve Değerlendirilmesi

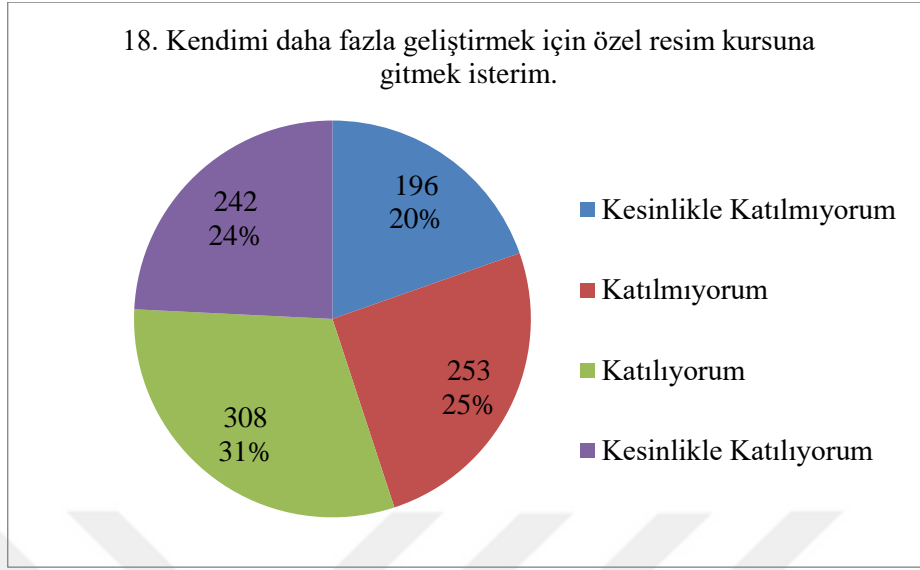
Görsel sanatlar ğretmeni olmak isterim; görüşüne, katılımcıların 278'inin (%28) ve 287'sinin (%29) katılmıyorum, 230'unun (%23) ve 204'ünün (%20) katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir. Öğrencilerin derse ait olumlu tutumları göz önüne alınarak bu sorunun cevabının olumlu olacağı düşünülse de, ileride Görsel sanatlar ğretmeni olmak istemeyen katılımcıların cevabı daha yüksek çıkmıştır.

Grafik 18: On Yedinci Anket Sorusunun Grafikselsuonuçları ve Değerlendirilmesi

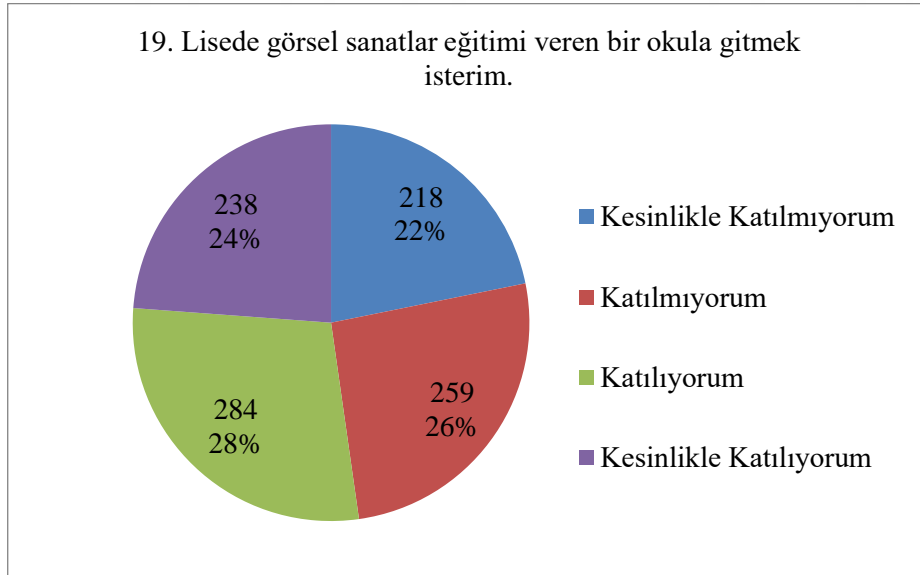
Bir gün çok başarılı bir sanatçı (ressam, heykeltıraş..vb) olmak isterim; görüşüne, katılımcıların 277'sinin (%27) ve 221'inin (%21) katılmıyorum, 277'sinin (%27) ve 256'sınının (%25) katılıyorum olarak yanıtladığı ortaya çıkmıştır. Verilen bu cevabın öğrenciler arasında önemsenecek kadar farklılığın olmadığını göstermektedir.

Grafik 19: On Sekizinci Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi

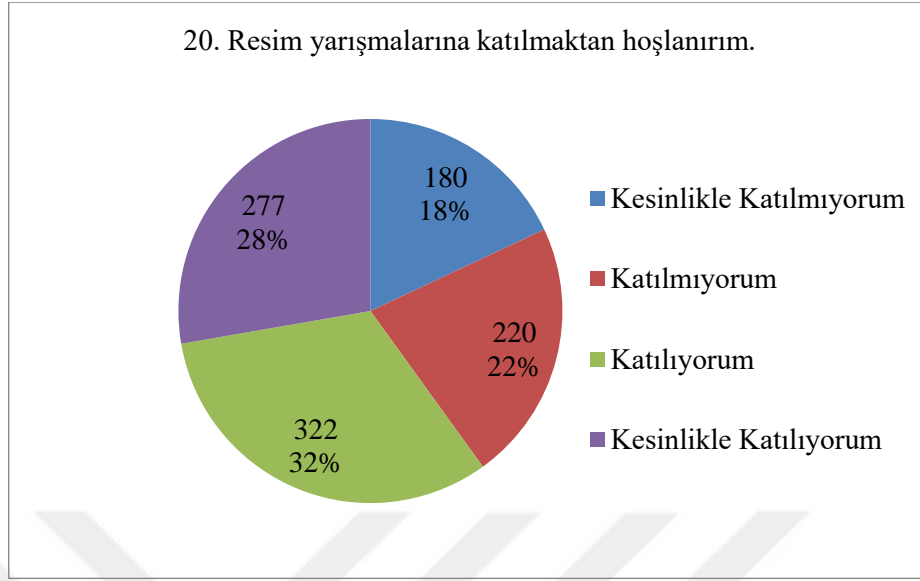
Kendimi daha fazla geliştirmek için özel resim kursuna gitmek isterim; görüşüne, katılımcıların 253'ünün (%25) ve 196'sının (%20) katılmıyorum, 308'inin (%31) ve 242'sinin (%24) katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir.

Grafik 20: On Dokuzuncu Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi

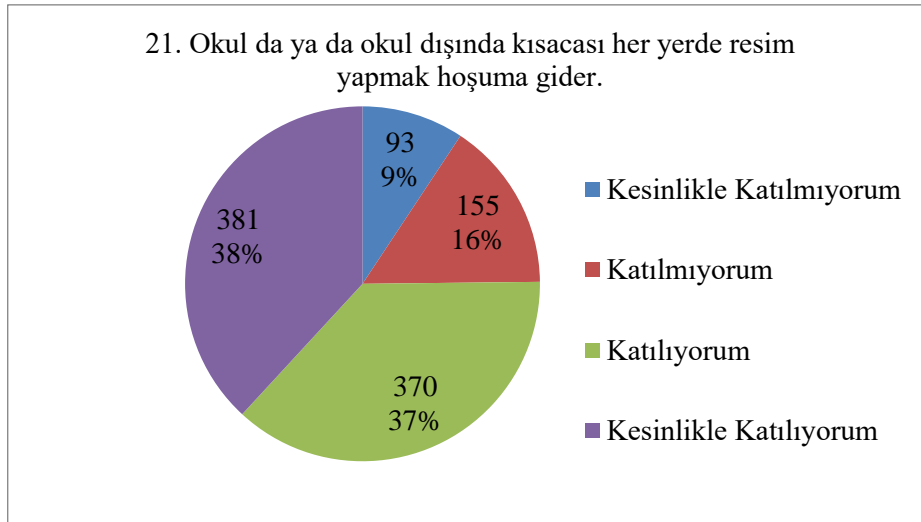
Lisede görsel sanatlar eğitimi veren bir okula gitmek isterim; görüşüne, katılımcıların 259'u (%26) ve 218'i (22) katılmıyorum cevabı vermiş olsa da, 238'i (%24) ve 284'ü (%28) katıldıklarını belirterek, çok az bir farkla görsel sanatlar eğitimi veren bir okula gitmek istedikleri görülmektedir.

Grafik 21: Yirminci Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi

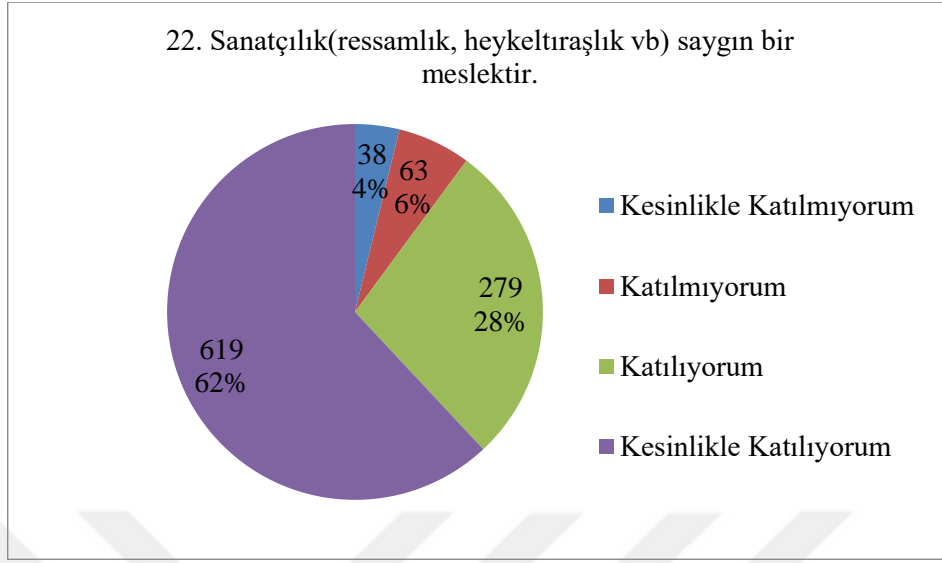
Resim yarışmalarına katılmaktan hoşlanırım; görüşüne, katılımcıların 220'sinin (%22) ve 180'inin (%18) katılmıyorum, 277'sinin (%28) ve 322'sinin (%32) katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir. Frekans sonuçlarına göre öğrencilerin yarışmalara katılma arzusu olduğunu çıkarabiliriz.

Grafik 22: Yirmi Birinci Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi

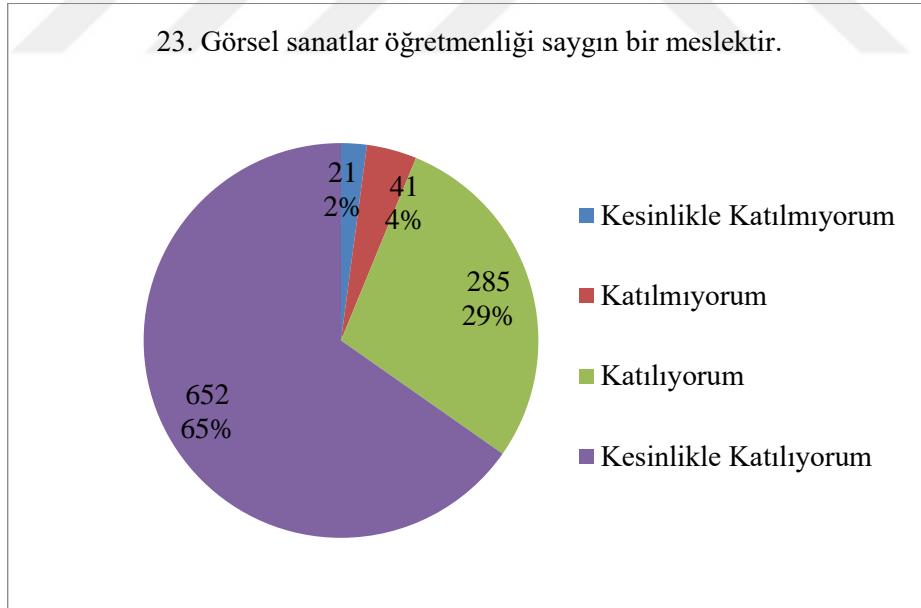
Okul da ya da okul dışında kısacası her yerde resim yapmak hoşuma gider; görüşüne, katılımcıların 155'inin (%16) ve 93'ünün (%9) katılmıyorum cevabı vermiş olmasına rağmen, 381'inin (%38) ve 370'inin (%37) katılıyorum cevabı vererek resim dersinin sadece derslerde değil hayatın her alanında yapıldığı görülmektedir.

Grafik 23: Yirmi İkinci Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi

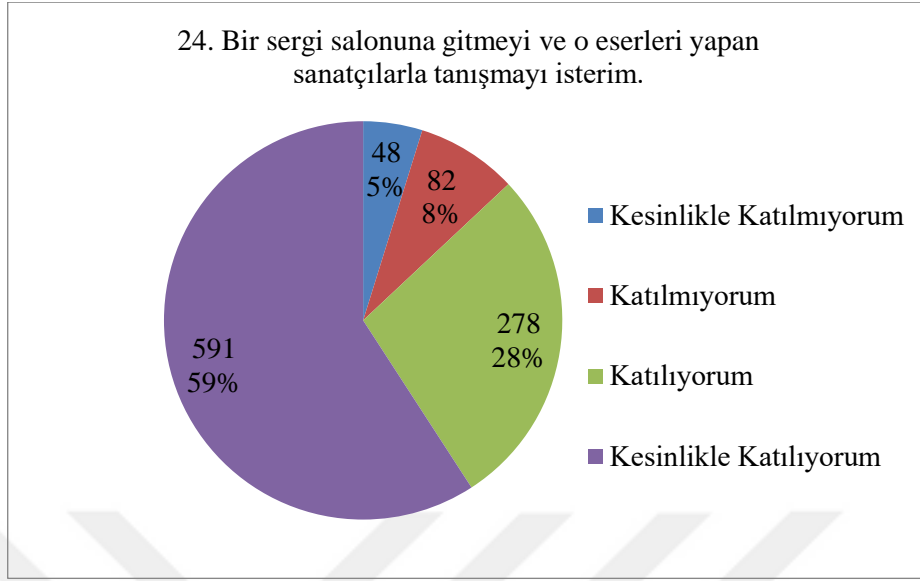
Sanatçılık (ressamlık, heykeltıraşlık vb.) saygın bir meslektir; görüşüne, katılımcıların 38'inin (%4) ve 63'ünün (%6) katılmadığı, 279'unun (%28) ve 619'unun (%62) katıldığı görülmektedir.

Grafik 24: Yirmi Üçüncü Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi

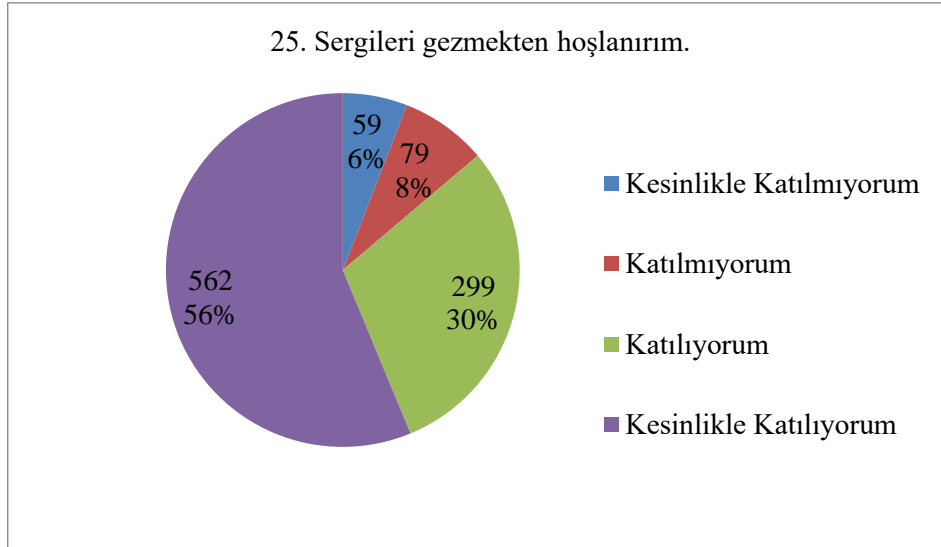
Görsel sanatlar öğretmenliği saygın bir meslektir; görüşüne, katılımcıların 41'i (%4) ve 21'i (%2) katılmıyorum cevabı vermiş olsa da tabloda görüldüğü üzere oldukça büyük çoğunluk 652 (%65) ve 285 (%29) kişi katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir.

Grafik 25: Yirmi Dördüncü Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi

Bir sergi salonuna gitmeyi ve o eserleri yapan sanatçılarla tanışmayı isterim; görüşüne, katılımcıların 82'sinin (%8) ve 48'inin (%5) katılmıyorum cevabı vermesine rağmen, büyük çoğunluk 278'i (%28) ve 591'i (%59) katılıyorum cevabı vermiştir. Tablo da görülen frekanslara göre öğrencilerin sanata ve sanatçılara karşı ilgi ve saygılarının olduğu görülmektedir.

Grafik 26: Yirmi Beşinci Anket Sorusunun Grafiksel Sonuçları ve Değerlendirilmesi

Sergileri gezmekten hoşlanırım; görüşüne katılımcıların 59'unun (%6) ve 79'unun (%8) katılmıyorum, 562'sinin (%56) ve 299'unun (%30) katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir. Öğrencilerin çoğunlukla sanata karşı hoşgörülü olduğu ve resimlerden keyif aldıkları ortaya çıkmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç;

Konu kapsamında tez, makale, dergi, kitap gibi kaynaklar araştırılarak incelenmiş, konuya ilişkin sanat, sanat eğitimi ve görsel sanatlar dersine ilişkin yaklaşım ve görüşler analiz edilerek ortaokullarda görsel sanatlar dersine ait tutumları incelemeye yönelik araştırmalar değerlendirilmiştir. Sanat eğitiminin gerekliliğinden yola çıkılarak oluşturulan bu araştırmada, ortaokul öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda uygulanabilecek ders programlarının gözden geçirilmesine ve değerlendirilmesine çalışılmıştır. Araştırma kapsamında görsel sanatlar eğitiminin ortaokul öğrencilerine katkısının öğrencilerin sanatsal ve gelişimsel etkileri üzerindeki olumlu tutumlarını yansıtan birçok araştırma ve konuya yönelik makaleler incelenmiştir. Ancak; buna rağmen ortaokul kısmında sanat eğitiminin önemi ve öğrenci tutumlarına yönelik benzer konulardaki araştırmaların, değişik kültürlerde, farklı yaş gruplarında, farklı Ülkelerin eğitim programlarında araştırma yapılmasıyla aynı sonuçların elde edilemeyeceği düşünülmektedir.

Ülkemizde sanat eğitimi alan öğrencilerin ders başarıları, yaş seviyeleri, aile gelirleri, eğitim seviyeleri arasındaki farklılıklar ve sürekli değişen eğitim sisteminden dolayı, sanat eğitiminin çocuklar üzerindeki tutumları farklı olabileceği düşünülmektedir. Bu yüzden Ülkemizin Trabzon il'inde ortaokul öğrencilerinin Görsel sanatlar dersine ait tutumlar incelenmiş, uygulama yapılan grubun yaş seviyelerine, anne ve babanın eğitim seviyelerine, ekonomik durumlarına, öğrencilerin ders başarılarına göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Yapılan bu araştırmada “Görsel Sanatlar dersine yönelik öğrenci tutumları, derse yönelik sevgi ve olumlu tutum, aktif olarak icra etme isteği ve sanata hayranlık ve saygı” olarak toplam 3 boyutta değerlendirilmiştir.

Çalışmadan elde edilen betimsel sonuçlar incelendiğinde ölçek ve alt boyutlardaki yüksek puanların genel olarak görsel sanatlar dersine yönelik olumlu tutumun yüksek olduğunu ifade etmektedir. Derse yönelik sevgi ve olumlu tutum “yüksek düzeyde” olumlu, sanata hayranlık ve saygı “çok yüksek düzeyde” olumlu olmasına rağmen aktif olarak icra etme isteği “düşük düzeyde” olduğu görülmüştür. Ayrıca görsel sanatlar dersine ait tutumları ölçmek amacıyla anket sorularını yanıtlayan 999 öğrenciden elde edilen veriler pasta dilimi olarak verilmiş ve anket sonuçları yorumlanmıştır.

Yapılan araştırmadan elde edilen verilerin sonuçlara göre; Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin dörtte üçünden daha fazlasının görsel sanatlar dersini sevdiğini ve görsel Sanatlar

dersindeki çalışmalardan çok hoşnut olduğunu göstermektedir. Ancak, görsel sanatlar dersini saatlerinin az olmasından dolayı yeteri kadar değerlendiremeyen ve ders saatlerinin daha fazla olmasını isteyen %84 katılımcının görüşü, haftalık ders saatlerinin arttırılmasının ve öğrencilerin her türlü gelişimleri için önemli bir gereksinim olduğunu göstermektedir (Grafik 13). Görsel sanatlar eğitiminin diğer dersler kadar önemsenmeyerek ders saatlerinin kısa olması, öğrenciler tarafından kabul edilmediği yapılan anket sonucu görülmüştür.

Bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığının eğitim programına bakıldığında diğer branşlardaki derslerin daha fazla önemsendiği ve özellikle 5. sınıflarda eğitim gören öğrencilerin seçtikleri yabancı dil derslerinden dolayı görsel sanatlar dersini alamadığı görülmüştür. Ancak bulgulardan elde edilen sonuçlara göre; Görsel sanatlar dersine yönelik tutumların sınıf düzeylerine göre yapılan inceleme sonucunda 5. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin derse yönelik sevgi ve olumlu tutum puanları, (6, 7 ve 8.) sınıflarda okuyan öğrencilerin puanlarına göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Sonuç olarak öğrencilerin sınıf düzeylerinin artmasıyla derse ait olumlu tutumlarının değişmesi bize LGS kaygısının arttığını göstermektedir. Ayrıca 5.sınıflarda okuyan öğrencilerin tutumlarını incelemeye yönelik yapılan analiz sonucunda %96' sının ders saatlerinin fazla olmasını istedikleri tespit edilmiştir (Grafik 14). Bu durum MEB tarafından uygulamaya koyulan görsel sanatlar dersi programının öğrenci tutumlarına bakılmaksızın yapıldığını ve program ile ilgili yeteri kadar çalışma yapılmadığını göstermektedir.

Görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği ve alt boyut puanları öğrencilerin cinsiyetine yönelik sonuçlar incelendiğinde, kız öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği puanları, erkek öğrencilerin puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Öğrenciler görsel sanatlar dersini önemsediklerini, eğlenceli bir ders olarak gördükleri, ders içeriğinin çok zevkli olduğunu ve öğrencilerin % 94' lük kısmının görsel sanatlar öğretmenliğinin saygın bir meslek olduğunu düşünmesine rağmen, Ülkemizde görsel sanatlar eğitimine verilen önemin az olmasından dolayı öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun ileride görsel sanatlar öğretmeni olmayı düşünmedikleri görülmüştür.

Ayrıca öğrencilerin derse yönelik tutumlarına bakıldığında aktif olarak icra etme isteği "düşük düzeyde" olduğu görülmüştür. Bu durum sanat eğitiminde yeterince alan bilgisine sahip olmayan birçok öğrencinin, sanat ve sanat kuramlarını ders saatlerinin yetersizliğinden dolayı tam anlamıyla öğrenememesi sonucu sanatı ve sanat eserlerini hangi değerlere göre yargılayabileceklerini anlayamamalarına neden olmasıyla açıklanabilir. Sanat'ı neden yaptıklarına ilişkin değer yargılarına sahip olmayan öğrencilerin sanata verilmesi gereken önemi yeterince ortaya koyamadıkları ve bu yüzden sanatı aktif olarak icra etme isteklerinin düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca, Liseye geçiş sınavına girecek olan 8. Sınıf öğrencilerinin derse ait tutum puanlarına bakıldığında ise “düşük düzeyde” olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeni 8. Sınıfta girilecek olan liseye geçiş sınavına duyulan kaygının görsel sanatlar dersine ait tutumlarına yansımalarıyla ilişkilendirilebilir.

Öneriler;

Hem Dünyada bilim ve teknolojinin gelişmesi, hem de Ülkemizde sürekli olarak değişen eğitim sistemi ve buna bağlı olarak her yıl değişen ihtiyaçların karşılanması için her yıl eğitim gören öğrencilerin derse ait görüşleri tespit edilerek ders programlarını geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu sayede Ülkemizin eğitim sistemi içinde Görsel sanatlar dersinin önemi ve gerekliliği anlaşılmış olup, sanat eğitiminin çocuklara sağladığı yararlar göz önüne alınarak eğitimin her aşamasındaki programlarda yeteri kadar var olması sağlanmış olacaktır.

Ülkemizde yalnızca LGS’ ye göre hazırlanmış bir eğitim öğretim sisteminin sonucu olarak, öğrenciler farklı beceri ve yönelimler kazanmaları çok mümkün değildir. Bu sorunun ortadan kaldırılmasına yönelik, onların sanata olan ilgilerini arttırmak ve sanatın toplumda ortak kültürün vazgeçilmez bir alanı olduğu bilincini oluşturmak, uygun estetik davranışlar geliştirmek ve bu davranışları sergilemek için sanat eğitiminin tüm alanlarından her dönemde yeteri kadar yararlanmaları sağlanmalıdır. Bunun için Görsel sanatlar eğitimi araştırmacılarının değişen ihtiyaçların belirlenmesi ve giderilmesine yönelik öğrencilerin derse ait tutumlarının, eğitimdeki sorunların çözümünü aramak için öncelikli olarak görmeleri gerekmektedir. Bu yüzden görsel sanatlar eğitiminin amaçları doğrultusunda öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerinin incelenerek sanat eğitimi alanına gerekli önem verilmesi ve ders dağıtım çizelgelerinin çağdaş bir anlayış içinde tekrar düzenlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Araştırma sonunda, görsel sanatlar dersinin yetersizliği genel bir problem olarak tespit edildiğinden ders saatinin artırılması, günümüzde hızla değişen ihtiyaçların ve karşılaşılan sorunların aşılması için görsel sanatlar dersini alan tüm öğrencilere yönelik, haftalık ders programının uygulanmasındaki aksaklıklar ile ilgili çalışmaların her yıl yapılması gerektiği görülmektedir. Ülkemizde görsel sanatlar dersine yönelik bilimsel araştırmaların hızlı bir şekilde artması ulaşılması gereken hedeflere ne derece ulaştığımızın sonucunu gösterebilmesi adına çok önemli yararları görülmektedir. Her geçen gün Görsel Sanatlar Eğitimi alanında ihtiyaçlarımızın çoğaldığını, farklılaştığını ve mevcut eğitim sistemi içerisindeki gerçek yerini alamadığını görmemize rağmen araştırma sonucuna göre öğrencilerin büyük bir bölümünün derse ve dersin işlenişine yönelik olumlu görüş bildirmesi, sanat eğitiminde yaşanan sorunların gün geçtikçe azaldığını göstermektedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Aral, Neriman (1999), “Sanat Eğitimi - Yaratıcılık Etkileşimi” **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 15(15), 11-17.
- Artut, Kazım (2001), **Sanat Eğitimi Kuram ve Yöntemleri**, 1. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.
- _____ (2009), **Sanat Eğitimi Kuram ve Yöntemleri**, 6. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Aykut, Aygöl (2006), “Günümüzde Görsel Sanatlar Eğitiminde Kullanılan Yöntemler”, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 1(21), 33-42.
- Aytaç, Çetin (1981), **Sanat ve Uygarlık**, Bizim Büro Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2001), **Sanat Eğitimi ve Öğretimi-İlköğretim I. Kademe Resim-İş ve Sınıf Öğretmenleri El Kitabı**, Dersal Yayıncılık, Ankara.
- _____ (2012), **Sanat Eğitimi ve Öğretimi**, 3. Baskı. Pegem Akademi. Ankara.
- Büyük Öztürk, Ş. (2011), **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**, 14. Baskı, PEGEM Akademi, Ankara.
- Çankırılı, Ali (2012), **Çocuk Resimlerinin Dili**, 4. Baskı, Zafer Yayınları, İstanbul.
- Çelik, Murat (2013), **Ortaöğretimde Sanat Eğitiminin Rolü Ve Önemi**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, A., Gökay M. (2006), “Farklı Eğitim Seviyelerinde Estetik Beğeni”, **Selçuklu Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 16, 329-342.
- Dinç Altun, Z., Saka, S., Yıldırımış, K. And Yazıcı O. (2018), **A Study of Developing a Scale On Middle School Students’ Attitudes Towards Visual Arts Course** Paperpresented at the Fourth Sarajevo International Conference 26-29 April, Bosna Hersek.
- Gürdal, Arzu (2010), **Görsel Sanatlar Dersinde Yapılandırmacı Yaklaşım ve Öğretmen Görüşleri** International Conference on New Trends in Education and Their Implications 11-13 November, Antalya-Turkey.
- Günaydın, S. (2006), **Sanat Eğitimi Kapsamında Resim-İş Eğitiminin Çocuk Esirgeme Kurumlarındaki Çocukların Gelişim Sürecine Katkıları**, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gençaydın, Z. (2002), “Grup Tartışmaları - Eğitimde Zeka ve Yaratıcılık”, **H.Ü.Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları**, 22(3), 90-92.

- Karasar, N. (1994), **Bilimsel Araştırma Yöntem: Kavramlar, ilke ve Teknikler**, 5. Baskı, Akademi Yayınları, Ankara.
- Kırıçoğlu, O. T. (1990), **Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları**, Pegem A Yayınları, Ankara.
- _____ (2002), **Sanatta Eğitim Görmek Anlamak Yaratmak**, 2. baskı, Pegem A Yayınları, Ankara.
- Kuran-ı Kerim, Tin suresi, Ayet: 95/4.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018), “İlköğretim Kurumları (Ortaokul) Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı”, http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/programlar/ilkogretim/ilk_orta_gorselsanatlar.pdf (03.07.2018).
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973), **Resmi Gazete**, 14574, (14.06.1973).
- NAEA (National Art Education Association) (1994), **The national visual arts standarts, Reston**, <https://www.arteducators.org/learn-tools/national-visual-arts-standards> (12.04.2019).
- Orhun, F.B. (2005), “Resim-iş Dersine İlişkin Tutumların Ölçülmesi”, **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 18(18), 19-29.
- İnan, B. (2006), **Ana Sınıfı Çocuklarının Duygu Ve Düşüncelerini İfade Etmelerinde Çocuk Resimlerinin Önemi (6yaş)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi - Gazi Üniversitesi.
- Özsoy, V. (2003), **Görsel Sanatlar Eğitimi**, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara
- _____ (2015), **Görsel Sanatlar Eğitimi**, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- San, İnci (2017), **Çocuk ve Sanat**, 1. Baskı, Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul.
- Telli, H. (1996), **Eğitimin Genel Hedeflerinin Davranış Biçimine Dönüşmesinde Sanat Eğitiminin Katkısı Vardır**. Milli Eğitim, 131, 41-43.
- Umuzdaş, S. (2012), “İlköğretim Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi”, **International Journal of Human Sciences**, 9(2), 1510-1523.
- URL-1, “Avrupa’nın Bilinen En Eksi Alta Mira Mağarası Resimleri”, <https://i.dunya.com/d/news/33603.jpg?v=1354788682> (02.03.2019).
- URL-2, “Fransa’daki Lascaux Mağarası Resimleri”, <https://ekstremlbilgi.com/wp-content/uploads/lascaux-magara-resmi.jpg> (05.06.2019).
- URL-3, “Azerbaycan’daki Gobustan Kaya Resimleri”, <https://onturk.files.wordpress.com/gobustan.jpg?w=529> (01.06.2019).
- URL-4, “Grafiti Sanatını Kaldırım Duvarına Yansıtan Resim”, <https://bilgihanem.com/wp-content/uploads/grafiti-nasil-yapilir.jpg> (08.04.2019).

- URL-5, “Wynwood Bölgesinde Sokak Sanatçısı Tarafından Duvara Çizilen Bir Resim”, <https://bilgihanem.com/wp-content/uploads/grafiti-nedir.jpg> (01.02.2020).
- URL-6, “Leonardo da Vinci’nin Çizdiği İnsan Anatomisi Eskizleri”, <http://www.acikbilim.com/wp-content/uploads/leonardoanatomy.jpg> (12.07.2019).
- URL-7, “Leonardo da Vinci’nin Ana Rahmindeki Fetus Tasviri”, <http://www.acikbilim.com/wp-content/uploads/davinciwomb.jpg> (02.09.2019).
- URL-8, “Leonardo’nun İnsan Orantılarını Belirten Meşhur Çizimi (Vitruvius Adamı)”, <https://denizabatay.files.wordpress.com/leonardo-da-vinci.jpg> (21.09.2019).
- URL-9, “Leonardo da Vinci’nin Hayallerini Gösteren Eskizler”, <https://gelisenbeyin.net/img/Da-Vinci-ucma.jpg> (05.08.2019).
- URL-10, “Leonardo da Vinci’nin Mekaniğe Olan Merakını Gösteren Eskizler”, [https://denizabatay.files.wordpress.com/1281_0_leonardo_da_vinci\(04.08.2019\)](https://denizabatay.files.wordpress.com/1281_0_leonardo_da_vinci(04.08.2019)).
- URL-11, “Leonardo’nun Bilinen En Önemli Çizimlerinden Mona Lisa”, <https://gelisenbeyin.net/img/da-vinci-Mona-Lisa.jpg> (06.05.2019).
- URL-12, “İki Yaş Karalama Dönemi Örnekleri”, <https://odtu-kyod.k12.tr/uploaded/image/resimler/resim4.jpg> (04.08.2019).
- URL-13, “İki Yaş Karalama Dönemi Örnekleri”, <https://babayizbiz.files.wordpress.com/hpim0837.jpg> (02.04.2019).
- URL-14, “Dört Yaş İnsan Figürü Resimleri”, <https://odtu-kyod.k12.tr/uploaded/image/resimler/resim5.jpg> (03.08.2019).
- URL-15, “Üstün Yeteneği Yansıtan Resim Örneği”, <https://blog.artflute.com/wp-content/Taare-Zameen-Par-painting.jpg> (06.07.2019).
- URL-16, “Wassily Kandinsky’nin İlk Soyut Suluboya Çalışması”, <https://www.wassilykandinsky.net/images/works/28.jpg> (08.01.2020).
- URL-17, “Paul Klee,”The Sick Heard” Resim Çalışması”,<https://static01.nyt.com/images/arts.jumbo.jpg> (14.01.2019).
- URL-18, “Görsel Sanatlar Dersinde Resim Yapan Öğrenciler”, <http://ozelnehiranaokulu.com/wp-content/uploads/gorsel-sanatlar.jpg> (12.01.2020).
- Yavuzer, Haluk (1992), **Resimleriyle Çocuk**, 19. Baskı, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (2016), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, 10. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.

EKLER

Ek 1: GSTE Testi

GSTE

Sevgili öğrenciler; Aşağıda bilimsel bir çalışmada kullanılmak üzere hazırlanmış sorular bulunmaktadır. Sorulara vereceğiniz cevaplar çalışma haricinde hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Katılımınız için şimdiden çok teşekkürler.

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Yüksek lisans öğrencisi

Serdar SAKA

Cinsiyetiniz: Erkek Kız **Sınıfınız:** 5 6 7 8

Bir önceki döneme ait karne not ortalamanız:

85.00-100 70.00-84.99 60.00-69.99 50.00-59.99 0-49.99

Annenizin Eğitim durumu:

Okur-yazar İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Yüksek Lisans Doktora

Babanızın Eğitim durumu:

Okur-yazar İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Yüksek Lisans Doktora

Ailenizin Toplam Aylık Geliri:

Asgari ücret 2001-3000 3001-4000 4001-5000 5001-6000 6000 ve üstü

Ek 1'in devamı

	Lütfen aşağıda verilen ifadeleri okuduktan sonra ifadeye katılma derecenize göre, sorunun yanındaki kutucuğu X ile işaretleyiniz. Lütfen boş ve cevaplanmamış soru bırakmayınız.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
		1	2	3	4
1	Görsel sanatlar dersi eğlenceli bir derstir.				
2	Görsel sanatlar dersini severim.				
3	Görsel sanatlar dersinin olduğu gün sevinçli olurum.				
4	Görsel sanatlar dersi bana mutluluk verir.				
5	Görsel sanatlar dersinde farklı tekniklerle resim yapmayı öğrenmek hoşuma gider.				
6	Görsel sanatlar dersinin boş geçmesini istemem.				
7	Görsel sanatlar ders içeriği zevklidir.				
8	Görsel sanatlar dersinde kendimi rahat hissederim.				
9	Görsel sanatlar dersi kendime olan güvenimi artırır.				
10	Görsel sanatlar dersi resim yapma becerimi geliştirir.				
11	Görsel sanatlar dersinde yaptıklarımı sergilemek hoşuma gider.				
12	Görsel sanatlar dersinde başarılı olmak benim için önemlidir.				
13	Görsel sanatlar dersi ders saatinin daha fazla olmasını isterim.				
14	Ders dışında da görsel sanatlar dersiyle ilgili etkinlik yapmayı isterim.				
15	Görsel sanatlar öğretmenin verdiği ödevleri zamanında yaparım.				
16	Görsel sanatlar öğretmeni olmak isterim.				
17	Bir gün çok başarılı bir sanatçı(ressam, heykeltıraş vb) olmak isterim.				
18	Kendimi daha fazla geliştirmek için özel resim kursuna gitmek isterim.				
19	Lisede görsel sanatlar eğitimi veren bir okula gitmek isterim.				
20	Resim yarışmalarına katılmaktan hoşlanırım.				
21	Okul da ya da okul dışında kısacası her yerde resim yapmak hoşuma gider.				
22	Sanatçılık(ressamlık, heykeltıraşlık vb) saygın bir meslektir.				
23	Görsel sanatlar öğretmenliği saygın bir meslektir.				
24	Bir sergi salonuna gitmeyi ve o eserleri yapan sanatçılarla tanışmayı isterim.				
25	Sergileri gezmekten hoşlanırım.				

Ek 2.İzin Yazısı

T.C.
TRABZON VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 82438636-605.99-E.6539425
Konu : Bilimsel Çalışma İzni
(Serdar SAKA)

29/03/2019

VALİLİK MAKAMINA

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Resim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Serdar SAKA'nın "**Ortaokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi**" isimli çalışması kapsamında İlimizdeki ortaokullar da çalışma yapma isteği Müdürlüğümüz Araştırma İzinleri Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiştir.

Bahsi geçen çalışmanın eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde; 2018–2019 eğitim öğretim yılında yapılması gerekmektedir.

Araştırmacının 2017/25 sayılı genelge çerçevesinde hareket etmesi, **izinsiz herhangi bir ses ve görüntü kaydı yapılmasına kesinlikle izin verilmemesi**, elde edilen verilerin çalışma kapsamı dışında kullanılmaması, **mühürlü anket ve ölçeklerin kullanılması** ve sonuçların bir örneğinin Ar-Ge birimine teslim edilmesi kaydıyla, çalışmanın okul müdürlerinin de uygun göreceği zamanlarda ve kontrolünde uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Hızır AKTAŞ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
29/03/2019
Ayhan DURMUŞ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres: Trabzon İl Millî Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Şubesi
(Ar-Ge Birimi)
Elektronik Ağ: <http://trabzonarge.meb.gov.tr>
e-posta: argetrabzon@gmail.com

Bilgi için: Mırac KÜÇÜK (Öğretmen)
Mesut KAŞ (Şube Müdürü)
Tel: 0 (462) 223 55 52
Faks: 0 (462) 230 20 94

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 493f-bcec-3656-b39f-f630 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

1982 Yılında Trabzon'da doğdu. İlkokul, Ortaokul ve Lise eğitimini Akçaabat'ta tamamladıktan sonra 1999' yılında KTÜ Fatih Eğitim Fakültesinin Resim-iş Öğretmenliği bölümünde Lisans eğitimine başlamıştır. Lisans eğitimi boyunca üniversitelerin resim bölümlerine öğrenci hazırlamış ve bu sayede Türkiye'deki birçok üniversitenin resim bölümlerine yaklaşık 120 öğrenci kazandırmıştır. 2003 yılında üniversiteden yüksek onur öğrencisi olarak mezun olmuş ve bir müddet resim kursu vermeye devam etmiştir. 2004 yılında Muğla'da kısa dönem askerlik yaptıktan sonra 2005-2006 Eğitim Öğretim yılında İstanbul'da Özel ilköğretim okulunda resim öğretmeni olarak göreve başlamıştır.

Özel ilköğretim Kurumlarında 11 yıl resim öğretmenliği yaptıktan sonra 2016 yılında KTÜ Güzel Sanatlar Resim Bölümü Yüksek Lisans Eğitimi kazanarak eğitimine kaldığı yerden devam etmiştir. Evli ve iki çocuk babası olan Serdar SAKA, orta derecede İngilizce seviyesi bilmektedir. Çalıştığı ilköğretim okullarındaki tecrübesiyle 2017'de Ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine ait tutumları hakkında araştırma yapmış ve 2018 Saray Bosna'da 4. Uluslararası Sosyal Bilimler Konferansında ilk bildirisini sunmuştur.